

Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků

Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků

Tento dokument vydala Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA P9 Eurydice).

Publikace vyšla tiskem v jazyce anglickém (National Testing of Pupils in Europe: Objectives, Organisation and Use of Results), francouzském (*Les évaluations standardisées pour les élèves en Europe: objectifs, organisation et utilisation des résultats*) a německém (*Nationale Lernstandserhebungen von Schülern in Europa: Ziele, Aufbau und Verwendung der Ergebnisse*).

ISBN 978-92-9201-036-2 (anglická verze)

ISBN 978-92-9201-063-8 (česká verze)

doi:10.2797/18294 (anglická verze)

doi:10.2797/28940 (česká verze)

Publikace je k dispozici také na internetu (<http://www.eurydice.org>).

Konečné znění textu: září 2009.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2009.

© Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010.

Český překlad je publikován s laskavým svolením Komise Evropských společenství.

Odpovědnost za překlad plně spočívá na Ústavu pro informace ve vzdělávání (Národním oddělení Eurydice).

Obsah publikace může být částečně reprodukován, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Výňatku musí předcházet úplný odkaz na „Eurydice, informační síť o vzdělávání v Evropě“ s datem vydání publikace.

Žádosti o povolení reprodukovat celou publikaci je třeba adresovat EACEA P9 Eurydice.

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency

P9 Eurydice

Avenue du Bourget 1 (BOU2)

B-1140 Brussels

Tel. +32 2 299 50 58

Fax +32 2 292 19 71

E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Website: <http://www.eurydice.org>

PŘEDMLUVA

Zlepšování kvality a efektivitu výchovy a vzdělávání je ústředním tématem debaty o vzdělávací politice jak na úrovni národních států, tak na úrovni Evropské unie. V Lisabonské strategii EU toto téma hraje klíčovou roli pro vytváření budoucí prosperity a sociální soudržnosti Evropy. Zlepšování kvality a efektivitu výchovy a vzdělávání je jedním z hlavních cílů Evropské unie v oblasti vzdělávání a odborné přípravy pro období do roku 2020. Je nutné zlepšit výsledky žáků v povinném vzdělávání zejména pokud jde o vysoké procento patnáctiletých, kteří dosahují špatných výsledků ve čtenářské gramotnosti, matematice a přírodních vědách. Celkově je potřeba připravit mladé lidi na vstup do znalostní společnosti 21. století.

V tomto kontextu mají spolehlivé informace o výkonu žáků klíčový význam pro úspěšnou realizaci cílené vzdělávací politiky a není žádným překvapením, že v posledních dvou desetiletích se celostátní testy staly důležitým nástrojem pro měření dosažených výsledků vzdělávání.

Zpráva Eurydice poskytuje přehled o kontextu a organizaci celostátních testů ve 30 evropských zemích a také o tom, jak jsou výsledky testů využívány ve prospěch jednotlivých žáků a na úrovni škol a státní vzdělávací politiky. Představuje rozdílné přístupy evropských zemí k cílům, frekvenci a rozsahu celostátních testů a poukazuje na důležité oblasti, kde by si evropské země mohly navzájem vyměnit zkušenosti. Zdůrazňuje také potřebu rozvíjet konzistentní systémy hodnocení žáků, které zajistí rovnováhu mezi celostátními testy a jinými formami hodnocení, jež žáky nejenom známkují, ale pomáhají zlepšit jejich výkony.

Věřím, že tato nová publikace Eurydice významně přispěje k debatě o roli celostátních testů, která probíhá v mnoha evropských zemích, a že bude užitečným a aktuálním zdrojem informací, který bude zajímat stejnou měrou ty, co o vzdělávací politice rozhodují, odborníky i lidi z praxe.

A handwritten signature in black ink, reading 'Ján Figel'.

Ján Figel'
Komisař odpovědný za výchovu, vzdělávání,
kulturu a mládež

OBSAH

Předmluva	3
Úvod	7
Kapitola 1: Hodnocení žáků v Evropě – Kontext a zavádění celostátního testování	11
1.1. Stručný přehled hlavních forem hodnocení žáků	11
1.2. Historický původ celostátního testování	14
1.3. Změna rámce vzdělávací politiky pro celostátní testování	18
Kapitola 2: Cíle a organizace celostátního testování	23
2.1. Cíle celostátního testování v Evropě	23
2.2. Organizace a charakteristiky celostátních testů	25
2.3. Zúčastněné subjekty a instituce	42
Kapitola 3: Využití a dopad výsledků celostátních testů	49
3.1. Využití výsledků celostátních testů ve vztahu k jednotlivým žákům	49
3.2. Využití výsledků celostátních testů k informování tvůrců školské politiky	52
3.3. Využití výsledků testů místními úřady	57
3.4. Využití výsledků testů národními vládami nebo orgány školské správy na nejvyšší úrovni	59
3.5. Výzkumy a diskuse	60
Hlavní poznatky	63
Glosář	67
Odkazy	69
Seznam obrázků	71
Přílohy	73
Poděkování	73

ÚVOD

Celostátní testování žáků se v celé Evropě stává stále důležitějším prostředkem pro měření a monitorování kvality vzdělávání a strukturování evropských vzdělávacích systémů. Tato studie byla vypracována na žádost České republiky předsedající Radě Evropské unie v první polovině roku 2009. V České republice vyústil zájem o toto téma v celostátní debatu odborníků o možném zavedení celostátního testování jako nástroje pro zlepšení kvality vzdělávání.

Účelem studie je poskytnout srovnávací přehled vývoje, cílů a organizace celostátních testů v zemích sítě Eurydice ⁽¹⁾ a přispět k pochopení toho, jak jsou výsledky testů využívány, pokud jde o vzdělávací dráhu žáků, jak je využívají školy a jak jsou využívány na úrovni vzdělávacího systému.

Pro účely této zprávy je celostátní testování – které je jen jednou z forem hodnocení žáků – definováno jako „zadávání standardizovaných testů a ústředně stanovených zkoušek na celostátní úrovni.“ Tyto testy jsou standardizovány státními školskými úřady nebo, v případě Belgie, Španělska a Německa nejvyššími orgány školské správy, v tomto textu označovanými jako „centrální úroveň“. Testy obsahují centrálně stanovené postupy pro přípravu jejich obsahu, zadávání a známkování a pro interpretaci a využití výsledků. Celostátní testování spadá do působnosti státního či centrálního orgánu a všichni zkoušení žáci je vykonávají za přiměřeně podobných podmínek. Zahrnuty nejsou psychologické testy, jež mají zjistit vývojové problémy a zadávají se některým dětem na začátku školní docházky, stejně jako testy organizované jako přijímací na školy sekundární úrovně, které se zaměřují na výuku určitých předmětů. Různé standardizované pokyny nebo jiné nástroje, jež mají pomoci učitelům vykonávat jiné formy hodnocení žáků než celostátní testování, nejsou předmětem této zprávy.

Studie se zabývá celostátním testováním pro sumativní a formativní účely. Pojednává o cílech a využití testování jak vzhledem k další vzdělávací dráze žáků – získání osvědčení, diferenciaci (rozdělení do tříd podle prospěchu) nebo pomoc při učení – tak vzhledem k souhrnným výsledkům skupin žáků, které jsou používány jako jedno z kritérií hodnocení školy, učitelů, místních úřadů nebo pro monitorování vzdělávacího systému jako celku. Předmětem studie jsou jak povinné, tak nepovinné celostátní testy, stejně jako vzorové celostátní testy.

Referenčním rokem pro tuto studii je školní rok 2008/09 a informace v ní obsažené se vztahují k úrovním ISCED 1 (primární vzdělávání) a ISCED 2 (nižší sekundární vzdělávání). Jsou do ní zahrnuty i celostátní testy, které ve školním roce 2008/09 ještě nebyly prováděny plošně. Úroveň ISCED 1 a 2 odpovídají období povinného vzdělávání v převážné většině zemí, jimiž se tato studie zabývá. U zemí, kde povinné vzdělávání pokračuje do části úrovně ISCED 3, nebyly do studie zahrnuty žádné testy, které přesahují úroveň ISCED 2. Zahrnuty byly také reformy plánované pro následující léta. Studie popisuje pouze sektor státního školství, kromě Belgie, Irska a Nizozemska, kde je předmětem zkoumání i sektor soukromého školství subvencovaného státem, protože takové školy navštěvuje většina dětské populace. Navíc v Irsku má převážná většina škol právní status soukromých škol, ale ve skutečnosti jsou financované státem a nepožadují po rodičích, aby za své děti platili školné. V Nizozemsku je rovnocenný přístup ke vzdělávání na soukromých a státních školách a také stejný způsob jejich financování zakotven v ústavě.

(1) Turecko k této zprávě nepřispělo.

Pro účely této studie byly různé celostátní testy v Evropě rozděleny do tří široce pojatých kategorií:

- První skupina se skládá z testů, které sumarizují dosaženou úroveň jednotlivých žáků na konci školního roku nebo na konci určitého období vzdělávacího procesu a které mají významný dopad na jejich další vzdělávací dráhu. V literatuře se tyto testy označují jako sumativní testy nebo „hodnocení učení“. Jejich výsledky slouží jako podklad pro udělení osvědčení nebo k tomu, aby se přijala důležitá rozhodnutí týkající se diferenciací žáků, k výběru další školy nebo postupu z jednoho ročníku do druhého.
- Druhá výrazná skupina celostátních testů je primárně zaměřena na monitorování a hodnocení škol a/nebo vzdělávacího systému jako celku. Za „monitorování a hodnocení“ se zde považuje proces sbírání a analyzování informací za účelem kontroly výkonu ve vztahu k uloženým cílům a přijetí nápravy tam, kde je to nutné. Výsledky celostátních testů se používají jako indikátory kvality výuky a výkonů učitelů, ale také k posouzení celkové efektivity vzdělávací politiky a praxe.
- Třetí skupina celostátních testů jsou testy, které mají přispět k procesu učení jednotlivých žáků tím, že identifikují jejich specifické vzdělávací potřeby, kterým se a přizpůsobí výuka. Tyto testy se odvíjejí od myšlenky „hodnocení pro učení“ a mohou být obecně definovány jako „formativní hodnocení“.

Zpráva se skládá ze tří kapitol, dále souhrnu klíčových otázek a přílohy obsahující tabulky jednotlivých zemí.

Kapitola 1 nazvaná „Hodnocení žáků v Evropě - kontext a zavádění celostátního testování“ poskytuje přehled rozvoje celostátního testování v posledních desetiletích a hlavních příčin jeho stále širšího využívání.

Kapitola 2 „Cíle a organizace celostátního testování“ obsahuje podrobné informace o účelu takového testování a podmínek, za nichž se provádí, včetně údajů o jeho četnosti, testovaných předmětech, typech otázek, využití informační a komunikační technologie (IKT) a odpovědných institucí atd.

Kapitola 3 „Využití a dopad výsledků celostátních testů“ zkoumá to, k jakým účelům jsou výsledky testů využívány na úrovni jednotlivých žáků, škol, místních úřadů a celého vzdělávacího systému, se zvláštním zaměřením na systém informování o výsledcích testů. Dopad celostátních testů je rozebírán v případě zemí, které již uspořádaly celostátní výzkumy, nebo u nich proběhla debata odborníků na toto téma.

Detailní popisy kontextu a organizace celostátních testů ve většině zúčastněných zemí jsou také dostupné na webových stránkách Eurydice. Tam lze také nalézt přehled výsledků výzkumu týkajícího se dopadu celostátních testů provedeného nezávislým odborníkem ⁽²⁾.

Pokud jde o metodiku použitou pro sběr dat, oddělení Eurydice v rámci Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA) vypracovalo v těsné spolupráci s českým Národním oddělením Eurydice, odborníky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ústavem

⁽²⁾ Nathalie Mons (srpen 2009), Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment.

pro informace ve vzdělávání „návod k obsahu“. Srovnávací analýza vychází z reakcí jednotlivých národních oddělení Eurydice na tento návod.

Zprávu četla a revidovala všechna národní oddělení Eurydice, kromě Bulharska, a všichni přispěvatelé jsou uvedeni ve zvláštním závěrečném oddíle zprávy.

KAPITOLA 1: HODNOCENÍ ŽÁKŮ V EVROPĚ – KONTEXT A ZAVÁDĚNÍ CELOSTÁTNÍHO TESTOVÁNÍ

Celostátní testování žáků, které je definováno jako celostátní zadávání standardizovaných testů a centrálně stanovených zkoušek, je jedním z nástrojů používaných při systematickém měření a monitorování výkonu jednotlivých žáků, škol a národních vzdělávacích systémů. Celostátní testy se vytvářejí a vyvíjejí v souladu s programy státní politiky a kontextem struktur vzdělávacích systémů a jsou často provázány s jinými formami hodnocení.

Tato kapitola nejdříve přináší stručný přehled hlavních forem hodnocení žáků a způsobů jeho organizace v evropských zemích. Dále pak popisuje, jak v každé z uvedených zemí celostátní testování vzniklo. V poslední části kapitoly je vedena paralela mezi zaváděním celostátních testů a měnícími se koncepcemi, které ovlivnily podobu evropských vzdělávacích systémů v posledních desetiletích.

1.1. Stručný přehled hlavních forem hodnocení žáků

Hodnocení žáků v celé Evropě představuje složitý obraz skládající se z různých nástrojů a metod hodnocení, jež mohou být buď externí nebo interní, formativní nebo sumativní a může jim být připisován různý stupeň důležitosti. Přes rozdílné přístupy k hodnocení žáků, proces hodnocení výsledků učení tvoří část celkové struktury vzdělávacích systémů. Ve všech zemích je hodnocení žáků nedílnou součástí vyučovacího procesu a také procesu učení, a proto nakonec nástrojem přispívajícím ke zlepšení kvality vzdělávání.

Proces hodnocení žáků se obvykle řídí podle zvláštních právních předpisů nebo pokynů k uplatňování národních vzdělávacích programů a příruček pro učitele. Tyto předpisy stanoví základní zásady hodnocení, včetně jeho cílů a někdy i škály doporučených přístupů. Další aspekty hodnocení, jež jsou často upraveny právními předpisy, jsou případné známkování žáků, kritéria pro jejich postup do dalších ročníků, způsob vykazování výsledků a komunikace s rodiči.

Nejběžnějším typem hodnocení, které se používá v povinné výuce, je hodnocení známé pod pojmem průběžné hodnocení. Patří do něj hodnocení každodenní aktivity žáků při vyučování, jejich práce v průběhu školního roku, ústních a písemných zkoušek a úloh, praktických úloh či práce na projektech. Může být využito jak pro účely formativního, tak i sumativního hodnocení. Ve všech zemích provádějí učitelé formativní hodnocení průběžně a je nedílnou součástí jejich činnosti během celého školního roku. Je zaměřeno na monitorování a zlepšení jak vyučovacího, tak učebního procesu tím, že učitelům i žákům poskytuje přímou zpětnou vazbu⁽¹⁾. Přestože formativní hodnocení je součástí pracovní náplně jednotlivých učitelů, mohou se tohoto procesu účastnit i jiní. Například v Německu mluvícím společenství Belgie poskytuje formativní hodnocení třídní radě (řediteli školy a učitelům vyučujícím v jedné třídě) důležité informace, na jejichž základě mohou přijmout účinná opatření ve prospěch žáka. V Portugalsku je formativní hodnocení povinností jednotlivých učitelů, kteří udržují dialog s žáky a spolupracují se svými kolegy – zejména v rámci oddělení vzdělávacích programů a třídních rad, jež navrhuje a řídí kurikulární projekty vycházející z národního vzdělávacího

⁽¹⁾ Pro více informací o formativním hodnocení viz OECD, *Formative Assessment – Improving Learning in Secondary Classrooms*, 2005.

programu – a tam, kde je to vhodné, se specializovanými školskými zařízeními, která poskytují podpůrné služby, rodiči a zákonnými zástupci dítěte.

V některých zemích převládá formativní hodnocení v prvních letech školní výuky, zejména na primární úrovni. Potom je, jak žáci postupují do dalších ročníků, doplněno sumativním hodnocením. Sumativní hodnocení představuje systematický a pravidelný sběr informací, který v daném čase vyústí v posouzení rozsahu a kvality učení žáků. Obvykle k tomu dojde na konci pololetí, školního roku a na konci příslušné úrovně vzdělávání a učitelé ho používají k tomu, aby podali jak žákům, tak jejich rodičům zprávu o dosažených učebních výsledcích, nebo aby se mohla přijmout rozhodnutí, jež ovlivní další studijní dráhu žáků⁽²⁾. Sumativní hodnocení je často kombinováno s formálními schůzkami učitelů a rodičů (např. třídní schůzky) nebo s jinými formami komunikace, jako jsou školní vysvědčení, korespondence s rodiči nebo školní zpravodaje rozebírající pokrok žáků.

Na zprávách či vysvědčeních o výsledcích formativního nebo sumativního hodnocení může být připojena dodatečná informace o motivaci žáků nebo jejich sociálním chování. Například asi polovina zemí (*Länder*) Spolkové republiky Německo provádí hodnocení pracovního přístupu a sociálního chování žáků na primární úrovni školy. V Nizozemsku se testy průběžně používají k tomu, aby se získala představa o pokrocích žáků, o úrovni jejich učebních výsledků a také o jejich sociálně-emočním vývoji. Na školách sekundární úrovně v Lichtenštejnsku je na vysvědčení vedle výsledků učení zachycen také přístup k učení, pracovní návyky a chování žáků.

V některých zemích mají školy a učitelé relativní svobodu při rozhodování, jak v praxi uplatní dané strategie hodnocení. V takových případech jsou sami učitelé a učitelské rady zpravidla tím, kdo je zodpovědný za většinu hodnocení a za rozhodnutí související s postupem žáků⁽³⁾. Například školy v Bulharsku si mohou organizovat školní testy z jakéhokoliv předmětu a kdykoliv to považují za vhodné. Podobně v Nizozemsku, kde jsou školy primární i sekundární úrovně vysoce autonomní, podléhá testování žáků jen několika málo úředním předpisům. Téměř všechny školy používají určitou formu hodnocení, aby zjistily, zda žáci po uplynutí určitého období dosáhli očekávané úrovně, přičemž samy rozhodují o tom, jak se má hodnocení provést. Ve Španělsku se kritéria hodnocení žáků řídí oficiálními vzdělávacími programy, přičemž oficiálně schválené vzdělávací programy autonomních oblastí mohou také obsahovat důležité pokyny. Avšak školy a učitelé sami rozhodují o tom, jakou metodiku a nástroje hodnocení použijí, jaká bude frekvence průběžného hodnocení, o postupu žáků a o udělované kvalifikaci. Přestože v Rumunsku úřední předpisy stanoví, že za formální postupy, podle nichž se řídí hodnocení výkonu a postup žáků, jsou zodpovědné školy, náleží učitelům plánovat a rozhodovat o metodách a nástrojích hodnocení a také je používat a podávat zprávy o výsledcích. Na Islandu neexistuje standardizované hodnocení žáků, různé školy je hodnotí různě, a také pokroky žáků se zaznamenávají různými způsoby.

Celostátní testy vycházející z centrálně stanovených postupů se často používají k tomu, aby zajistily, že výkony jednotlivých žáků budou snadno porovnatelné. Výsledky testů mohou být porovnávány na různých úrovních. Poskytují žákům informaci o dosažených znalostech a oni si svou úroveň znalostí mohou srovnat s úrovní svých vrstevníků nebo celostátním průměrem. Celostátní testy mají nejen

⁽²⁾ Pro více informací o sumativním hodnocení viz Harlen, W., *Assessment of Learning*, 2007.

⁽³⁾ Pro informace o odpovědnosti učitele a školy za hodnocení žáků viz Eurydice (2008), *Level of Autonomy and Responsibility of Teachers in Europe*, s. 30–37. Český Autonomie a odpovědnost učitelů v Evropě. Praha: ÚIV, 2009.

významný dopad na další vzdělávací dráhu žáků, protože (například) se jejich výsledky používají k udělení konečné známky, ale pomáhají také zajistit, že školní vysvědčení (či osvědčení) zůstávají srovnatelná bez ohledu na to, na které škole byla získána. Toto může navíc být významné pro budoucí profesní dráhu žáků, která může stále více záviset například na jejich školním vysvědčení, jež si budou moci vyžádat jejich budoucí zaměstnavatelé. Učitelé také využívají výsledků některých celostátních testů, aby porovnali dosažené výsledky jednotlivých žáků, identifikovali specifické vzdělávací potřeby a přizpůsobily jim svou výuku. Nakonec mohou školy využít takové informace k tomu, aby zjistily, jak jsou na tom ve vztahu k jiným školám a celostátním údajům o výkonech žáků.

Země s delší tradicí celostátního testování, jež pomáhá jak školám tak učitelům hodnotit znalosti, dovednosti a kompetence žáků a zlepšit vzdělávání obecně, vyvíjejí přístupy a strategie cílené na dosažení rovnováhy mezi hodnocením, které provádí učitel či škola, a celostátními testy a zkouškami. Jak již bylo uvedeno, školy v Nizozemsku jsou v oblasti hodnocení žáků vysoce autonomní. Mnohé školy používají krátkodobé cíle a průběžné testování k měření pokroku žáků. Součástí *Leerling- en Onderwijsvolgsysteem (LVOS, systém monitorující žáky a vzdělávání)* je *Entreetoets* (vstupní test), který dává představu o pokroku žáků a výsledcích vzdělávání jako takového, pokud jde o dovednosti v jazyce, aritmetice/matematice a o studijní předpoklady. Závěrečný test primárního vzdělávání *Eindtoets Basisonderwijs* je celostátním testem, jenž není povinný, ale absolvuje ho většina žáků. Má za cíl poskytnout nezávislé informace, na jejichž základě škola doporučí rodičům, jakou formu diferencovaného sekundárního vzdělání mají pro své děti vybrat. Ředitelé a učitelé škol primární úrovně musejí podle zákona podávat zprávu o dosažených znalostech žáků, kteří se zapisují na sekundární úroveň. Jednají při tom s ohledem na stanovisko žáků i jejich rodičů, vycházejí z hodnocení školy a často také z výsledků získaných z nezávislých testů určených žákům na konci primární úrovně. Ovšem hlavním cílem škol je integrovat přístupy systémů *Leerlingvolgsysteem, Entreetoets* a *Eindtoets Basisonderwijs*. Nadto kohortní studie věnovaná vzdělávací dráze žáků (COOL) sleduje jak žáci ve věku od 5 do 18 let procházejí vzděláváním, přičemž se soustřeďuje na jejich kognitivní, sociální a emoční vývoj. Aby mohly být tyto aspekty monitorovány, dělají žáci periodicky testy a vyplňují dotazníky a jejich celá studijní dráha je tak systematicky dokumentována.

Spojené království poskytuje další příklad toho, jak se celý systém hodnocení vycházející z národního vzdělávacího programu skládá z různých forem hodnocení včetně celostátního testování. V Anglii, Walesu a Severním Irsku předepsané hodnotící postupy, které platí pro všechny žáky během primárního vzdělávání (ISCED 1) a nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2), úzce souvisejí se vzdělávacím programem. Systém byl zaveden, aby pomohl zlepšit výsledky žáků, informovat rodiče o možnostech výběru školy a dosáhnout toho, aby škola byla za výsledky žáků odpovědná. Přestože formální testy byly zpočátku důležitým prvkem, systém se dále vyvíjel a současné postupy se spoléhají na hodnocení učitelů, ve Walesu výhradně a na některých stupních vzdělávání i v Anglii. Systém hodnocení vycházející z národního vzdělávacího programu zůstává, nehledě na nové postupy, v Anglii, Walesu a Severním Irsku stejný, udržuje si stejné cíle a standardizované postupy pro přípravu obsahu, zadávání a známkování a pro interpretaci výsledků.

Podobně ve Skotsku různé typy hodnocení v rámci koherentního systému podporují učení jednotlivých žáků, pomáhají školám a školským úřadům a celému vzdělávacímu systému. Velmi se podporuje formativní hodnocení a využívání hodnocením získaných informací, to první ve vztahu k učení a pokrokům jednotlivých žáků, to druhé při hodnocení a zlepšování kvality procesu učení v celém

vzdělávacím systému. Sumativní hodnocení jednotlivých žáků velmi záleží na tom, jak profesionálně hodnotí učitelé práci žáků v rámci výuky jednotlivých předmětů. V tomto kontextu mohou být výsledky celostátního hodnocení žáků v anglickém jazyce a matematice použity k tomu, aby potvrdily hodnocení výsledků žáků učiteli, zatímco Skotský výzkum studijních výsledků (*Scottish Survey of Achievement – SSA*) používá ve čtyřletých cyklech testy k hodnocení výsledků celostátně reprezentativního vzorku žáků v angličtině/gramotnosti, matematice/početní gramotnosti, přírodních vědách a společenských předmětech. Celostátní testování je tudíž zabudováno v širší koncepci *hodnocení pro učení, hodnocení jako učení a hodnocení učení*, přičemž vzhledem k poslednímu jmenovanému hraje spíše omezenou roli vedle dalších důležitých hodnotících aktivit.

V evropských zemích se tak používá celá řada hodnotících nástrojů, které mají sloužit ke sbírání informací pro vyučování a učení. Patří mezi ně jak průběžné hodnocení učiteli pro formativní nebo sumativní účely, tak celostátní testy. Ty mohou přispívat k vytvoření komplexnějšího obrazu o znalostech a dovednostech žáků tím, že poskytnou dodatečné informace rodičům, učitelům, školám a celému vzdělávacímu systému. V posledních třech desetiletích bylo celostátní testování žáků zavedeno téměř ve všech evropských zemích a stalo se významným nástrojem pro organizaci vzdělávacích systémů. Hlavní důvody, proč takové nástroje vznikly a jsou používány, se v různých zemích a různých obdobích liší.

1.2. Historický původ celostátního testování

Celostátní testování je, s výjimkou několika zemí, relativně nový způsob hodnocení žáků v Evropě (obrázek 1.1). Zavádět a využívat se tyto testy začaly pomalu a sporadicky, k jejich významnému nárůstu došlo až v devadesátých letech minulého století. V tomto desetiletí některé země tento typ hodnotícího nástroje stále zavádějí, zatímco země, jež jej začaly používat dříve, dále své systémy celostátního testování rozvíjejí.

Mezi prvními zeměmi, které zavedly určitou formu celostátních testů, byly ty, které vypracovaly standardizované nástroje, jež napomáhají přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků. Zahrnuly mezi ně testy, které vedou k získání osvědčení, ale také ty, které se používají jako podklad pro postup žáků na konci školního roku nebo k diferenciaci žáků na konci primárního vzdělávání, jež odpovídá úrovni ISCED 1, nebo nižšího sekundárního vzdělávání, jež odpovídá úrovni ISCED 2 (viz kapitola 2). Již v roce 1946 zavedl Island celostátně koordinované závěrečné zkoušky na úrovni ISCED 1 (v roce 1977 je nahradil podobnými zkouškami pro úroveň ISCED 1 a 2) a použil je při procesu rozhodování o tom, zda mají žáci postoupit do dalšího ročníku. V Portugalsku byly celostátní zkoušky zavedené v roce 1947 pro žáky na úrovni ISCED 1 a 2 (ale zrušené v roce 1974) základem pro postup žáků do vyšší úrovně vzdělávání a pro získání osvědčení. V tomtéž roce 1947 byly postupové testy zavedeny ve Spojeném království (Severní Irsko) podle školského zákona (pro Severní Irsko) za účelem výběru dětí pro postprimární vzdělávání. Ve Spojeném království (Skotsko) byly v roce 1962 na úrovni ISCED 2 zavedeny zkoušky, na jejichž základě bylo žákům ve věku 16 let udělováno osvědčení o dosažení tzv. „ordinary grade“. V Lucembursku se první vstupní testy prováděné v roce 1968 (v roce 1996 byly nahrazeny „standardizovaným testem pro účely diferenciaci žáků“) využily pro přechod žáků z primární na sekundární úroveň školy. Podobně v Nizozemsku závěrečný test na konci úrovně ISCED 1, poprvé provedený v roce 1970, tvoří jakýsi základ pro školou formulované doporučení k postupu žáků na sekundární úroveň. Na Maltě a v Dánsku se celostátní testy zavedly v roce 1975, a

to formou každoročních zkoušek pro primární a sekundární školy na Maltě a v Dánsku formou závěrečných testů na konci sekundární školy.

Relativně brzy se v pěti zemích – Irsku, Francii, Maďarsku, Švédsku a Spojeném království – zavedlo celostátní testování, které sloužilo jiným účelům než těm spojeným s individuální studijní dráhou žáků a jež ve většině případů vycházelo z reprezentativních vzorků. Ve Švédsku byly celostátní testy na úrovni ISCED 2 zavedeny v roce 1962 za účelem pomoci učitelům srovnávat výsledky ve svých třídách s celostátním standardem. Irsko v roce 1972 zavedlo celostátní hodnocení čtení v angličtině na úrovni ISCED 1 v důsledku veřejné debaty o standardech tohoto předmětu. Ve Francii byly celostátní testy zavedeny po školské reformě přijaté v roce 1977, nejdříve na primárních školách a později na sekundární úrovni škol zčásti s cílem zlepšit hodnocení vzdělávacího systému. V roce 1978 vzniklo ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska Oddělení pro hodnocení výkonů žáků (*Assessment of Performance Unit - APU*), jež provádělo výzkumy na vzorcích žáků běžně z věkové skupiny 11–15 let, příležitostně také u třináctiletých žáků. Účelem těchto průzkumů bylo identifikovat významné rozdíly v dosažených výkonech žáků ve vztahu k podmínkám, za nichž se učí, včetně případů dětí podávajících slabý výkon, a zpřístupnit tyto poznatky pracovníkům odpovědným za přidělování prostředků na Ministerstvu školství a vědy (*Department of Education and Science*), místním školským úřadům a školám. Maďarsko začalo provádět pravidelné „monitorovací“ šetření na úrovních ISCED 1 i 2 v roce 1986 po přijetí školského zákona z roku 1985. Tato šetření stanovila obsah a nástroje pro monitorování, hodnocení a kontrolu kvality veřejného vzdělávání.

V devadesátých letech minulého století se celostátní testování žáků rozšířilo do dalších deseti zemí či regionů. Například ve Španělsku zákon z roku 1990 o všeobecné regulaci vzdělávacího systému (*LOGSE*) přinesl v roce 1994 významné změny v oblasti hodnocení vzdělávacího systému, mezi ně spadá i zavedení prvního celostátního hodnocení výsledků žáků na úrovni primární školy. Ve stejném roce se začaly celostátní testy provádět v Belgii (Francouzské společenství), nejdříve na primární a poté na sekundární úrovni vzdělávání s cílem shromáždit informace o výkonech žáků. Lotyšsko a Estonsko přistoupilo k zavedení testů brzy poté, kdy v roce 1991 obě země získaly nezávislost. Vypracovaly celostátní systémy pro hodnocení žáků na úrovních ISCED 1 a 2, které byly poprvé použity v Lotyšsku v roce 1994 a v Estonsku v roce 1997. V Rumunsku byly národní zkoušky zahájeny v roce 1995 za účelem testování žáků při zakončení primárního vzdělávání.

V tomto desetiletí se celostátní testy zavedly v dalších 11 zemích a regionech. Byly zavedeny a od roku 2002 se plošně provádějí ve Vlámském společenství Belgie, Litvě a Polsku a od roku 2004 v Norsku. Ve zbývajících zemích musí být plošná implementace těchto testů ještě dokončena. Od roku 2003 provádí pilotní celostátní testování na konci nižší sekundární úrovně Slovensko, s plošným zavedením od roku 2009. V roce 2003 spustilo projekt hodnocení žáků na základě celostátních vzdělávacích standardů Rakousko a v roce 2005 Německo. V roce 2008 došlo k novelizaci rakouského Zákona o školní výuce, jenž tak poskytl právní oporu pro zavedení vzdělávacích standardů. Vyvíjené standardizované testy na úrovni ISCED 1 a 2 jsou nyní ve fázi základního prověřování a první pravidelné testování po celé zemi má proběhnout v letech 2011–12 a 2012–13. Standardy přijaté v Německu v roce 2004 byly použity během celostátního testování na sekundární úrovni vzdělávání ve všech spolkových zemích ve školním roce 2005/06. Kromě testování, které má sloužit k porovnávání jednotlivých spolkových zemí na centrální úrovni, mají být od roku 2009 prováděny srovnávací testy vycházející ze vzdělávacích standardů v každé spolkové zemi. Bulharsko

zavedlo celostátní testy na konci primárního vzdělávání v roce 2006 a plánuje, že ve školním roce 2009/10 rozšíří celostátní testovací systém pro další školní ročníky. Podobně na Kypru zadává ministerstvo školství od roku 2007 každý rok testy s celostátní působností na konci primárního vzdělávání. Mají za cíl identifikovat žáky, kteří jsou ohroženi tím, že se u nich do konce povinné školní docházky vyvine funkční negramotnost a věnovat jim pak zvláštní péči na nižším stupni sekundárního vzdělávání. V současné době probíhá pilotní verze rozšířeného testu pro ročníky 2 a 9. V Dánsku se celostátní testy mají plně implementovat v roce 2010. V Itálii se celostátní testování na úrovni ISCED 1 a 2 připravilo v roce 2008. Od té doby se dále zavádí a ve školních letech 2009/10 a 2010/11 má již fungovat plošně.

V šesti zemích, které zavedly celostátní testování v předchozích desetiletích, si k původnímu testu přidaly další. První národní zkoušku skládaly děti ve Spojeném království, a to ve Skotsku, v roce 1983 byl tento test rozšířen o Program hodnocení dosažených výsledků (*Assessment of Achievement Programme – AAP*), jenž měl zhodnotit celkové výsledky vzdělávání v zemi na základě hodnocení reprezentativních vzorků všech žáků v určitých fázích primárního a sekundárního vzdělávání. V roce 1991 k tomu jako součást reformy kurikula a hodnocení pro věkovou skupinu dětí od 5–14 let přibyl celostátní test pro identifikaci individuálních vzdělávacích potřeb žáků na úrovni ISCED 1 a v první polovině úrovně ISCED 2. Na Maltě byly po zavedení každoročních zkoušek pro primární a sekundární školy vytvořeny na úrovni ISCED 1 (1981) a ISCED 2 (1994) další dvě zkoušky zaměřené na rozhodování o vzdělávací dráze žáka. S cílem identifikovat vzdělávací potřeby jednotlivých žáků zavedlo Irsko v roce 1992 revidovanou formu celostátního testování *junior certificate* na konci nižšího stupně školy sekundární úrovně (ve věku 14–15 let) a v roce 2006 povinné státem nařízené standardizované zkoušky ze čtení v angličtině a z matematiky, které probíhají dvakrát na úrovni ISCED 1. Stejný cíl při zavedení výše zmíněných testů sleduje Dánsko (implementace národních zkoušek plošně do roku 2010) a Lucembursko (standardizované testy v roce 2008). Podobně byl ve Francii v roce 1989 po přijetí školského zákona v červnu téhož roku realizován systém diagnostického hodnocení, jímž musí projít všichni žáci při přechodu z úrovně ISCED 1 na úroveň ISCED 2 a učitelé jsou povinni hodnotit jak výsledky vzdělávání žáků, tak jejich přednosti a nedostatky. Navíc byl do celostátního testovacího systému zapracován cyklus monitorování hodnocení na úrovních ISCED 1 a 2 (v letech 2003–2008), jenž od roku 2009, kdy začíná nový cyklus, umožní porovnávání časových úseků.

Mezi další změny celostátních testovacích systémů patří také náhrada nebo zrušení některých testů. Testy byly zrušeny například v Irsku, kde zanikla v roce 1967 nepovinná celostátní zkouška vedoucí k získání osvědčení na konci primární školy. Ve Spojeném království (Skotsko) byly zkoušky pro 14–16leté (ISCED 2) (*ordinary grade*) nahrazeny standardizovanými kurzy ukončenými celostátními standardizovanými zkouškami (*standard grade*) pro všechny tyto žáky. V roce 1999 byl zaveden alternativní systém kurzů, které vedou k novým „národním kvalifikacím“, který v současnosti funguje vedle systému kurzů zakončených standardizovanými zkouškami (*standard grade*). I v Maďarsku byl první celostátní test na úrovni ISCED 2 nahrazen v roce 2001 dalším celostátním testem s podobným zaměřením a sice na monitorování a hodnocení škol. Dále se revidoval test na úrovni ISCED 1 tak, aby odpovídal individuálním vzdělávacím potřebám. V několika dalších zemích docházelo k podobnému vývoji, kdy byly první celonárodní testy nahrazeny novými, jež měly odlišný cíl. Částečně to platí o Islandu, kde se takové první testy, jež měly významný dopad na studijní dráhu jednotlivých žáků nahradily v roce 1977 celostátně koordinovanými zkouškami s cílem identifikovat

vzdělávací potřeby žáků ve 4. a 7. ročnících. Pouze v 10. ročníku zůstaly tyto zkoušky rozhodujícími, protože na základě jejich výsledků dostávali žáci osvědčení o ukončení povinné školní docházky. Přestože byly v roce 2008 přerušeny, byly znovu zavedeny v 10. ročníku ve školním roce 2009/10, tentokrát však s novým cílem identifikovat individuální vzdělávací potřeby žáků a monitorovat školy a školský systém jako celek.

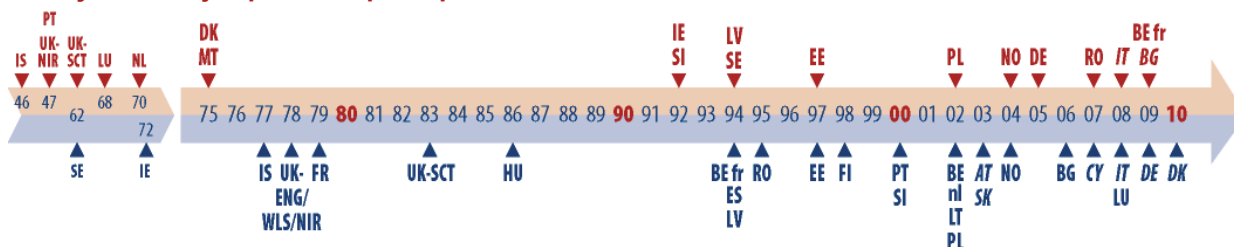
V Portugalsku byly celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2 zrušeny před 35 lety. V roce 2000 však byla vypracována nová metoda hodnocení pro 4. a 6. ročníky (úroveň ISCED 1) a současně bylo znovu zavedeno celostátní testování za účelem monitorování škol a školského systému. V roce 2005 byly znovu zavedeny zkoušky na úrovni ISCED 2, jež napomáhají rozhodování o další studijní dráze žáků. V Litvě byly výsledky vzdělávání jednotlivých žáků při dokončení základního vzdělávání poprvé povinně testovány v roce 1998, což mělo významný dopad na jejich studijní dráhu. Po zavedení reformy základního vzdělání v roce 1999 se testování stalo nástrojem pro monitorování škol a školského systému a jako takové bylo plošně zavedeno v roce 2002. Od roku 2003 už není testování na základní škole povinné a žáci se sami rozhodují, jestli budou test absolvovat. Navíc byl v roce 2002 zaveden test národních šetření učebních výsledků žáků. Ve Slovinsku bylo v roce 2000 nahrazeno první celostátně koordinované skupinové hodnocení, jež bylo jedním z kritérií pro přijetí na vyšší stupeň sekundárních škol, a tudíž podstatně ovlivňovalo další vzdělávací dráhu žáka, další formou celostátního hodnocení zaměřenou na monitorování škol a školského systému. Situace ve Spojeném království, v Anglii, Walesu a Severním Irsku, je ještě složitější. V roce 1988 skončila práce Oddělení pro hodnocení výkonů žáků (*Assessment of Performance Unit – APU*) a ve stejném roce Zákon o reformě školství (*Education Reform Act – ERA*) upravil zavedení národního vzdělávacího programu a s ním i systém celostátního hodnocení. V této souvislosti bylo od roku 1991 zavedeno testování na konci prvních tří klíčových etap kurikula (pokrývající úrovně ISCED 1 a 2). V roce 1999 přenesla vláda Spojeného království část pravomocí spravovat veřejné záležitosti včetně školství na vládní úřady ve Walesu a Severním Irsku a přístupy k hodnocení žáků se ve všech těchto zemích nyní velmi liší. Ve Walesu byly celostátní testy nahrazeny zákonem předepsaným hodnocením učiteli. Podobně v Severním Irsku byl předchozí systém hodnocení klíčových etap 1–3 (tzn. věkové skupiny 4–14 let) nahrazen hodnocením učiteli a standardizovaným vysvědčením na konci školního roku. V Anglii byly ve školním roce 2008/09 zrušeny celostátní testy předepsané zákonem na konci klíčové etapy 3 (věk 14 let) a budou nahrazeny častějším a lepším systémem hodnocení probíhajícím ve výuce a častějším informováním rodičů o práci jejich dítěte. Celostátní testy se nadále provádějí na konci klíčových etap 1 a 2 (věk 7 a 11 let) a zůstávají základním prvkem odpovědnosti školy za výsledky práce v primárním vzdělávání. Školy mají také k dispozici nepovinné testy vycházející z národního vzdělávacího programu. Používají se k tomu, aby identifikovaly silné a slabé stránky třídy a jednotlivých žáků, nejsou však předepsané zákonem, nejsou zveřejňovány a opravovány na centrální úrovni.

V pěti zemích, a to v Belgii (Německy mluvící společenství), České republice, Řecku, Spojeném království (Wales) a v Lichtenštejnsku se v současnosti celostátní testy nepořádají. Místo toho se interně provádí průběžné hodnocení žáků učiteli, kteří používají jak formativní, tak sumativní formu hodnocení a rozdílné hodnotící nástroje. Hlavním cílem je určit úroveň učení a dosažených výsledků. V Řecku se každoročně koná kontrolní přezkušování podle standardizovaných směrnic, jež musí učitelé při průběžném hodnocení žáků brát v úvahu. V Lichtenštejnsku poskytují výsledky hodnocení žáků zpětnou vazbu školskému systému, což přispívá k jeho neustálému zlepšování. V této zemi navíc probíhá diskuse o plánech zavést koncem školního roku 2010/11 celostátní testování pro účely

monitorování škol, ale také pro získání studijních výsledků jednotlivých žáků. Také v České republice patří standardizované celostátní zkoušky mezi dlouhodobé cíle vzdělávací politiky. V posledních několika letech použilo ministerstvo školství pilotní projekty na úrovních ISCED 1 a 2, aby prozkoumalo možnosti zavedení celostátních zkoušek a v současné době vyhodnocuje výsledky těchto experimentů.

Obrázek 1.1: Rok plošného zavedení celostátního testování, úrovně ISCED 1 a 2

Testy rozhodující pro další postup žáka na vzdělávací dráze

Testy pro jiné účely

Země vyznačené kurzívou se připravují na plošné zavedení testů.

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Belgie (BE de), Česká republika, Řecko, Spojené království (WLS) a Lichtenštejnsko neměly ve školním roce 2008/09 žádné celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2.

Dánsko: V roce 2003 byl zaveden test „ročník 10“, jenž je dobrovolný pro žáky ve volitelném 10. ročníku. Celostátní testy mají být plošně zavedeny v roce 2010.

Irsko: Do roku 1967 se konala nepovinná celostátní zkouška s certifikátem pro žáky, kteří končili primární školu.

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované postupové testy rozhodující pro výběr postprimárního vzdělávání byly konány v roce 2008 pro zápis v roce 2009.

Vysvětlivka

Tento historický přehled uvádí rok, kdy byly v každé zemi plošně zavedeny celostátní testy, jež rozhodly o dalším postupu žáka po vzdělávací dráze, včetně testů vedoucích k získání osvědčení nebo umožňujících postup do dalšího ročníku nebo testů určených k diferenciaci na konci úrovně ISCED 1 a 2, a rok, kdy jednotlivé země zavedly celostátní testy pro jiné účely, např. pro identifikování individuálních vzdělávacích potřeb nebo monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému. Následné změny v počtu či cílech celostátních testů nejsou brány v úvahu.

1.3. Změna rámce vzdělávací politiky pro celostátní testování

Přestože ve většině evropských zemích měli učitelé a jejich školy tradičně nedostatečnou příležitost připravovat vzdělávací programy a stanovovat cíle výuky, byli to především oni, kdo byli zodpovědní za hodnocení jednotlivých žáků⁽⁴⁾. Avšak s rozvojem reformy za větší decentralizaci a autonomii škol, stejně jako s nárůstem možností výběru škol a oborů studia byly celostátní testy stále více využívány k tomu, aby monitorovaly výkonnost škol a vzdělávacích systémů⁽⁵⁾ a zachovávaly si přitom svůj potenciál hodnotit žáky během nebo na konci povinného vzdělávání.

⁽⁴⁾ Viz Eurydice (2008) *Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe*. Česky Autonomie a odpovědnost učitelů v Evropě. Praha: ÚIV, 2009.

⁽⁵⁾ Pro podrobnější informace o historickém kontextu celostátního testování viz přehled literatury *Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment*, N. Mons (srpen 2009) na www.eurydice.org.

Historicky vzato hlavním cílem celostátního testování bylo vytvořit standardizovanou metodu hodnocení, jež bude mít významný dopad na další vzdělávací dráhu žáků: Tento systém zahrnoval celostátní testy, které jsou vyžadovány pro získání osvědčení na konci určité úrovně vzdělávání, jako např. zkoušky s osvědčením o ukončení primárního vzdělání, jež se konaly v Irsku do roku 1967, nebo závěrečná zkouška *Folkeskole*, zavedená v Dánsku v roce 1975. K dalším celostátním testům, jež byly zavedeny a měly vliv na další vzdělávací dráhu žáků, patřily např. ty, které byly určující pro postup žáků do dalšího ročníku nebo k jejich diferenciaci na konci určité úrovně vzdělávání. Jak v Lucembursku, tak v Nizozemsku poskytují celostátní testy, které byly v jedné zemi zavedeny v roce 1968 a v druhé v roce 1970, základ pro postup žáků z primární školy na školu nižšího sekundárního vzdělávání. Podobná situace je na Maltě, kde byly první celostátní testy označované jako „roční zkoušky“ zavedeny v roce 1975 jako nástroj, jenž má sloužit k rozhodování o postupu žáků z jednoho ročníku do druhého a také k diferenciaci žáků v hlavních předmětech. Na Islandu byly zavedeny celostátně koordinované zkoušky, které v roce 1977 nahradily předchozí výběrovou zkoušku, a to za účelem identifikovat dosažené výsledky žáků v určitých etapách povinného vzdělávání. V poslední době se pro některé země staly hlavními důvody pro zavedení celostátní testů postup do vyšších ročníků, diferenciaci nebo získání osvědčení. V systému externích zkoušek, jenž se zavedl v Polsku v roce 2002, je cílem zkoušky na konci nižší úrovně sekundární školy klasifikace žáků po ukončení této úrovně vzdělávání. Podobně v Německu bylo celostátní testování zavedeno v roce 2005 za účelem podpořit udělování osvědčení i klasifikaci žáků a jejich postup na další úroveň vzdělávání.

Vedle existence celostátních testů rozhodujících pro další postup žáků po vzdělávací dráze docházelo v mnoha zemích ke změnám systémovým, mezi něž patřilo stále častější zavádění a využívání těchto testů. Od osmdesátých let minulého století sílil po celé Evropě trend decentralizace školského systému a autonomie škol⁽⁶⁾, jenž byl ve vzdělávacích systémech charakterizován všeobecným posunem od normativního regulačního rámce vzdělávací politiky k takovému, jenž na jedné straně umožňuje školám demokratickou účast na tvorbě této politiky a dává jim svobodu, na druhé straně však přijímá nová opatření pro hodnocení vzdělávacích výsledků. To byl případ Francie, kdy byl během modernizace a demokratizace vzdělávacího systému byl v roce 1979 zaveden první celostátní test, jenž měřil jak výkony žáků ve srovnání s cíli vzdělávacích programů, tak rozdíly ve výkonnosti škol. Také v Maďarsku vedla demokratizace a decentralizace školství v roce 1986 ke zřízení systému standardizovaného hodnocení škol a výsledků vzdělávání.

Od devadesátých let probíhala ve stále více zemích decentralizace řízení školství a narůstala autonomie škol. Mezitím se principy vzdělávací politiky v Evropě, z nichž vychází celostátní testování, stále více zaměřovaly na monitorování mikroakcí na makroúrovni, jinými slovy, na systematické využívání hodnocení žáků ve školách k monitorování vzdělávacího systému jako celku. Ve Spojeném království, Anglii, Walesu a Severním Irsku poskytl Zákon o školské reformě z roku 1988 (*Education Reform Act*) společně s Vyhláškou o školské reformě pro Severní Irsko (*Education Reform (Northern Ireland) Order*) z roku 1989 školám větší autonomii, ale zvýšil také centrální kontrolu školního vzdělávacího programu a prostřednictvím celostátního hodnocení žáků posílil opatření týkající se celkové odpovědnosti škol a školského systému. Všechna tato opatření měla zlepšit úroveň škol. Ve Švédsku byl v důsledku reformy řízení školství v roce 1991 také změněn systém celostátního

⁽⁶⁾ Viz Eurydice (2007) *School Autonomy in Europe: Policies and Measures*. Český Autonomie škol v Evropě: politická a realizační opatření. Praha: ÚIV, 2008

testování, což přineslo změnu v rozdělení odpovědnosti mezi ústřední vládu a obce a přechod od regulovaného řízení školského systému k systému založenému na výsledcích. Reformy v řízení škol v Lotyšsku a Polsku, které poskytly místním školám a učitelům velkou autonomii, vyvolaly potřebu vyvinout celostátní metodu a mechanismus k měření výkonnosti škol. Také Finsko začalo na začátku devadesátých let decentralizovat řízení škol a v roce 1998 upravil zákon o základním vzdělávání, jenž nově zdůraznil lokální odpovědnost, využívání celostátních testů pro účely hodnocení škol. Navíc je celostátní hodnocení výsledků učení spojeno s otázkami rovnosti a srovnatelnosti jednotlivých regionů. Ve Španělsku, kde zákon z roku 1990 formálně uznal, že hodnocení vzdělávacího systému je rozhodující pro udržení a zlepšení jeho kvality, byly celostátní testy zavedeny právě v době, kdy byla odpovědnost za školství převedena na autonomní společenství, a to jako prostředek hodnocení společných cílů vzdělávacího systému v celé zemi.

Jestliže se předtím celostátní testování všeobecně zavádělo v rámci obnovy politických a administrativních struktur, v desetiletí od roku 2000 začala většina zemí brát testy jako prostředek k monitorování a zlepšení kvality vzdělávání, jenž pomůže zvýšit efektivitu vzdělávacích systémů. V některých zemích se celostátní testování opravdu využívá k tomu, aby měřilo kvalitu vzdělání na základě vzdělávacích standardů vyvinutých speciálně k tomuto účelu. Například Belgie (Vlámské společenství) po zavedení „národního kurikula“ používá testování jako systém, který porovnává výkony žáků s očekávanými výstupy a vývojovými cíli. Podobně začalo fungovat celostátní testování v Německu, které po Stálé konferenci ministrů školství a kultury spolkových zemí přijalo v roce 2003 opatření k rozvoji a udržení vysoké kvality vzdělání prostřednictvím závazných standardů, jež se mají aplikovat ve školách všech spolkových zemí (*Länder*). Snaha zjišťovat a zlepšovat kvalitu byla navíc umocněna výsledky mezinárodního šetření, jako např. Programu pro mezinárodní hodnocení žáků (*PISA*), Mezinárodního výzkumu čtenářské gramotnosti (*PIRLS*) nebo Mezinárodního výzkumu trendů matematického a přírodovědného vzdělávání (*TIMSS*). Tyto výzkumy vystupňovaly diskuzi o vzdělávacích systémech v Evropě a asi ve třetině evropských zemí podpořily požadavek na podrobnější informace o kurikulu a vyučovacích metodách. Například v Maďarsku a Rakousku výsledky těchto studií vedly ke zvýšenému zájmu o kvalitu škol a jejich výuky, Rakousko zavedlo - a Maďarsko znovu zavedlo - celostátní testování jako způsob monitorování dovedností žáků na objektivně srovnatelné a pravidelné bázi. V některých zemích jako např. Litva a Island šel záměr zlepšit kvalitu vzdělání ruku v ruce se snahami zvýšit rozvoj kultury sebehodnocení. Jinými slovy, celostátní testy byly zavedeny, aby mohly sloužit jako jakési zrcadlo pro školy a učitele, které by jim pomohlo zlepšit z vlastní iniciativy výkonnost⁽⁷⁾, jak o tom dále pojednává kapitola 3. V tomto smyslu se celostátní testy stále více používají za účelem podpořit učení jednotlivých žáků tak, že se budou identifikovat jejich vzdělávací potřeby a výuka se podle nich přizpůsobí. V Dánsku a Lucembursku byl tento typ testu zahrnut do celostátního systému hodnocení za účelem monitorovat pokrok a dosažené výsledky žáků a poskytovat důležité informace, aby se učitelé mohli efektivněji zaměřit na potřeby žáků a školy mohly zlepšit kvalitu poskytovaného vzdělávání. Takový vývoj ukazuje na všeobecné trendy v současném celostátním testování, kde jsou externí standardizovaná hodnocení, jež slouží k monitorování vzdělávacího systému, propojena s interním hodnocením nebo autoevaluací škol. Cílem je kombinovat tradiční modely monitorování shora dolů s přístupy hodnocení žáků zdola nahoru, od úrovně na jednotlivých školách, aby byla kvalita vzdělávání měřena efektivněji a mohla být tak zlepšena.

(7) Thélot C., *Évaluer l'École*, Études 2002/10, Tome 397, str. 323-334.

*

**

Stručně řečeno, celostátní testování žáků se v Evropě během posledních desetiletí postupně rozšířilo. Zatímco několik zemí zavedlo celostátní testy již před nějakou dobou, v devadesátých letech minulého století se rozšířily do mnoha dalších zemí. V některých se stále ještě zavádějí a rozvíjejí. Hlavní důvody pro realizaci těchto testů se v různých zemích liší. V posledních dvou desetiletích se celostátní testování stále více zavádí jako přirozený důsledek zvyšující se autonomie škol, což vyústilo v potřebu systematicky monitorovat vzdělávací systémy a ve snahu zlepšit kvalitu vzdělání. V posledních letech se tyto dva cíle spojily v jeden. Kapitola 2 této zprávy zkoumá, jak je celostátní testování ve vzdělávacích systémech organizováno.

KAPITOLA 2: CÍLE A ORGANIZACE CELOSTÁTNÍHO TESTOVÁNÍ

Tato kapitola se zabývá cíli, rozsahem a organizací celostátního testování napříč Evropou a snaží se rozlišit mezi obecnými způsoby řešení této problematiky a řešením jednotlivých zemí, o nichž informují národní školské úřady pro školní rok 2008/09⁽¹⁾. Zahrnuty jsou i testy, které během tohoto referenčního roku ještě nebyly prováděny plošně (viz kapitola 1).

2.1. Cíle celostátního testování v Evropě

Pro účely této studie a s ohledem na to, že hlavním kritériem celostátních testů jsou jejich deklarované cíle, můžeme všeobecně rozlišit tři kategorie testů. Tyto kategorie budou jedna po druhé vztaženy k nejběžnější cílové skupině žáků tvořené buď celou věkovou kohortou, nebo vzorky žáků a ke stupni vzdělávání, tj. primárnímu (ISCED 1) nebo sekundárnímu (ISCED 2). O skutečném využití výsledků testů, jež často přesahuje uvedené hlavní cíle, bude podrobně pojednávat kapitola 3.

První skupina testů shrnuje nabyté vědomosti, kterých žáci dosáhli na konci určité etapy vzdělávání a jež mohou mít významný vliv na jejich další studijní dráhu. Výsledky těchto testů se využívají například pro udělení osvědčení nebo k tomu, aby se přijala důležitá rozhodnutí týkající se diferenciací žáků, jejich postupu z jednoho ročníku do druhého nebo konečného známkování. Takové testy se označují také jako sumativní testy nebo „hodnocení učení“. V polovině zemí, o nichž pojednává tato studie, je udělení osvědčení zjevně hlavním cílem přinejmenším jednoho z celostátních testů. Vedle toho Lucembursko, Malta a Nizozemsko organizují celostátní testy, jejichž hlavním cílem je výběr nebo diferenciací žáků.

Všeobecně vzato testy, jež mají významný dopad na vzdělávací dráhu žáků, jsou buď povinné pro všechny z nich, bez ohledu na typ školy, kterou navštěvují, nebo jen pro žáky škol veřejných. Avšak i tam, kde jsou testy nepovinné, jako je to v případě „národní kvalifikační zkoušky“ (*national qualification test*) ve Spojeném království (Skotsko) nebo nizozemského testu CITO, je ve skutečnosti podstupují téměř všichni žáci.

Žáci zpravidla tyto testy absolvují při ukončení nižšího sekundárního vzdělávání, což se ve většině zemí shoduje s koncem povinné školní docházky. Jen málo zemí organizuje testy, při nichž by šlo o hodně, pro žáky primárních škol. V Belgii (Francouzské společenství) a Polsku se konají celostátní testy vedoucí k udělení osvědčení při ukončení školy primární úrovně. V Nizozemsku informuje test CITO konaný na konci primárního vzdělávání rodiče o tom, jaký typ sekundárního vzdělávání by byl pro jejich děti nejvhodnější. Podobně patří v Lucembursku výsledky, jichž žáci dosáhli v celostátních testech na konci šestého ročníku primárního vzdělávání, mezi kritéria, podle nichž by se mělo rozhodovat, zda mají být žáci přijati do všeobecně nebo odborně zaměřených škol sekundární úrovně. Na Maltě slouží testy, které se konají při ukončení školy primární úrovně, zároveň jako vstupní zkoušky na *Junior Lyceum*.

Druhá výrazná skupina celostátních testů se skládá ze standardizovaných hodnocení, jejichž hlavním cílem je monitorovat a hodnotit školy nebo vzdělávací systém jako celek. Více než polovina

(¹) Typy testů, jež nejsou zahrnuty v této zprávě viz Úvod.

zkoumaných zemí uvádí, že takové testy má. Mezi nejčastěji deklarované cíle patří srovnávání škol, poskytování vstupních informací pro opatření, která vedou k odpovědnosti školy a vyhodnocení výkonnosti celého systému. Společně s dalšími parametry jsou výsledky testů používány jako ukazatele kvality učení a méně často výkonu učitelů. Slouží také jako ukazatele účinnosti politik a postupů v oblasti vzdělávání obecně i toho, zda došlo či nedošlo ke zlepšení na určité škole nebo na úrovni celého vzdělávacího systému.

Některé země uvedené v této skupině kladou při popisu cíle testů větší důraz na výkonnost jednotlivých škol a hodnocení efektivity vzdělávání. Jde například o Lotyšsko, Maďarsko, Rakousko a Spojené království (Anglie). V jiných zemích se soustřeďují na vzdělávací systém a relativně málo monitorují výkonnost škol. Výsledky celostátních testů se používají pro celostátní monitorování v Belgii (Vlámské společenství), Estonsku, Irsku, ve Francii, v Litvě, Rumunsku, ve Finsku a Spojeném království (Skotsko). Zatímco celostátní testy, jež monitorují školy, jsou často povinné pro všechny žáky, testy, které se soustřeďují na systém jako celek, absolvuje jen reprezentativní vzorek žáků.

Hlavním cílem třetí a konečné skupiny celostátních testů je podpořit proces učení tím, že se vyjasní specifické vzdělávací potřeby žáků a určí se vhodné individuální postupy a výuka. Testy v této skupině se především soustřeďují na „hodnocení pro učení“ a mohou být všeobecně popsány jako „formativní hodnocení“. Přestože jednotlivým žákům jde o mnohem méně, než při testech vedoucích k udělení osvědčení, tyto standardizované testy – společně s průběžným hodnocením učiteli – jsou důležité pro zlepšení výkonnosti žáků a mohou vést k významným pokrokům v učení ⁽²⁾.

Celostátní testy pro formativní účely jsou organizovány ve 12 zemích či regionech, a to v Belgii (Francouzské společenství) ⁽³⁾, Dánsku, Irsku, ve Francii, na Kypru, v Lucembursku, Maďarsku, ve Švédsku, ve Spojeném království (Anglie a Skotsko) na Islandu a v Norsku. Takové testy mohou být buď povinné, jako v Maďarsku, Švédsku a Norsku, nebo nepovinné, jako například ve Spojeném království (Anglie a Skotsko). Ve Francii se od roku 2007 stala diagnostická hodnocení v primárním vzdělávání nepovinnými, zatímco diagnostické testy na začátku nižšího stupně sekundárního vzdělávání jsou nadále povinné.

Celostátní testy ve výše zmíněných třech kategoriích mají často sloužit několika účelům. Například Estonsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Polsko a Portugalsko uvádí, že jejich testy vedoucí k udělení osvědčení jsou také používány k monitorování vzdělávacího systému. Jiné země včetně Bulharska, Itálie a Slovinska tvrdí, že používají stejné celostátní testy pro monitorování jednotlivých škol i vzdělávacího systému. Testy v Belgii (Francouzské společenství), Rakousku a Slovinsku jsou určeny jak k určení individuálních vzdělávacích potřeb, tak k monitorování výkonnosti vzdělávacího procesu.

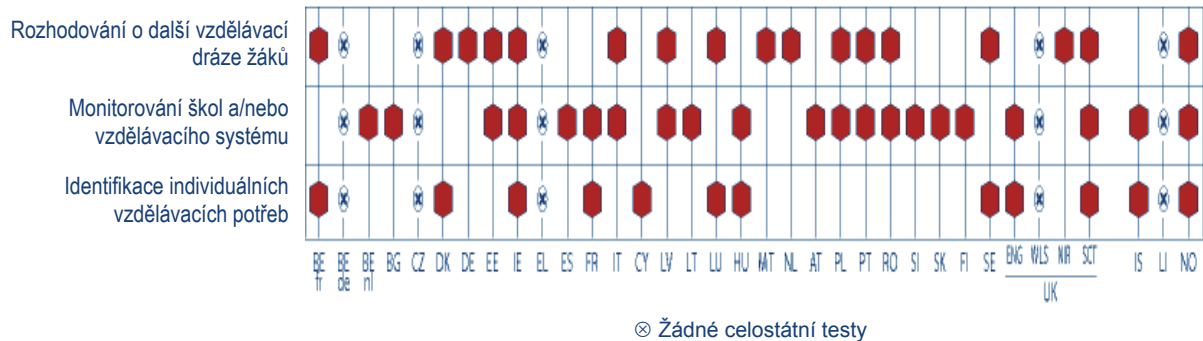
Odborníci, kteří se zabývají hodnocením varují, že používání jednoho testu pro několik účelů může být nevhodné tam, kde informace, jež se v zásadě vyžadují pro každý případ, nejsou stejné. V těchto

⁽²⁾ Pro další informace o hodnocení pro učení viz přehled výzkumů v publikaci Paula Blacka a Dylana Williama, *Assessment for Learning: Beyond the Black Box*, Assessment Reform Group, University of Cambridge, 1999.

⁽³⁾ Formativní testy v ročnících 2 a 5 primárního vzdělávání a ve 2. ročníku sekundárního vzdělávání byly přeloženy do školního roku 2009/10.

případech dostaly školské úřady doporučení, aby seřadily odlišné účely testů podle priorit a podobu testů jim přizpůsobily ⁽⁴⁾.

Obrázek 2.1: Hlavní cíle standardizovaných celostátních testů, úroveň ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice

Doplňující poznámky

Francie: K získání celostátního osvědčení (*brevet*) se na konci nižšího sekundárního vzdělávání koná písemná zkouška z několika předmětů. Obsah zkoušky je standardizován na celostátní úrovni. I když existují oficiální postupy pro zadávání a známkování těchto testů, nemohou být považovány za formu celostátně standardizovaného testování, protože v praxi se při známkování a interpretování výsledků testu používá řada odlišných technik.

Polsko a Island: Jeden nebo více celostátních testů mají dva stejně důležité cíle.

Vysvětlivka

Na obrázku je znázorněn pouze hlavní cíl každého celostátního testu. Pokud země zadávají několik testů s různými hlavními cíli, jsou zařazeny do více než jedné kategorie. Pro více informací o každém celostátním testu a jeho hlavním cíli viz Přílohy.

2.2. Organizace a charakteristiky celostátních testů

Tato část zkoumá podmínky, podle nichž jsou celostátní testy organizovány a které se týkají načasování a frekvence, cílových skupin, testovaných předmětů, typů testovacích nástrojů, využití informační a komunikační technologie (IKT) a účasti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).

2.2.1. Frekvence a načasování celostátních testů

Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou jak ve frekvenci, s jakou jednotliví žáci absolvují celostátní testy, tak v přesně stanovených věkových skupinách nebo školních ročnících, které jsou testovány. Některé z těchto rozdílů mohou odrážet národní priority ve vzdělávání, zatímco jiné se mohou částečně připsat na vrub rozdílné organizační struktury evropských vzdělávacích systémů. Pokud jde o ten druhý faktor, mělo by se vzít v úvahu, že některé země poskytují denní formu povinného vzdělávání v rámci jednotné struktury, zatímco jiné jasně odlišují primární a nižší sekundární vzdělávání. K tomu lze dodat, že přestože se žáci ve většině případů učí podle stejného všeobecného kurikula až do konce nižší úrovně sekundárního vzdělávání, v některých zemích si musejí vybrat určitý

⁽⁴⁾ Pro více informací o využívání celostátních testů k řadě účelů viz Paul E. Newton, Evaluating assessment systems, Qualification and Curriculum Authority, June 2007.

typ nebo směr vzdělávání již na začátku této úrovně nebo před jejím dokončením. Ve většině zemí trvá povinné vzdělávání devět nebo deset let, zatímco v Belgii, Lucembursku, Maďarsku, Nizozemsku a ve Spojeném království trvá o dva nebo o tři roky déle a pokračuje do úrovně vyššího sekundárního vzdělávání ISCED 3. Avšak celostátní testy, které se absolvují po ukončení úrovně ISCED 2, nebyly do této studie zahrnuty ⁽⁵⁾.

Počet školních ročníků, v nichž se celostátní testy organizují, bez ohledu na to, zda je v daném roce testován každý žák, se v řadě zemí značně liší. Například v Dánsku, na Maltě a ve Spojeném království (Skotsko) mají vypracované celostátní testy pro téměř každý ročník povinného vzdělávání. Hojně se celostátní testování používá ve Spojeném království (Anglie) a Francii, v Anglii mají sedm a ve Francii šest celostátních testů.

Ve srovnání s tím několik zemí testuje mnohem nižší počet školních ročníků. Mezi země, jež zadávají jen jeden celostátní test během úrovně ISCED 1 a 2, patří Belgie (Vlámské společenství), Německo, Španělsko, Kypr, Nizozemsko, Slovensko a Spojené království (Severní Irsko). Jestliže země během povinného vzdělávání organizuje jen jeden celostátní test, koná se obvykle v závěrečném roce primárního nebo nižšího sekundárního vzdělávání.

Většina ze zbývajících evropských zemí zadává celostátní testy během celého povinného vzdělávání jen ve dvou nebo třech stanovených ročnících. To může být považováno za převládající model v Evropě (viz obrázek 2.2).

Mezi tvůrci vzdělávací politiky a dalšími odborníky ve vzdělávání probíhá neustálá debata o výhodách a potenciálně negativních dopadech častého testování. Diskuse se soustředila na potřebu získat aktuální obrázek o dosažených výsledcích žáků, což je legitimní cíl, a minimalizovat zátěž, kterou testy představují pro žáky a učitele tím, že snižují dobu skutečné výuky a způsobují přetížení a stres. Například odborníci a učitelé na Maltě, ve Slovinsku a Spojeném království přiznali, že některé testy – zejména ty, při nichž jde žákům o hodně - způsobují nežádoucí stres, který je může demotivovat (viz kapitola 3).

⁽⁵⁾ Pro zevrubný popis evropských vzdělávacích systémů viz Eurybase na webových stránkách Eurydice: www.eurydice.org.

Obrázek 2.2: Počet a typ celostátních testů a ročníky, v nichž se testy zadávají, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

	PT	TVŽ	NT	Počet testů a ročníky, v nichž se zadávají		PT	TVŽ	NT	Počet testů a ročníky, v nichž se zadávají
BE fr	1			6. ročník primárního vzdělávání	HU	3			4., 6. a 8. ročník
BE de				–	MT	8			4., 5. a 6. ročník primárního vzdělávání; 1. až 5. ročník sekundárního vzdělávání
BE nl		2		6. a 8. ročník				2	6. ročník primárního vzdělávání; konec sekundárního vzdělávání
BG	3			4., 5. a 6. ročník	NL			1	závěrečný ročník primárního vzdělávání
CZ				–	AT		2		4. a 8. ročník
DK	10			mezi 2. a 8. ročníkem	PL	2			6. ročník primárního vzdělávání; 3. ročník nižšího sekundárního vzdělávání
	1			9. ročník	PT	3			4., 6. a 9. ročník
DE	1			9. ročník	RO		1		4. ročník
EE		2		3. a 6. ročník		2			7. a 8. ročník
	1			9. ročník	SI			1	6. ročník
IE	3			konec 1. třídy a začátek 2. třídy; konec 4. třídy a začátek 5. třídy; 3. ročník postprimárního vzdělávání		1			9. ročník
		2		druhá a šestá třída	SK	1			9. ročník
EL				–	FI		2		6. a 9. ročník
ES		1		4. ročník primárního vzdělávání	SE	3			3., 5. a 9. ročník
FR		4		dva na konci primárního vzdělávání a dva na konci povinného vzdělávání	UK-ENG	2			2. a 6. ročník
			1	3. ročník primárního vzdělávání (známý jako 'CE2')				5	3., 4., 5., 7. a 8. ročník
IT				první ročník nižšího sekundárního vzdělávání	UK-WLS				–
		3		dva v 5. ročníku primárního vzdělávání; jeden v 1. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání	UK-NIR			1	6. ročník
LV				3. ročník nižšího sekundárního vzdělávání	UK-SCT			6	pět testů z Národní banky testů pro 5 až 14leté (<i>National Assessment Bank</i>) a jeden test ve 4. ročníku sekundárního vzdělávání
	1			6. ročník				4	3., 5. a 7. ročník primárního vzdělávání; 2. ročník sekundárního vzdělávání
LT				3., 6. a 9. ročník	IS	2			4. a 7. ročník
		2		každý rok buď ve 4. a 8. ročníku, nebo v 6. a 10. ročníku	LI				–
LU				10. ročník	NO	4			2., 5., 8. a 10. ročník
	3			3. a 6. ročník primárního vzdělávání, a 5. ročník sekundárního vzdělávání					

PT = povinné testy TVŽ = testy na vzorku žáků

NT = nepovinné testy

Zdroj: Eurydice

Doplňující poznámky

Belgie (BE fr): Povinné testy ve 2. a 5. ročníku primárního vzdělávání a v 3. ročníku sekundárního vzdělávání byly přesunuty do školního roku 2009/10.

Irsko: Testy na vzorku žáků se provádějí každých pět let. Nejnovější testy na vzorku žáků se konaly ve školním roce 2008/09.

Španělsko: Test ve 4. ročníku primárního vzdělávání se poprvé konal ve školním roce 2008/09. Druhý test v 2. ročníku nižšího stupně sekundárního vzdělávání se poprvé zadává ve školním roce 2009/10. Tyto dva testy se budou konat každé tři roky. V těchto školních letech budou ještě všechna autonomní společenství zadávat povinné testy pro všechny žáky.

Litva: Testy na vzorku žáků se používají v lichých školních letech pro 4. a 8. ročníky a v sudých školních letech pro 6. a 10. ročníky.

Nizozemí: Přestože je účast v testech na uvážení školy nebo příslušného řídicího orgánu, absolvují je téměř všichni žáci.

Finsko: Většinou jsou každý rok zadávány dva nebo tři testy na vzorku žáků. Obecně se testy konají v 6. a 9. ročnících nebo v dalších ročnících, které jsou podle kurikula důležité pro postup žáků.

Spojené království (ENG): Testy na konci 2. ročníku jsou využívány k tomu, aby podpořily postup hodnocení učitelů a jejich výsledky nejsou vykazovány samostatně. Většina škol využívá nepovinné testy, vyžadovány zákonem však nejsou.

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované postupové testy byly uspořádány v říjnu 2008 pro zápis v září 2009.

Spojené království (SCT): Většina žáků během devítileté výuky a s přihlédnutím k pokroku, jehož ve třídě dosahuje, absolvuje pět testů z Národní banky testů pro věkové skupiny 5–14 (*National 5–14 Assessment Bank*). Přestože jsou tyto testy a národní zkoušky ve 4. ročníku sekundárního vzdělávání v zásadě nepovinné, absolvují je všichni žáci.

Island: Celostátně koordinované zkoušky v 10. ročníku budou opět fungovat od školního roku 2009/10.

Vysvětlivka

Povinné testy jsou testy, jež musí absolvovat buď všichni žáci bez ohledu na školu, kterou navštěvují, nebo jen žáci ve státních školách. Nepovinné testy podstupují žáci jen podle svého vlastního uvážení nebo podle uvážení školy.

Pokud jde o rok, kdy nejdříve se celostátní testy konají, menší počet zemí organizuje testy hned v prvním roce školní výuky, obvykle proto, aby identifikovaly individuální vzdělávací potřeby žáků. Například testy Skotské národní hodnoticí banky (*National Assessment Bank*) jsou dostupné od prvního ročníku pro děti, které dosáhly věku pěti let, přestože tyto děti běžně absolvují svůj první test ve 2. nebo 3. ročníku. V Irsku podstupují žáci celostátně povinný test, jenž má podpořit individuální učení, buď na konci první třídy (ve věku 6–7 let), nebo na začátku třídy druhé (ve věku 7–8 let). V rámci celostátního hodnocení čtení v anglickém jazyce (*National Assessment of English Reading - NAER*) jsou vzorky žáků ve druhé třídě testovány po druhé. V Belgii (Francouzské společenství), Dánsku, Itálii, ve Spojeném království (Anglie) a v Norsku začínají testovat žáky ve druhém ročníku a jen poslední dvě země přitom sledují jiné cíle, než je identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků.

V Evropě je běžnější provádět celostátně standardizované testy poprvé ve 4. ročníku (Bulharsko, Španělsko, Litva, Maďarsko, Malta, Rakousko, Portugalsko, Rumunsko a Island) nebo v pozdějším ročníku, který odpovídá konci primárního vzdělávání, jako v Belgii (Vlámské společenství), ve Francii, v Nizozemsku, Polsku a ve Slovinsku. V obou případech jsou žáci obvykle testováni ve věku mezi deseti a dvanácti lety. Takové testy nejčastěji slouží monitorovacím účelům a kromě Malty a Nizozemska nemají rozhodující dopad na další vzdělávací dráhu žáků.

Pokud jde o přesnou dobu, kdy se testy ve školním roce konají, školské úřady je ve většině případů organizují ke konci školního roku. Výjimkou jsou však holandský test CITO, který se zadává v únoru a francouzské „hodnocení základních kompetencí“ ve francouzštině a v matematice, jež se koná v březnu. Protože některé specifické testy, jež identifikují individuální vzdělávací potřeby, se provádějí proto, aby poskytly informace a následně se mohlo zasáhnout, konají se tyto testy na začátku nebo uprostřed školního roku, jako je tomu v případě Belgie (Francouzské společenství), Francie, Lucemburska a Islandu.

V určitých případech není načasování testů určováno centrálně, ale je to v podstatě na uvážení školských úřadů nebo učitelů. To platí o testu ve 2. ročníku (závěrečný ročník klíčové etapy 1) ve Spojeném království (Anglie) nebo o testech Národní hodnoticí banky věkové kategorie 5–14 (*National 5–14 Assessment Bank*) ve Spojeném království (Skotsko). Nicméně se zdá, že alespoň pro skotskou banku testů je preferovaným obdobím květen až červen.

2.2.2. Testované předměty

Celostátní testy vycházejí ze vzdělávacího programu a v testovaných předmětech mají návaznost na národní vzdělávací standardy. Například ve Spojeném království (Anglie) testy národního vzdělávacího programu (jak název naznačuje) mají za cíl zmapovat dosažené výsledky žáků ve vztahu k požadavkům v jednotlivých předmětech národního kurikula. Podobně v Portugalsku celostátní testy hodnotí a monitorují aplikaci předepsaného vzdělávacího programu. V Belgii (Vlámské společenství) se testy výhradně soustřeďují na dosažení povinných standardů a vývojové cíle předepsaného vzdělávacího programu. Rakouské a Rumunské celostátní testy jsou také jasně spojeny se vzdělávacími standardy v testovaných předmětech. Německé testy zaměřené na získání závěrečného vysvědčení v 9. a 10. ročnících vycházejí ze vzdělávacích programů jednotlivých spolkových zemí a také z národních vzdělávacích standardů dohodnutých na federální úrovni.

V minulém desetiletí se důraz, jenž se v národních vzdělávacích programech kladl na osvojování poznatků daného předmětu, přesouval na osvojování funkčních dovedností (kompetencí). Pokud jde o celostátní testy, můžeme pozorovat tento směr vývoje nejlépe ve Španělsku a v Maďarsku. V maďarském národním hodnocení základních kompetencí se hodnocení soustřeďuje nejen na předmět samotný, ale především na to, zda jsou žáci schopni používat své znalosti a dovednosti ve čtenářské a matematické gramotnosti ve skutečných životních situacích (6. a 8. ročníky). Španělsko také pracuje s pojmem kompetence a při celostátním testování používá mnohem méně rigidní rozdělení předmětů a soustřeďuje se zejména na aplikaci poznatků.

Na úrovni celé Evropy definuje Doporučení Evropského parlamentu a Rady EU z prosince 2006 o klíčových kompetencích pro celoživotní vzdělávání⁽⁶⁾ osm kompetencí, jež představují kombinaci vědomostí, dovedností a postojů považovaných za nepostradatelné ve znalostní společnosti. Z těchto osmi kompetencí jen tři, komunikace v mateřském jazyce, komunikace v cizích jazycích, matematická kompetence a základní kompetence v přírodních vědách a technice mohou být přímo spojeny s jednotlivými předměty. Jak bude dále uvedeno, jsou tyto tři kompetence v celostátních testech hodnoceny nejčastěji. Na rozdíl od toho se zbývající klíčové kompetence, jako „schopnost učit se“ nebo sociální a občanské kompetence, které se obvykle vztahují k více než jednomu předmětu, v mnoha evropských zemích obvykle nehodnotí.

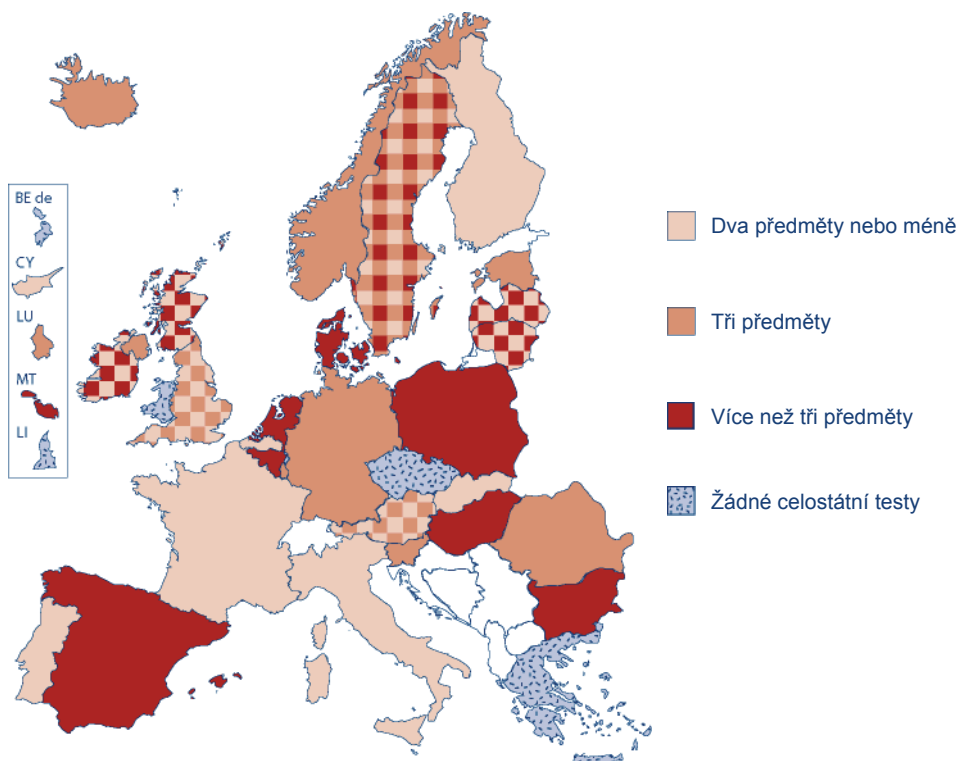
Ze šetření zaměřeného na výběr předmětů v celostátním testování vyplynulo, že na primárním stupni se obecně testuje méně předmětů a důraz se klade na jazyk výuky (čtení a psaní) a matematiku. Není proto žádným překvapením, že několik testů, které vedou k udělení osvědčení na konci nižšího sekundárního vzdělávání, zahrnuje mnohem širší výběr předmětů.

Vedle tohoto obecného trendu a s ohledem na to, že počet testovaných předmětů se může v některých zemích lišit v závislosti na typu testu nebo daném ročníku, je zřejmé, že se používají dva modely. Některé země omezují celostátní testování na dva nebo tři předměty, i když několik z nich oznámilo, že tento počet hodlá rozšířit o další. Jiné země testují mnohem širší rozsah učiva. Zatímco některé z nich to dělají každoročně, jiné předměty pravidelně střídají nebo používají kombinaci povinně a nepovinně testovaných předmětů.

⁽⁶⁾ Doporučení Evropského parlamentu a Rady EU z 18. prosince 2006 o klíčových kompetencích pro celoživotní vzdělávání. Official Journal of the European Union L394.

Z první skupiny zemí se Itálie, Kypr, Portugalsko a Slovensko přihlásily k tomu, že testují jen dva hlavní předměty – jazyk výuky a matematiku. K těmto dvěma předmětům přidávají Německo, Rakousko, Slovinsko (test v 6. ročníku), Island a Norsko cizí jazyk. Lucembursko testuje své dva úřední jazyky (němčinu a francouzštinu) a matematiku. V Itálii budou od roku 2010/11 testovány také přírodní vědy a angličtina jako cizí jazyk.

Obrázek 2.3: Počet předmětů zařazených do celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámka

Lotyšsko a Slovensko: Žáci zapsaní do vzdělávacích programů pro národnostní menšiny jsou také testováni v úředním jazyce státu.

Vysvětlivka

Obrázek označuje počet předmětů testovaných v každém školním roce. Tam, kde se tento počet liší, jak u testu nebo školního roku, jsou země uváděny ve více než jedné kategorii. V některých zemích a pro určité testy se počet předmětů může z roku na rok lišit podle toho, jak a protože se testy střídají. Pro více informací o předmětech, jež jsou náplní každého testu a konají se každý rok, viz Přílohy.

Země ve druhé skupině se rozhodly testovat větší počet předmětů buď důsledně každý rok, nebo střídáním předmětů v některých testech. Nicméně je velmi neobvyklé, aby země testovaly žáky v celé šíři vzdělávacího programu a pokud k tomu dojde, konají se tyto testy na konci povinné výuky. Je však zajímavé, že Dánsko a Malta – dvě země, kde jsou žáci testováni pomocí standardizovaných nástrojů častěji než ve zbývajících zemích – se rozhodly testovat žáky z širokého spektra předmětů.

Takto mohou žáci v primárním vzdělávání na Maltě absolvovat až čtyři testy (viz obrázek 2.2) a pokaždé je to z pěti předmětů, tj. ze dvou úředních jazyků státu, z maltštiny a angličtiny, z matematiky, náboženství a ze společenských věd. V průběhu sekundárního vzdělávání jsou žáci testováni v pěti ročních zkouškách z asi deseti předmětů, do nichž patří maltština, angličtina, matematika, náboženství, společenské vědy, přírodní vědy a řada povinných a volitelných předmětů z uměleckých oborů, přírodních věd, jazyků a humanitních oborů.

Podobně v Dánsku musejí žáci od druhého ročníku až do konce povinného vzdělávání podstoupit 10 až 36 testů z několika předmětů: dánštiny, matematiky, angličtiny, biologie, fyziky/chemie a zeměpisu. V určitých ročnících je testování v těchto předmětech povinné. K tomu se ještě konají nepovinné testy z dánštiny jako druhého jazyka.

Ve srovnání s tím se v celostátních testech realizovaných každých pět let na vzorku žáků a v celostátně povinných ročních standardizovaných testech na úrovni ISCED 1 Irsko (které také zadává mnoho celostátních testů, nicméně ne všechny každoročně) soustřeďuje výhradně na dosažené výsledky ze čtení v anglickém jazyce a z matematiky. Pro získání osvědčení *junior certificate* na konci třetího ročníku postprimárního vzdělávání však žáci absolvují test z povinných hlavních předmětů, a to z irštiny, angličtiny, matematiky a občanské, sociální a politické výchovy a k nim se přidává více než 20 dalších volitelných předmětů. Většina žáků skládá tento test z devíti až deseti předmětů.

Je tedy běžné, že testy, jež vedou k udělení osvědčení na konci nižšího stupně sekundárního vzdělávání, zahrnují velmi širokou škálu předmětů, které na předchozím stupni vzdělávání celostátně testovány nejsou. To platí pro celostátní zkoušky v Lotyšsku a „národní kvalifikace“ (*national qualifications*) ve Spojeném království (Skotsko). Tentýž obecný trend se projevuje na Maltě (zkouška vedoucí k vydání osvědčení o ukončení sekundárního vzdělání) a v Dánsku (závěrečná zkouška *Folkeskole*), kde se zkoušky absolvují z řady dalších předmětů, jež přibýly k těm, které se testují v předchozích ročnících.

V monitorovacích a formativních testech několik zemí testované předměty střídá, a tak pokrývá více předmětů, aniž by výrazně zvyšovaly zátěž, jež testování pro žáky a učitele představuje. Například v monitorovacích testech v Belgii (Vlámské společenství) jsou testovány vzorky žáků z 6. a 8. ročníků jen v jednom předmětu, jenž vybírá ministerstvo školství ze skupiny, do níž patří matematika a nizozemština, francouzština jako cizí jazyk a „environmentální studia – čas, prostor, společnost a využití informačních zdrojů“. Ve školním roce 2008/09 byl jak 6. tak 8. ročník testován v matematice.

Ve Finsku jsou vzorky žáků v monitorovacích testech nejčastěji testovány jen z jednoho předmětu, a to buď z mateřského jazyka či matematiky, nebo méně často z třetího předmětu či skupiny předmětů vybraných v souladu s národními prioritami. Ve školním roce 2008/09 byli žáci 6. ročníku testováni z matematiky a žáci 9. ročníku ze švédštiny jako druhého cizího jazyka a z mateřského jazyka.

Při formativní „externí evaluaci výsledků žáků“ v Belgii (Francouzské společenství) se předměty střídají na bázi tříročních cyklů. Například ve školním roce 2008/09 byli testováni žáci ve třech rozdílných ročnících z přírodních věd, dějepisu a zeměpisu (přestože testy byly v tomto případě posunuty až do školního roku 2009/10); v roce 2009/10 jsou žáci testováni ze čtení, psaní a cizích jazyků (i když v případě jazyků jen v 6. ročníku primárního vzdělávání); v roce 2010/11 bude na řadě matematika a cizí jazyky (v případě jazyků to bude jen ve 2. ročníku sekundárního vzdělávání).

Obecná diagnostická hodnocení prováděná na cyklické bázi ve Španělsku jsou určena k hodnocení osmi klíčových kompetencí. V roce 2008/09 byly ve 4. ročníku školy primární úrovně hodnoceny jazykové komunikační kompetence, matematické kompetence, kompetence ve vztahu k poznání a k interakci s prostředím a kompetence sociální a občanské, v roce 2010 budou stejné kompetence hodnoceny ve 2. ročníku sekundárního vzdělávání. Postupy pro zbývající ročníky tohoto cyklu budou stanoveny řídicí radou Národního institutu pro hodnocení. V případě diagnostických hodnocení prováděných v autonomních společenstvích, bude na každém společenství, aby si stanovilo pro testování osmi klíčových kompetencí časový rozvrh. Většina společenství bude každý rok hodnotit jazykové komunikační kompetence a kompetence matematické. V určitých případech budou v tom samém roce testovány všechny klíčové kompetence.

Střídání předmětů na základě pětiletého cyklu se používá v celostátních monitorovacích testech ve Francii na konci jak primárního, tak sekundárního vzdělávání. V těchto cyklech jsou zahrnuty všechny předměty kromě uměleckých a tělovýchovy. V prvním roce cyklu jsou žáci testováni z francouzštiny, ve druhém roce z cizích jazyků (z angličtiny, němčiny a španělštiny), ve třetím roce z občanských postojů a života ve společnosti, ve čtvrtém roce z věd o živé přírodě a Zemi, fyziky a chemie a v pátém roce z matematiky. Ve školním roce 2008/09 byli žáci, kteří končili primární a nižší sekundární vzdělávání, testováni z francouzštiny.

Někdy země také mění testované předměty každý rok. V Estonsku zahrnuje standardizovaný test na vzorku žáků v 6. ročníku estonštinu nebo ruštinu jako mateřský jazyk, matematiku a předmět, který se každý rok mění a ministerstvo školství a výzkumu ho vždy oznamuje měsíc před konáním testu. Podobným příkladem je Slovinsko, kde celostátní test na konci třetího vzdělávacího cyklu jednotné struktury základního a nižšího sekundárního vzdělávání (9. ročník) hodnotí dosažené výsledky ve slovinštině (nebo maďarštině či italštině v etnicky smíšených oblastech), v matematice a ve třetím předmětu, jenž každoročně určuje ministr školství ze skupiny předmětů zahrnujících cizí jazyk (angličtinu nebo němčinu), biologii, chemii, fyziku, strojírenství a techniku, zeměpis, dějepis, občanskou výchovu, vlastivědu a etiku, hudební výchovu, umělecké předměty a tělovýchovu.

Dánsko, Estonsko, Irsko a Nizozemsko používají při testech kombinaci povinných a volitelných předmětů. Například holandský CITO test se skládá ze tří povinných a jednoho volitelného předmětu. Irský test vedoucí k „základnímu osvědčení“ *junior certificate* pokrývá předměty povinné a další, jež jsou vesměs volitelné, i když některé z nich mohou být, v závislosti na typu školy, také povinné. Estonský test směřující na konci povinné školní docházky k udělení osvědčení obsahuje dohromady tři předměty. Dva centrálně určené předměty jsou povinné: první z nich je estonský jazyk a literatura v estonských školách sekundární úrovně a estonština jako druhý jazyk v ruských školách sekundární úrovně, druhým předmětem je matematika. Třetí předmět si vybírají žáci ze seznamu volitelných předmětů.

Zatímco nejčastěji testovanými předměty jsou jazyk výuky a matematika, následované jedním nebo dvěma cizími jazyky a přírodními vědami, některé země si osvojily přístup, jenž umožňuje testování určitých mezipředmětových kompetencí. Skotské šetření studijních výsledků (*Scottish Survey of Achievement – SSA*) a Skotské národní kvalifikace (*Scottish National Qualifications*) jsou založené převážně na znalostech předmětů, ale také na některých obecných dovednostech jako je řešení problémů, týmová práce a ovládání moderních informačních a komunikačních technologií. Od roku 2009 do roku 2011 hodnotí finský systém „národní evaluace učebních výsledků“ výkony žáků

v průřezových tématech vyučovaných v základním vzdělávání, mezi něž patří osobnostní růst, kulturní identita a internacionalismus, mediální dovednosti a komunikace, aktivní občanství a podnikání, odpovědnost za životní prostředí, prosperitu a udržitelnou budoucnost, bezpečnost a doprava, člověk a technika. Monitorovací testy v Belgii (Vlámské společenství) prověřují ve školním roce 2009/10 znalost témat: „environmentální studia – čas, prostor, společnost a využití informačních zdrojů“ a ve školním roce 2010/11 pak „získávání a zpracování informací“.

V Polsku je test na konci primárního vzdělávání založen výhradně na průřezových tématech a hodnotí výkony ve čtení, psaní, logickém myšlení, využívání informací a praktickém využití znalostí. Druhý test na konci nižšího stupně sekundárního vzdělávání obsahuje tři odlišné části a to humanitní vědy, matematiku a přírodní vědy a moderní cizí jazyk, z toho první dvě části jsou rovněž průřezové.

2.2.3. Typy testových otázek

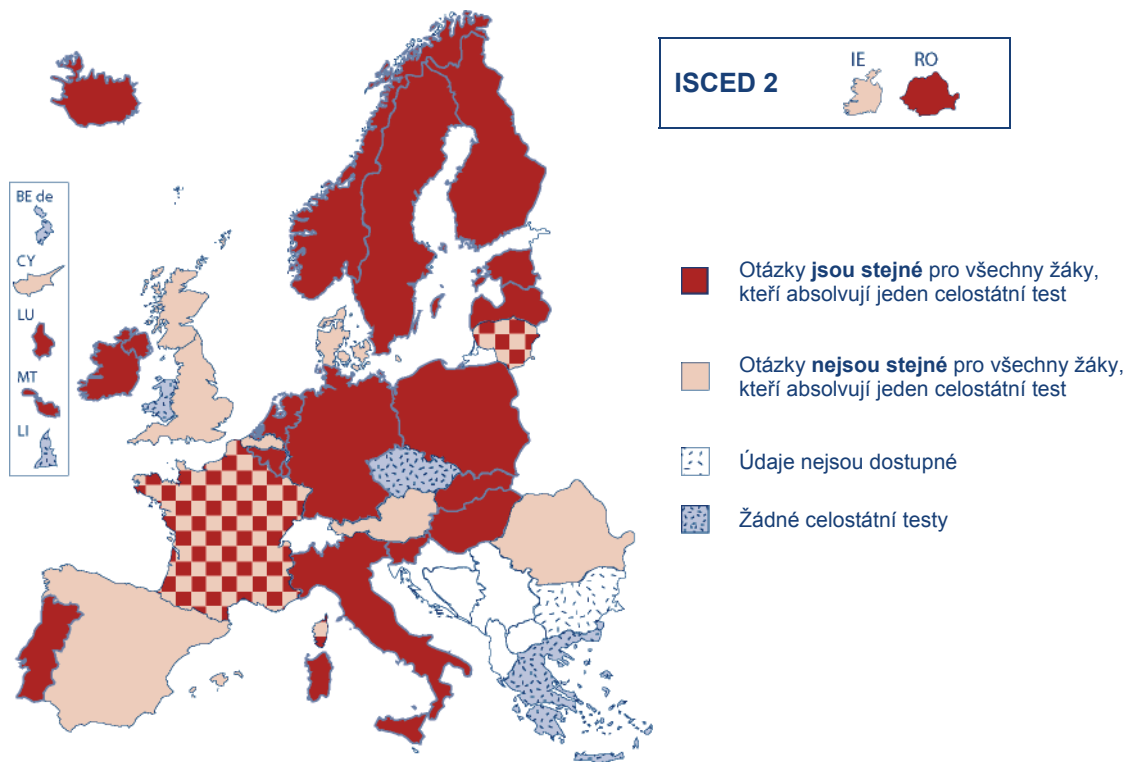
V převážné většině zemí představují celostátní testy kombinaci otázek zaměřených na daný předmět a otázek a úloh ověřujících dovednosti. Pokud jde o konkrétní typy otázek, evropské země většinou preferují směsici výběru z několika možností, krátkých odpovědí nebo esejí a otevřených otázek, a to v závislosti na předmětu a školním ročníku. Holandský test CITO a některé testy organizované ve Francii a v Itálii však používají výhradně otázky výběru z několika možností. Tento typ otázek také převažuje v Bulharsku a Norsku.

Přestože psané testy „na papíře“ jsou nejběžnější, používají se někdy i ústní zkoušky. Navíc některé země jako Belgie (Vlámské společenství), Dánsko, Francie a Lotyšsko také využívají praktických úloh.

Ve třinácti zemích nebo regionech, a to v Belgii (Francouzské a Vlámské společenství), Irsku, ve Španělsku, Francii, v Litvě, Maďarsku, Rakousku, Rumunsku, ve Finsku, ve Spojeném království (Skotsko), a na Islandu jsou testové otázky doplněny doprovodnými dotazníky pro ředitele škol, učitele, rodiče a/nebo žáky, v Estonsku doprovodným dotazníkem jen pro učitele. Tato praxe se většinou týká testů organizovaných pro monitorovací účely. Sebrané údaje se vztahují k sociálně-ekonomickému původu žáků, jejich motivaci, podpůrným opatřením nebo klimatu ve škole. Otázky pro učitele se týkají učitelské praxe, aktivit v oblasti profesionálního rozvoje, vyučovacích metod a dalších témat. Ze získaných informací je možné provést kontextovou analýzu výsledků testů a identifikovat faktory, které jsou spojeny se školami, učiteli, rodinnými poměry žáků a žáky samotnými a mohou ovlivnit jejich výkony.

Ve Finsku například dotazník vyplňovaný řediteli škol a učiteli vyžaduje doprovodné informace o školách, v nichž působí, a o tom, jak školy řídí proces učení. Další dotazník, který vyplňují žáci, se soustřeďuje na to, jaký mají postoj k testovaným předmětům, jak vnímají užitečnost a stupeň obtížnosti testu. Nepovinné dotazníky určené žákům jsou také součástí maďarského národního hodnocení základních kompetencí. Rodiče a žáci vyplňují dotazník společně před testováním. Dotazník shromažďuje základní informace o zázemí žáků a mapuje sociální, ekonomický a kulturní kapitál žáků i jejich rodin.

Obrázek 2.4: Standardizace testových otázek, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Francie: Otázky jsou stejné pro všechny žáky podstupující „diagnostické hodnocení“ a „hodnocení základních kompetencí“, zatímco v cyklu monitorovacího hodnocení na konci primárního a nižšího sekundárního vzdělávání se otázky rozlišují podle teorie odpovědi na položku (*Item Response Theory*).

Litva: V testu „národních šetření učebních výsledků žáků“ nejsou otázky pro všechny žáky stejné, zatímco v testech učebních výsledků základního vzdělávání jsou otázky v daném celostátním testu stejné pro všechny.

Spojené království (NIR): Stejně postupové testy absolvují všichni žáci. Poslední centrálně organizovaný postupový test zaměřený na výběr žáků pro postprimární vzdělávání se konal pro zápis do školního roku 2008/09.

Vysvětlivka

Důvody pro rozlišení otázek v celostátních testech – tj. případy, kdy ne všichni žáci, kteří absolvují jeden celostátní test, odpovídají na stejné otázky – se mohou lišit. Patří mezi ně snahy zvýšit účinnost testů tak, že se přizpůsobí úrovni znalosti a schopnosti každého žáka, nebo že se dosáhne pokrytí testovaných vědomostí a dovedností tak, aby se zajistily metodicky a statisticky uspokojivé výsledky.

Rozsah, v jakém jednotlivé země používají v daném celostátním testu stejné otázky, se liší. V první skupině, do níž patří většina zemí, všichni žáci, kteří absolvují celostátní test, odpovídají na stejné otázky. Avšak v Irsku, Francii, Litvě a Rumunsku to platí jen o některých testech, zatímco v jiných testech mohou být otázky odlišné.

V druhé skupině zemí se otázky v daném testu pravidelně obměňují a nejsou stejné pro všechny žáky, kteří ho absolvují. Důvody takového přístupu sahají od úmyslu brát v úvahu individuální rozdíly v učení

a vzdělávací potřeby ⁽⁷⁾ k metodologickým úvahám týkajícím se analýzy a hodnocení testů nebo přání zabránit podvádění žáků nebo učitelů. Čtyři země obměňují otázky tak, aby přizpůsobily testy úrovni vzdělání a vzdělávacím potřebám jednotlivých žáků. Například celostátní testy v Dánsku, které jsou založeny na informačních a komunikačních technologiích, jsou co nejvíce přizpůsobeny individuální úrovni žáků, kteří je podstupují. Každý žák na každé úrovni je proto vystaven personalizovanému testu (viz následující kapitola 2.2.4). V Irsku dostávají žáci, kteří skládají zkoušky pro získání osvědčení *junior certificate* (úroveň ISCED 2), písemné testy rozdílných úrovní obtížnosti (vyšší úroveň, běžná, základní). Žáci mají také v testových listech možnost vybírat z řady otázek. Ve Spojeném království (Anglie) zahrnují testy „hodnocení podle národního kurikula“ 14letých žáků (klíčová etapa 3), které jsou nyní volitelné, čtyři rozdílné stupně pro matematiku, z nichž každý postihuje určitou úroveň dosažených výsledků. Učitelé určí, který stupeň bude nejlépe odpovídat schopnostem dítěte. Pro přírodní vědy existují dva rozdílné stupně, každý z nich opět postihuje rozdílné úrovně. Stejně jako u testů z matematiky učitel určí, který stupeň nejlépe odpovídá schopnostem dítěte.

Podobně ve Spojeném království (Skotsko) se testy pro věkovou kategorii 5–14 let skládají z testů na rozdílných úrovních (odstupňovaných od A až po F, které se vztahují k výsledkům, jež má většina žáků dosáhnout na různých úrovních vzdělávání). Nejenže pro různé úrovně existují rozdílné testy/otázky, ale Národní hodnoticí banka (*National Assessment Bank*), odkud si učitel test stahuje, má na každé úrovni k dispozici několik ekvivalentních testů, takže žáci, kteří jsou testováni na stejné úrovni v různých školách, nemusejí nutně odpovídat na stejné otázky. Takové uspořádání zmenšuje pravděpodobnost toho, že žáci jedné školy budou o obsahu testů informovat žáky druhé školy.

V dalších případech se otázky celostátních testů liší z metodologických důvodů. V Belgii (Vlámské společenství) a Francii (v cyklu bilančního hodnocení na konci primárního a sekundárního vzdělávání) ne všichni žáci musí vzhledem k použitým statistickým metodám (v souladu s teorií odpovědi na položku) odpovídat na stejné otázky. Podobně se při celostátním hodnocení ve Španělsku používá „maticová metoda tvorby vzorků“ (*matrix sampling*), při níž všichni žáci odpovídají na soubor společných otázek, ale také na další odlišné otázky. Ve Spojeném království (Skotsko) ne všichni žáci v národním pilotním vzorku Skotského šetření studijních výsledků (*Scottish Survey of Achievements – SSA*), řeší všechny úlohy. Rozdělení úloh v celém vzorku má zajistit statisticky uspokojivé pokrytí vhodného rozsahu vědomostí a dovedností, aniž by došlo k přetěžování nebo stresování jednotlivých žáků. Totéž platí o Litvě, kde studenti, jež absolvuji test „národních šetření učebních výsledků žáků“ nedostávají stejný soubor otázek. Testy jsou vytvářeny takovým způsobem, aby se ve stejném oboru nelišily v obtížnosti. V Rumunsku je celostátní hodnocení (ročník 4) na úrovni ISCED 1 založené na testovacím vzorku, utvářeno na rotačním principu, což znamená, že otázky pro všechny žáky, kteří daný celostátní test absolvuji, nejsou stejné.

2.2.4. Využití IKT v celostátním testování

Informační a komunikační technologie, včetně používání osobních počítačů, speciálního softwaru nebo internetu, může při celostátním testování žáků sloužit různým účelům. V závislosti na dostupné aplikaci může IKT pomoci buď učitelům se zadáváním testů, nebo žákům tím, že testové otázky

⁽⁷⁾ Tento odstavec se zabývá výhradně standardizací nebo diferenciací testových otázek v rámci hlavního proudu celostátního testování. Pro informace o organizaci celostátního testování zaměřeného na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami viz odstavec 2.2.5.

přízpůsobí jejich potřebám, například tím, že jim identifikuje otázky, které jsou náročné, a zbytečně je tak nezatíží. Dále pak může IKT snížit čas potřebný k vyhodnocení odpovědí, známkování testů a psaní zpráv o nich.

Po celé Evropě se IKT používá v různých stadiích celostátního testování. V některých zemích se používá v době testování, tj. při elektronickém testování, stejně jako při známkování testů, zatímco v jiných se používá pouze při známkování.

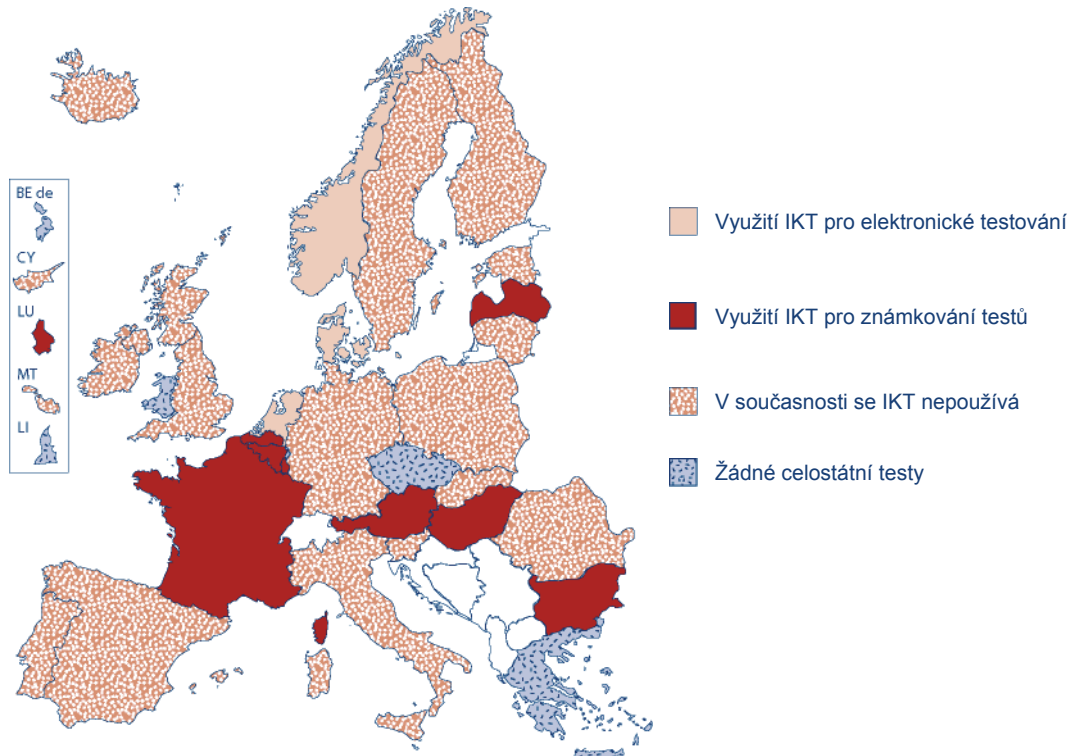
Země, jež provádějí elektronické testování a spoléhají při známkování testů na IKT, mohou být rozděleny na ty, které jako Nizozemsko a Norsko používají tradiční formy počítačového testování, a na jiné jako Dánsko, které si osvojily inovativnější, adaptabilnější počítačové metody. V Nizozemsku jsou vedle papírové formy závěrečného testu primárního vzdělávání k dispozici i dvě elektronické verze testu, a to „elektronický závěrečný test“, a „úrovňový test“ a „test na úrovni plus“. Tyto elektronické verze se vyplňují na počítači a na internetu a obsahují stejné složky a otázky jako běžný test. Všechny školy, pokud si to přejí, si mohou zvolit elektronickou formu závěrečného testu, což může být užitečné zejména pro žáky, kteří nebyli přítomni při zadávání tradičního testu nebo tuto formu využijí jako opakovací test. „Úrovňový test“ nebo „test na úrovni plus“ s částí rozšířenou o čtení technických textů a s otázkami navíc týkajícími se pravopisu jsou určeny žákům se značnými problémy v učení. V Norsku používají žáci počítače také k odpovědím na testové otázky a automaticky je prováděno známkování testů a stejně tak se získávají výsledky a zprávy o nich. Vedle toho, že jak v Norsku tak v Nizozemsku mohou žáci při vyplňování celostátních testů používat počítače, v Norsku mohou žáci používat IKT i při ústních zkouškách, a to během přípravy na zkoušku nebo při její prezentaci.

V celostátních zkouškách v Dánsku používají žáci počítače k odpovědím na otázky, jež jsou přístupné prostřednictvím internetu a výsledky a zprávy pro učitele a rodiče jsou vytvářeny automaticky. Systém testování žáků na počítači je v Dánsku znám pod pojmem „počítačem přizpůsobené testování“, což znamená, že test je uzpůsoben podle úrovně schopností jednotlivých žáků. Po správné odpovědi se žákům kladou obtížnější otázky a naopak. Předpokládá se, že testy jsou neúčinnější, když „obtížnost položky“ odpovídá schopnostem žáka. Technická náročnost tohoto typu testování je značná, jak pokud jde o kapacitu systému a stabilitu, tak také proto, že vyžaduje velké zásoby položek se skutečně přesnou kombinací položek vysoce kvalitních.

Při používání IKT v celostátním testování žáků může dojít k určitým potížím. Například online testování mohou zpozdit problémy s internetem, mohou se objevit i další technické potíže spojené s počítačem nebo speciálním softwarem.

Několik dalších zemí se spoléhá na počítače při známkování testů. To je případ Belgie (Francouzské a Vlámské společenství), Francie, Lotyšska, Lucemburska a Rakouska, kde se IKT využívá pro účely známkování, patří do něj aplikace elektronické opravovací mřížky nebo jiné formy počítačového kódování, jež napomáhají vypočítat výsledky jednotlivých žáků nebo celé třídy, nebo ohodnotit různé otázky nebo celý test. Ve Francii se IKT od roku 2009 používá přímo během testování. V Bulharsku se používá zejména k známkování testů a zpracování výsledků. V Maďarsku se při národním hodnocení základních kompetencí provádí centrální analýza s podporou IKT, zatímco prezentace výsledků pro školy se opírá o zvláštní software. Stejný software pro hodnocení poskytovaný oddělením ústředního orgánu školské správy umožňuje školám, aby další analýzy prováděly již samy.

**Obrázek 2.5: Využití IKT v celostátním testování,
úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09**

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Belgie (BE nl): IKT pro elektronické testování se použilo jednou v roce 2007 pro „francouzštinu-poslech“.

Francie: Od roku 2009 se IKT používá také při samotném testování.

Malta: IKT se v současnosti používá při zkouškách z IKT v Ročních zkouškách pro školy sekundární úrovně.

Slovensko: Online testování v první části testu slovenského jazyka a literatury bylo provedeno ve školním roce 2007/08.

Spojené království (SCT): IKT se v současnosti používá pro elektronický výběr testů. Úkoly Národního hodnocení věkové skupiny 5–14 let (*National 5–14 Assessment*) se stahují z webových stránek organizace Učení a výuka ve Skotsku (*Learning and Teaching Scotland*) a jsou tištěny či rozmnožovány školami pro jejich vlastní použití. Pro zkoušky Národních kvalifikací (*National Qualifications*) prováděje Skotský úřad kvalifikací (*Scottish Qualification Authority*) využití elektronického hodnocení v několika předmětech.

Island: Elektronické testování bude postupně zaváděno v průběhu let 2009 a 2010.

V současnosti se IKT v celostátním testování nepoužívá v polovině zkoumaných zemí, přestože jsou mezi nimi některé, které používání IKT plánují nebo je pilotně zavádějí. Například proveditelnost IKT testů zkoumalo Estonsko, jež zamýšlí v roce 2012 pilotně prověřit elektronické testování a známkování testů na konci povinné výuky. Na Slovensku se zkoumalo využití elektronického testování v první části testu slovenského jazyka a literatury ve školním roce 2007/08. V Portugalsku od doby, kdy byl v roce 2007 vypracován „technologický plán pro vzdělání“, pokračují snahy o postupnou realizaci „projektu elektronického hodnocení“. Projekt zahrnuje vytvoření celostátních testů v elektronické podobě na podporu využití ICT ve vzdělávání. Na Islandu v současné době pracuje Institut pro testování ve vzdělávání na rozvoji personalizovaných zkoušek v elektronické podobě. Plánuje, že v roce 2009 a 2010 přidá zadání testu v elektronické formě nejprve k celostátně koordinovaným zkouškám v 10. ročníku, kdy bude ještě většina zkoušek v papírové podobě

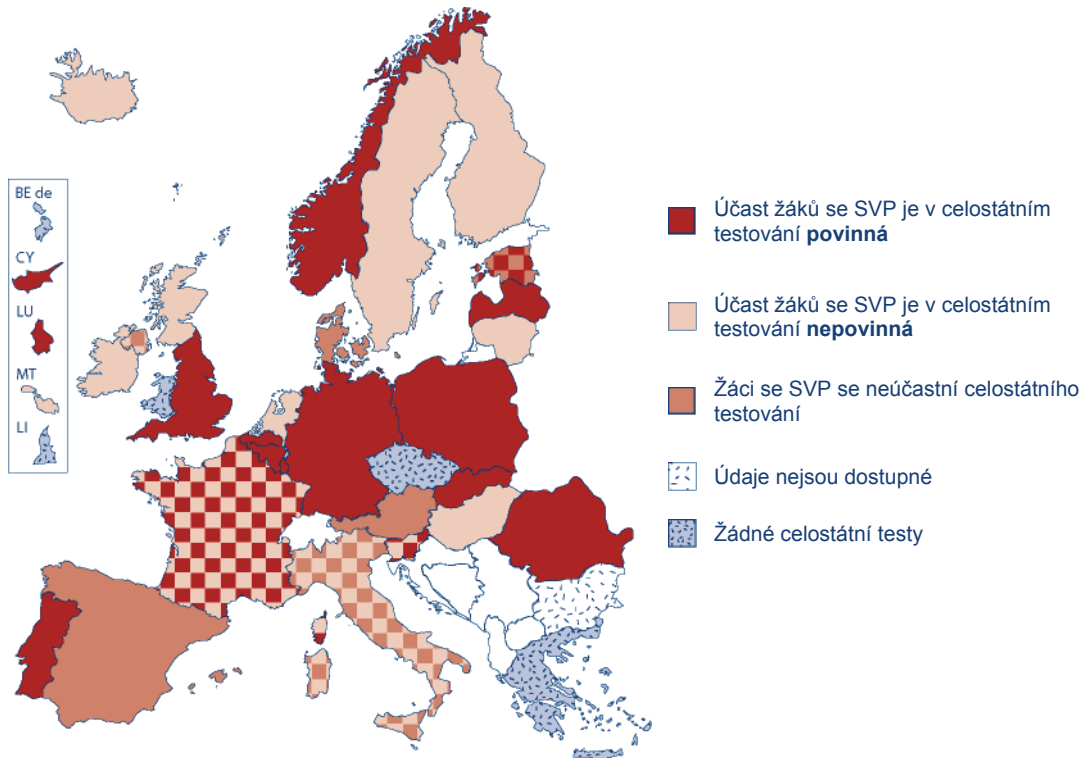
zachována, ale potom bude postupně podíl testů v elektronické verzi vzrůstat a počet zkoušek na papíře bude klesat. V Rumunsku se plánuje zavedení IKT pro celostátní hodnocení prostřednictvím národního pilotního projektu na období od roku 2010 do roku 2013. V Polsku se očekává, že IKT bude zavedena pro známkování testových listů mezi rokem 2013 a 2015.

2.2.5. Účast žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) tvoří heterogenní skupinu, která se do procesu celostátního hodnocení v Evropě zapojuje různými způsoby. Pokud vycházíme z definice Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání (ISCED 1997) ⁽⁸⁾, koncept vzdělávání žáků se speciálními potřebami se vztahuje na vzdělávání žáků se zdravotním postižením nebo s jinými problémy v učení, stejně jako na ty, kteří mohou ve škole zaostávat kvůli řadě jiných důvodů, jež pravděpodobně mohou brzdit optimální pokrok žáků. Je však důležité poznamenat, že kategorie žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se v různých zemích liší s tím, že se různě rozlišují typy speciálních potřeb. Kromě toho se žáci se speciálními potřebami mohou vzdělávat buď ve speciálních školách nebo ve školách hlavního vzdělávacího proudu, toto závisí na dané zemi. Zda tato širěji definovaná skupina dětí dostane či nedostane dodatečnou podporu, opět záleží na tom, jak dalece školy přizpůsobí organizaci provozu, výuku a kurikulum, včetně hodnocení v celostátním testování, potřebám žáků.

⁽⁸⁾ Viz UNESCO (2006) International Standard Classification of Education (ISCED 1997).

Obrázek 2.6: Účast žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v celostátním testování, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

Dodatečné poznámky

Belgie (BE fr): Účast v celostátním testování je povinná pro všechny žáky v těch ročnících, které jsou testovány. Pokud jde však o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, je na uvážení škol, zda tyto žáky na základě jejich individuálních výsledků zaregistrují.

Belgie (BE nl): Žáci se SVP ve školách hlavního vzdělávacího proudu jsou podporováni v tom, aby se zúčastnili celostátního testování stejně jako žáci ostatní. Ti, kteří jsou v oddělených speciálních školách, se testování neúčastní.

Německo: Pro žáky se SVP v běžných školách, jež nabízejí určitou kvalifikaci, je celostátní testování povinné. Pro žáky speciálních škol, jež žádnou kvalifikaci nenabízejí, povinné není.

Estonsko: Účast v celostátním testování je povinná pro žáky se SVP, kteří se vzdělávají podle národního vzdělávacího programu pro základní školy. Žáci, kteří se vzdělávají podle zjednodušeného vzdělávacího programu pro základní školy nebo národního vzdělávacího programu pro žáky se středními a těžkými poruchami učení, se celostátního testování neúčastní. Neúčastňují se ani žáci speciálních škol.

Francie: Pro „hodnocení základních kompetencí“ je účast žáků se SVP nepovinná a ředitel školy se může rozhodnout, zda jsou jejich problémy v učení takové, že jim brání účastnit se testů za stejných podmínek jako ostatní žáci. Pro „systém diagnostického hodnocení“ je účast žáků se SVP povinná a testy jsou pro tento účel upraveny. Speciální školy pro žáky se SVP se celostátního testování neúčastní, kromě škol pro žáky se zrakovým postižením, kteří absolvují testy v rámci „systému diagnostického hodnocení“.

Itálie: V primárním vzdělávání a v prvním ročníku nižšího sekundárního vzdělávání se žáci se SVP celostátního testování neúčastní. Ve třetím ročníku nižšího sekundárního vzdělávání rozhodne třídní učitel, zda by se měli zúčastnit.

Kypr: Test je povinný pro všechny žáky, včetně těch se SVP, a neexistují žádná opatření, jež by umožňovala úpravu testů pro potřeby žáků s SPV. Osvobození mohou být pouze žáci s těžkým postižením.

Nizozemsko: Celostátní testování není samo o sobě povinné. Jestliže se škola rozhodne testy provádět, je běžné, že testy podstupují všichni žáci, přestože nejsou nijak povinni je absolvovat. Všeobecně platí, že dyslektičtí nebo postižení žáci test také skládají, i když v upravené podobě.

Polsko: Žáci se středním nebo vážným mentálním postižením jsou osvobozeni.

Rumunsko: Účast žáků se SVP, kteří navštěvují školy s běžným programem, je v celostátním testování povinná. Pro žáky se SVP ve speciálních školách je účast v celostátním testování nepovinná.

Slovinsko: Účast žáků se SVP, kteří jsou zapsáni ve školách hlavního vzdělávacího proudu nebo jim podobným, je povinná v 9. ročníku a nepovinná v 6. ročníku. Účast v celostátním testování je nepovinná v obou ročnících, jestliže žáci se SVP navštěvují školu s programem s nižšími vzdělávacími standardy.

Obecně můžeme říci, že země patří do jedné ze tří skupin podle toho, zda je celostátní testování pro žáky se SVP povinné, nepovinné nebo podléhá osvobození. Do první skupiny patří země, kde je testování povinné pro všechny žáky, takže ti se SVP se testování účastní společně s ostatními. Avšak ve většině těchto zemí se tato povinnost týká jen žáků zapsaných do škol s běžným vzdělávacím programem. Ve většině zemí se speciální školy pro žáky se SVP celostátního testování neúčastní nebo je jejich účast nepovinná. Ve stejné skupině jsou kromě toho země, které změnily systém celostátního testování tak, že se účast žáků se zvláštními potřebami stala povinná. Ve Francii, kde je účast žáků v „systému diagnostického hodnocení“ povinná, byly testy upraveny např. v Braillově písmu či se použilo větší písmo pro žáky se zrakovým postižením, nebo byly podklady přizpůsobeny potřebám žáků s fyzickým postižením. Estonsko a Polsko vypracovaly materiály speciálně přizpůsobené potřebám žáků s rozdílným postižením (například těm se zrakovým, sluchovým nebo jiným postižením). V Lotyšsku byla Centrem pro rozvoj kurikula a zkoušky zavedena řada opatření pro podporu žáků se zvláštními potřebami v celostátním testování. Například žákům je nabízena možnost využít delší dobu pro vypracování testu, stejně jako mít během testování mnohem častěji přestávky, žáci mohou také využít různé podpůrné pomůcky (jako lupy, speciální upomínky nebo informační letáky atd.) a učitelé jim mohou zadané úlohy vysvětlit ústně nebo znakovou řečí a nahrávky mohou být přečteny více než jednou. Podobně ve Slovinsku jsou celostátní testy, které jsou pro žáky se SVP v devátém ročníku povinné, přizpůsobeny různým osobním potřebám, například zvětšeným písmem, elektronickou verzí materiálů, zvukovým záznamem a texty v Braillově písmu pro zrakově postižené žáky. I metoda testování je přizpůsobena SVP: žáci mají více času na test nebo více přestávek během testu, mají po ruce asistenty, kteří jim mohou poskytnout podporu a mohou také používat počítače nebo speciálně upravené zařízení nebo zdroje.

Zatímco v Portugalsku se žáci se SVP také účastní celostátního testování, ti, kteří se učí podle individuálně stanoveného kurikula speciálně přizpůsobeného jejich zvláštním potřebám, se hodnotí v souladu s tímto kurikulem. Portugalské školy mohou také některé žáky z celostátního testování osvobodit. Účast v testování je ale v zásadě povinná pro všechny žáky kromě dětí migrantů a kočovníků, které přijedou do země během školního roku, v němž by byly normálně testovány nebo v době kratší než rok před testováním. Obdobně se musí žáci se SVP řídit národním vzdělávacím programem ve Spojeném království (Anglie). Avšak právní předpisy umožňují úpravu buď části, nebo celého vzdělávacího programu a s ním souvisejících pravidel pro hodnocení jednotlivých dětí, jež jsou zahrnuty do kategorie žáků se SVP. Školy si mohou objednat od Úřadu pro kvalifikace a kurikulum (*Qualification and Curriculum Authority*) modifikované testové materiály pro žáky se zrakovým postižením nebo jinými vzdělávacími potřebami, stejně jako modifikované matematické testy pro počítání z paměti pro žáky se sluchovým postižením a pro jedince, kteří používají znakovou řeč. Kromě toho ředitel školy financované místními úřady (*maintained school*) může také jednotlivým žákům udělit dočasnou výjimku z části nebo celého kurikula a souvisejících pravidel pro hodnocení na dobu až šesti měsíců. Děti, které jejich učitelé hodnotí tak, že nedosahují určitých úrovní na osmiúrovňové stupnici výkonů, nejsou hodnoceny formálními testy, ale pouze učitelem. Do této kategorie mohou spadat děti, které nedávno přijely ze země s jiným vzdělávacím systémem a neumějí anglicky.

V druhé skupině zemí je pro žáky se SVP celostátní testování nepovinné bez ohledu na to, zda je dotyčný test nepovinný nebo povinný pro žáky jako celek. Jejich účast závisí na rozhodnutí školy, jednotlivých žáků nebo jejich rodičů, nebo je řízena právními předpisy státu. Tak tomu je například

v Maďarsku, kde je účast žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami v testech národního hodnocení základních kompetencí řízena právními předpisy a určuje se podle typu a úrovně jejich problémů v učení. Některé skupiny se plně účastní testování, zatímco jiné se účastní s tím, že jejich výsledky se nebudou započítávat do vysvědčení. V Litvě je účast žáků se SVP v celostátním testování také nepovinná. Po předložení psané žádosti se mohou jednotliví žáci se SVP (ti se zrakovým nebo sluchovým postižením nebo lehčím fyzickým postižením) účastnit testování v základním vzdělávání, kdy jsou úprava zadání, pokyny pro jeho hodnocení a provádění přizpůsobeny jejich zdravotním, problémům. Testu „národních šetření učebních výsledků žáků“ se mohou žáci se SVP účastnit, jestliže je jejich třída nebo škola vybrána do daného vzorku žáků a počítá se s úpravami, jež by testy použité ve výzkumu přizpůsobily jejich potřebám. K tomu již dochází v Nizozemsku, kde je možné provést v celostátních testech několik úprav pro dyslektické nebo postižené děti, včetně poskytnutí brožurky s otázkami v Braillově písmu, zvětšené nebo černobílé verze pro zrakově postižené či dyslektické žáky a pro dyslektické žáky více času na otázky, které jim mohou být navíc předčítány. Školy mohou osvobodit z celostátního testování děti imigrantů, které přijely do země čtyři roky nebo méně před osmým ročníkem, během něhož se testy konají, a děti, které mají pokračovat ve studiu ve speciálním sekundárním vzdělávání. Žáci, kteří mají nárok na podporu v učení a zaostávají asi o rok a půl ve všech oblastech učení, mohou vykonat „závěrečný test“ nebo „úrovňový test“. Jestliže si na Islandu mentálně postižení žáci přejí absolvovat celostátně koordinované zkoušky, mohou tak učinit se souhlasem rodičů. Pro žáky s jiným postižením byly vypracovány materiály přizpůsobené jejich potřebám, jako například v případě žáků se zrakovým a sluchovým postižením nebo s dyslexií. Ředitelé škol mohou také osvobodit od testu z islandštiny děti imigrantů, které mohou být ještě osvobozeny od testu z matematiky, pokud žijí na Islandu méně než rok. Ve Spojeném království (Skotsko) absolvují žáci, kteří byli dříve označováni za děti se speciálními vzdělávacími potřebami, a větší množství žáků, kteří jsou nyní označováni za děti, jež mají „potřebu další podpory“, testy ve věkové skupině 5–14 let (na úrovni odpovídající výsledkům jejich práce ve škole) a celostátní zkoušky ve věku 16 let podle uvážení školy nebo jejich učitelů. Jestliže žák školy hlavního vzdělávacího proudu s „potřebou další podpory“ spadá do vzorku Skotského šetření studijních výsledků (*Scottish Survey of Achievements - SSA*), může opět rozhodnout škola, zda bude žák test absolvovat a vezme přitom v úvahu (například) potenciální stres, jenž je s tím spojený.

V několika zemích se žáci se SVP neúčastní celostátního testování nebo nejsou výsledky jejich testů brány v potaz. Patří mezi ně Dánsko, Španělsko a Rakousko. Ve Spojeném království (Severní Irsko) děti, které mají na oblastním výboru pro vzdělávání a knihovny (*Education and Library Board*) záznam o SVP, nedělají přestupové testy. Avšak děti se SVP, které tento záznam nemají a pro něž rodiče hledají místa na sekundární škole (*Grammar School*), tyto testy absolvovat mohou.

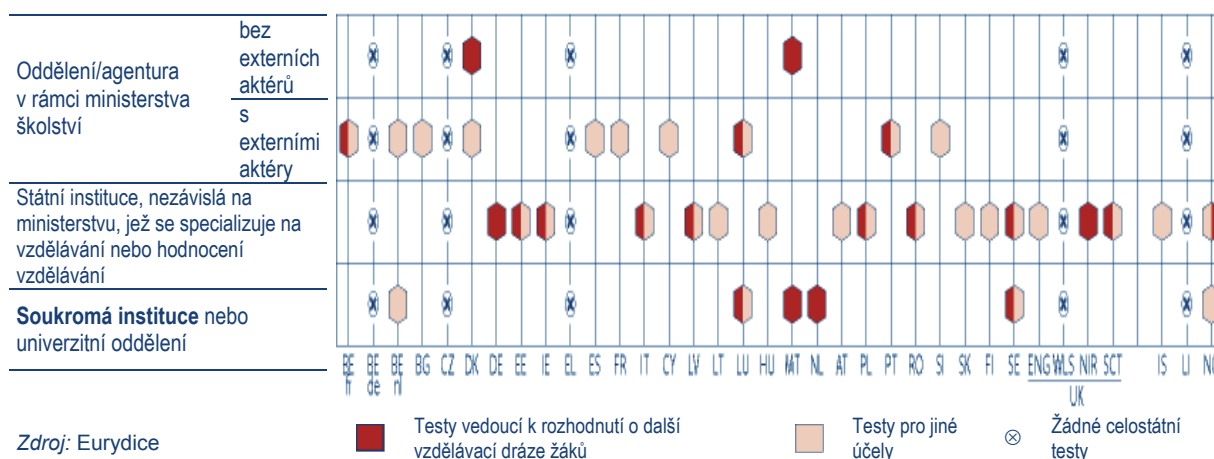
2.3. Zúčastněné subjekty a instituce

Tato část pojednává o aktérech, kteří jsou zodpovědní za stanovení, zadávání a známkování celostátních testů. Pokud identifikujeme jejich zodpovědnost, získáme informace, které mohou být užitečné při řešení otázek validity a objektivity. Toto téma je o to důležitější, že se většina celostátních testů v Evropě v současnosti zadává na papíře a téměř všechny zahrnují otevřené otázky (viz podkapitola 2.2.5.), které nemohou být vyhodnoceny pomocí automatického optického skenování.

2.3.1. Stanovení testů

Za stanovení celostátních testů v Evropě jsou zodpovědné dva hlavní typy institucí, a to útvar nebo agentura spadající pod ministerstvo školství nebo státní agentura ministerstvem zřízená, ale na něm nezávislá.

Obrázek 2.7: Instituce zodpovědné za vypracování celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice

Doplňující poznámky

Malta: Rada pro imatrikulaci a zkoušky vedoucí k získání osvědčení o sekundárním vzdělání na Maltské univerzitě stanoví testy pro zkoušky, které se konají na konci povinné výuky. Ostatní testy jsou vypracovány ředitelstvem ministerstva školství pro kvalitu a standardy vzdělávání.

Spojené království (NIR): Poslední centrálně připravované přestupové testy byly absolvovány v listopadu 2008 pro zápis v září 2009.

Vysvětlivka

Pro stanovení typů národních testů je určující jejich hlavní cíl (viz obrázek 2.1). Tento obrázek nerozlišuje, zda se testy v jednotlivých zemích uskutečňují na úrovních ISCED 1 nebo 2 (nebo na obou úrovních). Blíže viz Přílohy.

V deseti evropských zemích je za vypracování testů odpovědné ministerstvo školství. Několik zemí, které jako první zavedly celostátní testy, které potvrzují dosažené výsledky žáků (viz kapitola 1) – tj. Dánsko, Lucembursko, Malta, Portugalsko a Island – svěřily tento úkol svým ministerstvům školství. Island vytvořil pro tento účel v roce 1993 nezávislou instituci.

Tam, kde je v rámci ministerstva odpovědné za vypracování celostátních testů nějaké oddělení či agentura, účastní se tohoto projektu často také učitelé škol, pedagogičtí odborníci nebo univerzitní pracovníci. V Dánsku a na Maltě jsou však určité testy, které jsou pro žáka velmi důležité, stanovovány výhradně ministerstvem. Ve srovnání s tím v Bulharsku a Slovinsku, kde je za přípravu testů odpovědné ministerstvo, je tento úkol do velké míry delegován na zvlášť vytvořené komise.

Druhým – a nejběžnějším – modelem v Evropě je uspořádání, kdy je za přípravu testů odpovědná specializovaná agentura, nezávislá na ministerstvu školství. Takové agentury byly poprvé zřizovány v devadesátých letech minulého století. Jejich hlavním posláním bylo hodnotit vzdělávací systém, jako v případě italského institutu *Invalsi*, nebo uplatňovat větší odpovědnost při kontrole a regulaci vzdělávacího systému, jako v případě Vzdělávacího úřadu v Maďarsku, Národní vzdělávací agentury ve Švédsku nebo Finské národní rady pro vzdělávání. Práce takových agentur, například v Lotyšsku a Polsku, se také může soustředit na hodnocení jednotlivých žáků k udělení osvědčení.

Některé z těchto institucí také využívaly svých mezinárodních kontaktů. Například Německý institut pro pokrok ve vzdělávání využil odborných znalostí institucí ve Francii a Spojeném království. V Litvě v období mezi lety 1996 a 1999 provádělo národní zkuškové centrum reformu zkoušek s podporou a podle rad svých partnerů ze Skotského úřadu kvalifikací (*Scottish Qualifications Authority*). V Rumunsku dostala instituce pověřená v roce 2000 sestavením celostátních monitorovacích testů konaných na konci primárního vzdělávání odbornou technickou pomoc při výběru vzorku žáků a vypracování položek a postupů testu z holandského institutu CITO.

V mnoha případech vyhledávají tyto instituce učitele, pedagogické odborníky a akademické pracovníky, aby jim pomohly s postupy při sestavování testu. V některých zemích k tomuto účelu angažují řadu aktérů a organizací. V Irsku jsou například celostátní testy v angličtině a matematice, které jsou zadávány vzorkům žáků ve dvou fázích primárního vzdělávání, výsledkem spolupráce mezi testovým oddělením centra výzkumu ve vzdělávání (*Drumcondra*) a národní komisí, jejímiž členy jsou představitelé různých organizací, včetně ministerstva školství a vědy (*Department of Education and Science*) a Národní rady pro hodnocení kurikula (*National Council for Curriculum Assessment*). Ve Spojeném království řídicí rada projektu Skotského šetření studijních výsledků (*Scottish Survey of Achievement*) rozhoduje o každém výzkumu a dostává rady týkající se obsahu a typu úloh od různých partnerů, včetně ministerských úředníků, Skotského úřadu kvalifikací (*Scottish Qualification Authority - SQA*), organizace Učení a výuka ve Skotsku (*Learning and Teaching Scotland*), Asociace ředitelů vzdělávání ve Skotsku (*Association of Directors of Education in Scotland*) (z místních úřadů), Inspektorátu školství Jehoji veličenstva (*Her Majesty's Inspectorate of Education*), manažerů hodnocení z SQA a učitelů.

Některé země se od těchto dvou hlavních modelů (oddělení/agentura v rámci ministerstva školství nebo specializovaná národní agentura, nezávislá na něm), odklánějí a přidělují úkol vytvořit celostátní testy jiným typům organizací. Například v Belgii (Vlámské společenství), Lucembursku, ve Švédsku a v Norsku (s výjimkou testů vedoucích k udělení osvědčení) vyvíjejí testy univerzity, avšak pod

dohledem ministerstva školství nebo národní agentury zaměřené na vzdělávání. Naopak na Maltě je za zkoušky vedoucí k udělení osvědčení o ukončení středního vzdělání odpovědná zkušební komise zřízená na Maltské univerzitě.

Nizozemsko nabízí odlišný model. Ústřední institut odpovědný za celostátní testy CITO byl v roce 1999 privatizován. Byl založen ministerstvem školství v roce 1968 a stále dostává na akce spojené s celostátním testováním prostředky ze státního rozpočtu. Institut se specializuje na tvorbu testů a funguje na mezinárodním poli. Představuje také jediný systém, v němž školy a příslušné úřady musejí platit za každého žáka, jenž absolvuje nepovinný celostátní test. V jiných zemích za takové testy neplatí školy žádné poplatky.

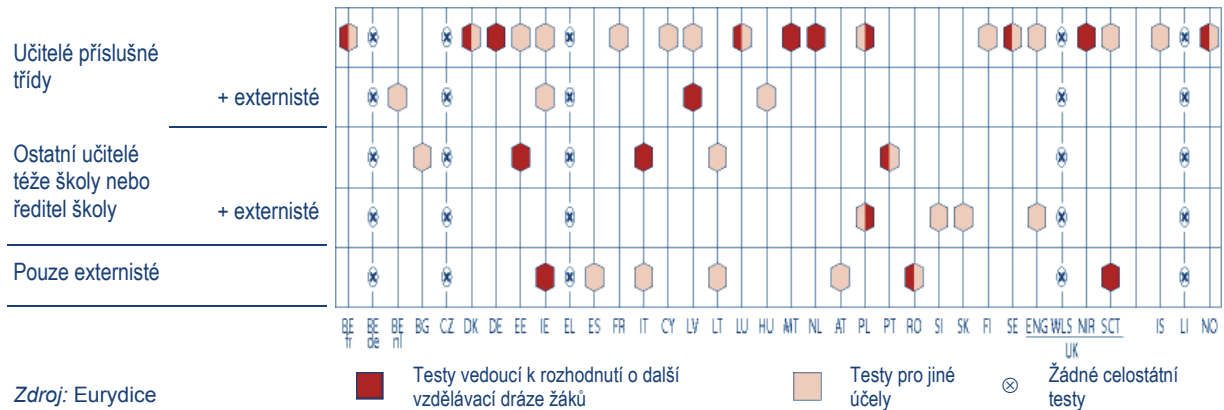
V Německu, kde je federální uspořádání, a ve Španělsku, kde je decentralizovaný školský systém, národní agentury pro hodnocení vzdělávání rozhodují o podobě celostátních testů společně se školskými úřady ve spolkových zemích *Länder*, resp. s autonomními společenstvími (Španělsko). V Německu testy stanovují spolkové země. Jejich obsah vychází jak z kurikula dané spolkové země pro vyučovací předměty příslušného školního roku, tak ze vzdělávacích standardů definovaných německým Institutem pro pokrok ve vzdělávání a přijatých v roce 2004 Stálou konferencí ministrů školství a kultury spolkových zemí. Ve Španělsku národní Institut hodnocení (IH) a odpovídající orgány v autonomních společenstvích spolupracují při provádění celostátního hodnocení vzorků žáků. Zatímco za tato hodnocení je zodpovědný IH, představitelé autonomních společenství jsou v jeho řídicí radě a účastní se rozhodování o všech krocích v procesech celostátního hodnocení, jež se schvalují konsenzem. Za další testy, které se týkají všech žáků, jsou odpovědná příslušná autonomní společenství.

2.3.2. Zadávání celostátních testů

Ve velké většině případů zadávají celostátní testy žákům jejich učitelé, kteří mají k dispozici přesné instrukce, jak tento úkol provést. To platí jak o testech, jež mají významný dopad na další vzdělávací dráhu žáků, tak o testech konaných za jinými účely. V některých zemích, kde zadávají testy pro své žáky učitelé, zavedli určitá opatření, které zaručují jednotnost postupu. Externí dozor dohlíží na zadávání testů v Belgii (Vlámské společenství), Irsku (při testech zadávaných vzorkům žáků) nebo Lotyšsku (v testech velmi významných pro žáky).

V Maďarsku se v každé škole pověří jedna osoba koordinací celého procesu hodnocení základních kompetencí. Tato osoba se může předtím účastnit školení, jež organizují školské orgány kraje. A ve školách, v nichž je velký počet žáků, jsou určeni učitelé, kteří koordinují způsob, jakým se provádí Celostátní hodnocení základních kompetencí (CHZK) ve třídách. Po ukončení hodnotícího procesu musejí tito lidé vypracovat podle směrnic stanovených v manuálu CHZK záznam o jeho průběhu, školský orgán také jmenuje komisaře záruky kvality, kteří dohlížejí na zadávání testů CHZK na místní úrovni.

Obrázek 2.8: Osoby odpovědné za zadávání celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice

Doplňující poznámky

Irsko: Učitelé příslušné třídy zadávají standardizované testy z matematiky nebo angličtiny, aby identifikovali individuální vzdělávací potřeby žáků. Celostátní testy na vzorku žáků zadávají učitelé příslušné třídy pod dohledem inspektorů.

Litva: Ostatní učitelé ze stejné školy jsou zodpovědní za zadávání nepovinných testů (testy učebních výsledků základního vzdělávání) a externí examinátoři jsou zodpovědní za zadávání výběrových testů („národních šetření učebních výsledků žáků“).

Spojené království (ENG): Povinné celostátní testy v klíčové etapě 1 stejně jako nepovinné testy jsou zadávány učiteli dané třídy. Povinné celostátní testy v klíčové etapě 2 jsou zadávány ředitelem školy a dohled nad nimi mají zástupci úředních orgánů.

Spojené království (NIR): Poslední centrálně prováděné postupové testy byly absolvovány v listopadu 2008 pro zápis v září 2009.

Vysvětlivka

Pro stanovení typů národních testů je určující jejich hlavní cíl (viz obrázek 2.1). Tento obrázek nerozlišuje, zda se testy v jednotlivých zemích uskutečňují na úrovních ISCED 1 nebo 2 (nebo na obou úrovních). Blíže viz Přílohy.

Ve Španělsku, Rakousku a Rumunsku jsou celostátní testy zadávány vždy osobami, které nejsou zaměstnanci školy, kde se test koná. Tito lidé jsou jmenováni státními orgány odpovědnými za organizaci testů nebo externími společnostmi, najatými pro tuto příležitost. Totéž platí v Irsku a Spojeném království (Skotsko) v případě zkoušek vedoucích k udělení osvědčení a také v Itálii a Litvě pro určité monitorovací testy. Stejná situace byla do roku 2005 ve Slovinsku, kdy se zapojení učitelů ukázalo nezbytné k tomu, aby se zaměření národních testů posunulo od certifikačních cílů k monitorování škol.

Celostátní testy mohou být zadávány i učiteli z téže školy, kteří žáky podstupující hodnocení neučí; děje se tak například v Bulharsku, Portugalsku, Slovinsku a Slovensku a při nepovinných testech učebních výsledků základního vzdělávání v Litvě. Ve Slovinsku mohou ještě autorizovaní členové státních zkušebních komisí, předmětových komisí a odborníci z národního zkušebního centra navštívit danou školu a účastnit se procesu testování. Podobně v Portugalsku může člen inspektorátu všeobecného vzdělávání v průběhu zadávání celostátních testů navštěvovat jednotlivé školy.

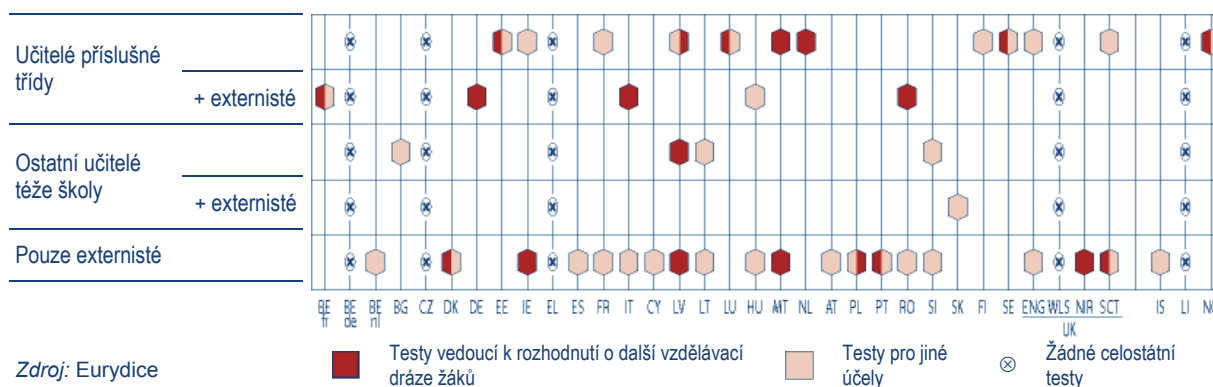
V Itálii a Polsku jsou zadáváním testů vedoucích k udělení osvědčení pověřováni učitelé z téže školy, kteří testované žáky neučí, nebo učitelé z jiných škol. V Polsku i učitelé příslušné skupiny žáků (mimo učitelů, kteří učí testovaný předmět) plní určitou roli při zadávání testů. V Estonsku a Spojeném království (Anglie) jsou závěrečné zkoušky na základní škole a celostátní testy v klíčové etapě 2 zadávány ředitelem školy. Protože v Anglii je za kontrolu platných norem pro zadávání testů odpovědná místní správa, dochází každoročně ke kontrole asi 10 % škol, aby se zjistilo, zda proces

zadávání testů řádně funguje. Monitorovací návštěvy na školách může vykonávat i Úřad pro kvalifikace a kurikulum (*Qualification and Curriculum Authority – QCA*).

2.3.3. Známkování celostátních testů

Úkolem známkovat celostátní testy jsou v devíti zemích nebo regionech pověřeni vždy externí pracovníci, kteří jsou jmenováni orgánem odpovědným za sestavení testů. V dalších jedenácti zemích nebo regionech známkuje externisté, jako například učitelé, kteří absolvují k tomuto účelu speciální školení, některé celostátní testy. V Bulharsku, Lotyšsku (u určitých testů vedoucích k udělení osvědčení), Litvě (u nepovinných učebních testů výsledků základního vzdělávání), ve Slovinsku (u celostátních testů v 6. ročníku) a na Slovensku známkuje testy učitelé, kteří dotyčné žáky neučí, ale jsou ze stejné školy.

Obrázek 2.9: Osoby odpovědné za známkování celostátních testů, úroveň ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice

Doplňující poznámky

Francie: Takzvané *évaluations-bilans* (bilanční hodnocení) jsou známkována Ředitelstvím pro hodnocení, prognózy a efektivitu (DEPP), zatímco formativní hodnocení, jež mají podporovat individuální učení, jsou známkována učitelem.

Lotyšsko: Zkoušky z lotyštiny, jež v Lotyšsku absolvují žáci na konci 9. ročníku ve školách, které pracují podle programu pro národnostní menšiny, jsou známkovány na centrální úrovni. Jiné testy sloužící k udělení osvědčení na konci povinné výuky jsou známkovány ve školách učiteli příslušných předmětů a v několika případech ještě třídním učitelem.

Litva: Ostatní učitelé téže školy jsou zodpovědní za známkování testů učebních výsledků základního vzdělávání (nepovinných), zatímco externí zkoušející jsou zodpovědní za vyhodnocování testů „národních šetření učebních výsledků žáků“ (založených na vzorcích žáků).

Maďarsko: Národní hodnocení základních kompetencí (CHZK) pro ročníky 6 a 8 je známkováno externisty. CHZK pro ročník 4 je známkováno učiteli příslušné třídy, kromě testů, jež jsou vybrány, aby tvořily celostátní reprezentativní vzorek (ty jsou známkovány externisty).

Malta: Každoroční zkoušky, které se konají na školách primární a sekundární úrovně, jsou známkovány učitelem, zatímco za zkoušky na konci primárního a povinného vzdělávání jsou zodpovědní externí známkující, kteří jsou jmenováni oddělením hodnocení vzdělávání na ministerstvu školství a kultury, nebo zkušební komise na Maltské univerzitě.

Slovinsko: Zkoušky na konci povinné výuky jsou známkovány učitelem, kteří jsou speciálně k tomuto účelu vybíráni v hodnotících střediscích. Zkoušky, které se konají na konci 6. ročníku povinné školní docházky, jsou známkovány učitelem, kteří zkoušené žáky neučí, ale jsou ze stejné školy.

Spojené království (ENG): Povinné celostátní testy v klíčové etapě 1, stejně jako nepovinné testy, jsou známkovány učitelem příslušné třídy. Povinné celostátní testy v klíčové etapě 2 jsou známkovány externisty.

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované postupové testy byly absolvovány v listopadu 2008 pro zápis v září 2009.

Spojené království (SCT): Testy konané za účelem monitorování systému (Skotské šetření studijních výsledků – *Scottish Survey of Achievement*) jsou známkovány externisty, zatímco celostátní testy věkové skupiny 5–14 let známkuje učitelé.

Vysvětlivka

Pro stanovení typů národních testů je určující jejich hlavní cíl (viz obrázek 2.1). Tento obrázek nerozlišuje, zda se testy v jednotlivých zemích uskutečňují na úrovních ISCED 1 nebo 2 (nebo na obou úrovních). Blíže viz Přílohy.

Podle účelu každého testu je možné identifikovat určité rozdíly v tom, jak jsou testy známkovány. Například testy, jež mají zjistit vzdělávací potřeby jednotlivých žáků, jsou známkovány učiteli dané třídy ve všech zemích kromě Kypru. V Dánsku jsou tyto testy zpracovány počítačem a tudíž jsou známkovány automaticky.

Jen v šesti zemích – v Estonsku, Lucembursku, na Maltě, v Nizozemsku, ve Švédsku a v Norsku – známkuje učitelé testy, které slouží k přijetí rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků, bez jakékoli externí kontroly. Testy v Nizozemsku se však celé skládají z otázek s výběrem možností odpovědí a jsou známkovány automaticky. Ve Švédsku pracuje na vývoji bezpečných metod zadávání a známkování testů Národní agentura pro vzdělávání. Na Maltě jsou jedinými testy, které známkuje učitelé dané třídy, každoroční zkoušky na školách primární a sekundární úrovně. Tyto testy jsou určeny k tomu, aby zjistily, zda mohou žáci postoupit do dalšího ročníku. Vstupní zkoušky *Junior Lyceum* nebo testy, jež opravňují žáky k získání osvědčení sekundárního vzdělávání, jsou svěřeny externím hodnotitelům.

Kromě pokynů pro testovací postupy, jež se vydávají pro školy spolu se stupnicí známkování nebo hodnoticími kritérii, se v dalších zemích, kde učitelé zkoušených žáků známkuje jejich celostátní testy, používají různé formy externí supervize, které mají zajistit širokou konzistenci a spolehlivost celého procesu. Například v Belgii (Francouzské společenství) známkuje učitelé pod kontrolou inspektorů zkoušky vedoucí k vydání osvědčení na konci primárního vzdělávání v souladu s pokyny vypracovanými zvláštní pracovní skupinou. V Německu jsou testy nejprve známkovány učitelem odpovědným za výuku testovaného předmětu. Podruhé jsou pak známkovány učitelem kvalifikovaným k výuce stejného předmětu, kterého určuje ředitel v rámci stejné nebo sousední školy. V Itálii známkuje státní zkoušky na konci nižšího stupně sekundárního vzdělávání zkušební komise složená z učitelů posledního ročníku nižší sekundární školy s externím předsedou. V Portugalsku dohlíží na známkovací proces speciálně školení učitelé, kteří nejsou zaměstnanci školy. V Rumunsku jsou testy, jež se konají na konci 7. a 8. ročníku, známkovány nejdříve učitelem příslušné třídy a potom externistou.

*

* *

Souhrnně řečeno, současná politika celostátního testování sleduje dva hlavní cíle, na jedné straně se snaží, stejně jako v minulosti, prověřit dosažené výsledky jednotlivých žáků, ale na straně druhé i stále více monitorovat školy nebo celý vzdělávací systém. Ve srovnání s tím jen malé množství zemí organizuje celostátní testy hlavně proto, aby identifikovaly vzdělávací potřeby jednotlivých žáků. Školské úřady buď pořádají pro každý účel zvláštní testy, nebo – častěji – používají jeden test k různým účelům.

Většina celostátních testů – zejména ty, jež mají významný dopad na další vzdělávací dráhu jednotlivých žáků nebo pomáhají identifikovat jejich vzdělávací potřeby - je povinná, i když v praxi absolvují nepovinné testy téměř všichni žáci. Testování na vzorku žáků, které se všeobecně používá k monitorování vzdělávacího systému, je rovněž relativně velmi rozšířené. Pokud jde o počet ročníků,

v nichž se testy konají, evropské země v průběhu povinné školní docházky organizují testy v průměru ve dvou až třech určených ročníchích a několik zemí testuje své žáky s větší či menší frekvencí.

Jestliže nepočítáme testy vedoucí k udělení osvědčení – často v mnoha předmětech – na konci nižšího stupně sekundárního vzdělávání, můžeme země rozdělit podle množství testovaných předmětů do dvou kategorií. Celostátní testování se soustřeďuje buď na dva hlavní předměty, a to jazyk výuky a matematiku, nebo – což se stává stále běžnějším – pokrývá kurikulum v mnohem širším záběru. V současnosti se jen zřídka testují průřezové dovednosti a kompetence s použitím standardizovaných testovacích materiálů. Pokud jde o podobu testů, jen několik zemí si pro tvorbu testových materiálů zvolilo výrazně průřezový přístup. Ve většině zemí odpovídají žáci v celostátních testech na stejné otázky, zatímco jen málo zemí pracuje s různorodými otázkami, jež umožňují více osobně zaměřené hodnocení. IKT nejsou v současnosti v celostátním testování všeobecně rozšířeny. Asi třetina zkoumaných zemí vypracovala testy nebo testové materiály speciálně přizpůsobené žákům se SVP.

Učitelé se zapojují do různých fází celostátního testování. V téměř všech zemích pomáhají vypracovat otázky a definovat kritéria známkování. Velmi často se zapojují do zadávání testů žákům a v polovině zemí také testy známkují. Narůstající komputelizace celostátního testování však může v budoucnosti jejich přínos v těchto oblastech omezit.

Neexistuje jasná souvztažnost mezi cíli testů a způsobem jejich zadávání. Externisté nejsou za zadávání testů, které mají významný dopad na vzdělávací dráhu žáků, zodpovědní častěji, než za zadávání jiných typů testů. Při známkování testů je však tento vztah zřejmý: téměř všude jsou externisté spoluzodpovědní.

KAPITOLA 3: VYUŽITÍ A DOPAD VÝSLEDKŮ CELOSTÁTNÍCH TESTŮ

Tato kapitola zkoumá, jak jsou výsledky celostátních testů využívány, a to ve vztahu k jednotlivým žákům, ve vztahu ke školám a místním orgánům školské správy a nakonec ve vztahu ke vzdělávacímu systému jako celku. Dále se snaží informovat o hlavních debatách, které se odvíjejí od výsledků národních výzkumů zabývajících se dopadem testů. Zahrnuje také informace o tom, jak jsou výsledky testů sdělovány příslušným institucím.

3.1. Využití výsledků celostátních testů ve vztahu k jednotlivým žákům

Žák jako jedinec má ústřední význam pro využití dvou typů celostátních testů, z nichž každý má odlišný cíl. První typ má pomoci žákům a rodičům učinit rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků, druhý má identifikovat individuální vzdělávací potřeby žáků a napomoci je řešit.

3.1.1. Rozhodování o další vzdělávací dráze žáků

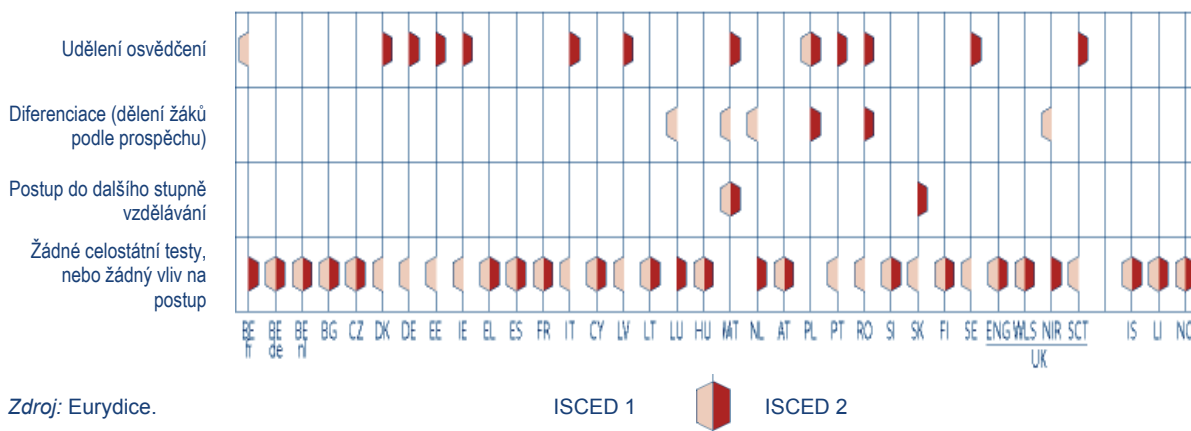
V 16 zemích nebo regionech hrají celostátní testy pro žáky významnou roli, protože výsledky testů ovlivňují různými způsoby jejich vzdělávací dráhu. Z těchto zemí (nebo regionů) jedině na Maltě musejí žáci (na úrovni ISCED 1 a 2) absolvovat více než jeden test, výsledky testů se berou v úvahu při hodnocení, zda mohou postoupit do další třídy. Malta používá k tomuto účelu celostátní testy v 5. ročníku primární školy a výše. Je to také jediná země, jež stanovila, že školy mají využívat výsledky testů pro diferenciaci žáků 5. a 6. ročníků primární školy, což znamená, že je při výuce zařadí do různých skupin podle jejich schopností.

Ve většině případů, kdy výsledky celostátních testů ovlivňují další vzdělávací dráhu žáků, jsou tyto testy základem pro získání osvědčení na konci primární nebo nižší sekundární úrovně vzdělávání (nebo obou). Tehdy se berou do úvahy výsledky testů, společně s hodnocením práce žáka během školního roku nebo jeho závěrečnou interní zkouškou. V Belgii (Francouzské společenství) jsou však výsledky testu na konci primární úrovně jediným určujícím kritériem postupu do sekundárního vzdělávání. Pak jestliže žák v testu neuspěje, existuje alternativní postup, při němž se na výsledky nebere ohled. Komise složená z ředitele školy a učitelů, kteří žáka učili v posledních dvou ročnících primární školy, mu může vydat osvědčení o ukončení školy na základě známek, jež získal v předcházejících dvou letech, a dalších faktorů.

V Polsku a Rumunsku se výsledky testů nepoužívají jen k získání osvědčení, ale hrají také roli při diferenciaci žáků do různých typů škol, jež se jim nabízejí. Tak tomu až do školního roku 2007/08 bylo také na Islandu. V Polsku dostávají žáci za národní zkoušky na konci nižšího sekundárního vzdělávání 50 % bodů, které jsou základem pro přijetí do některého z různých typů škol vyšší sekundární úrovně. Pokud žák dosáhne špatného výsledku, může být nasměrován na krátké cykly odborného vzdělávání. V Rumunsku se při rozhodování o tom, zda žáci postupují do všeobecně nebo odborně zaměřené školy, bere v úvahu průměr známek, jež žák získá ze čtyř celostátně testovaných předmětů v posledních dvou letech nižšího sekundárního vzdělávání. Na Islandu se do roku 2007/08 známky, jež školy udělovaly za práci žáka v posledním roce povinného vzdělávání, kombinovaly s výsledky celostátních testů a žák na jejich základě získal osvědčení, jež ho opravňovalo k postupu na vyšší sekundární úroveň vzdělávání buď na škole všeobecného, či odborného zaměření. Od tohoto využití výsledků testů, jež vedlo k diferenciaci žáků, však bylo v roce 2009 upuštěno. Od podzimu

2009 se testy konají na začátku posledního ročníku povinného vzdělávání a budou využívány k tomu, aby pomáhaly žákům dosáhnout takových výsledků učení, jež se doporučují pro úspěšné dokončení školní docházky.

Obrázek 3.1: Jak výsledky celostátních testů ovlivňují rozhodování o další vzdělávací dráze žáků, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

ISCED 1

ISCED 2

Doplňující poznámky

Francie: Písemná zkouška se standardizovaným obsahem je na celostátní úrovni organizována z několika předmětů na konci nižšího sekundárního vzdělávání, na jejím základě je vydáváno národní osvědčení (*brevet*). Přestože existují centrálně stanovené postupy pro zadávání a známkování této zkoušky, nemůže být považována za formu celostátně standardizovaného testování, protože se při známkování a interpretaci jejich výsledků používá řada různých postupů.

Polsko: Na konci školy primární úrovně jsou žáci povinni absolvovat externí test, jenž má spíše diagnostickou než selektivní funkci. Avšak účast v tomto testu je v každém případě nezbytným předpokladem pro dokončení primární úrovně vzdělávání a pro postup do nižšího sekundárního vzdělávání.

Slovensko: Žáci, kteří mají v každém z předmětů celostátního testu na konci nižšího sekundárního vzdělávání 90% úspěšnost, mohou být přijati do školy vyšší sekundární úrovně, aniž by museli podstoupit přijímací zkoušku. V budoucnosti bude vykonání tohoto testu nezbytným předpokladem pro přijetí do vyššího sekundárního vzdělávání.

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované postupové testy, jež měly vybrat žáky pro postprimární vzdělávání se konaly v listopadu 2008 pro zápis v roce 2009.

Island: Školní rok 2007/08 byl posledním rokem, kdy se výsledky testů používaly k udělení osvědčení na konci povinného vzdělávání a pro rozdělení žáků do všeobecně a odborně zaměřených škol.

Vysvětlivka

Tam, kde se na výsledky testů bere ohled při udělování osvědčení o výsledcích učení dosažených při dokončení určitého stupně vzdělávání, také automaticky pomáhají určit, zda žáci postoupí do dalšího stupně vzdělávání. Avšak kategorie „postupu do dalšího stupně vzdělávání“ se vztahuje jen na testy, jejichž výsledky nejsou využívány pro získání osvědčení.

V Bulharsku s účinností od školního roku 2009/10 celostátní test konaný v 7. ročníku povinné školní docházky neslouží jen k tomu, aby pomáhal určit, zda může žák postoupit do vyššího sekundárního vzdělávání, ale využívá se také ke klasifikaci žáka, což ovlivňuje výběr školy. Slovinsko je v současné době jedinou zemí, v níž právní předpisy stanovují, že výsledky celostátních testů mohou ovlivnit postup na školy vyšší sekundární úrovně. Kapacita takových středních škol však nedokáže uspokojit poptávku po studiu. Tento způsob výběru podléhá souhlasu rodičů a ve školním roce 2008/09 k němu došlo pouze v omezeném rozsahu.

V Lucembursku, Nizozemsku a na Maltě mají výsledky celostátních testů významný vliv na další vzdělávací dráhu žáků, pokud jde o diferenciaci, neberou se však v úvahu při udělování osvědčení. A totéž platilo do konce školního roku 2008/09 ve Spojeném království (Severní Irsko). V Lucembursku

jsou výsledky standardizovaných testů, jichž žáci dosáhnou na konci primárního vzdělávání, jedním z pěti kritérií (vedle pracovních sešitů, hodnocení práce žáka ve třídě, žákovské knížky a učitelova názoru na žáka), která se zkoumají pro účely další orientace žáka. Na Maltě musejí žáci vykonat přijímací zkoušku, jež jim umožní zapsat se do „juniorského (nižšího) lycea“, zatímco střední všeobecně zaměřené školy přijímají ty žáky, kteří zkoušku buď neabsolvovali nebo ji nesložili úspěšně. V roce 2010/11 bude selektivní zkouška na konci primárního vzdělávání postupně rušena a nahradí ji národní zkouška certifikující úroveň dosažených výsledků. V Nizozemsku se nad výsledky testů scházejí učitelé a rodiče žáků a společně konzultují, jaký typ středního vzdělání by byl pro jednotlivé žáky nevhodnější. Přestože test není sám o sobě povinný, v praxi jej absolvují téměř všichni žáci. Ředitelé škol sekundární úrovně také posuzují známky těch, kteří se chtějí do jejich školy zapsat. Přestože žádný oficiální celostátní výzkum nezaznamenal žádné negativní dopady, jež by tyto testy měly, každý rok ve školách zaznívají argumenty proti nim. Zdůrazňují, že těmto testům se při výuce věnuje nepřiměřená pozornost a že mohou žákům způsobit nežádoucí stres, a navíc napadají princip selekce žáků na začátku sekundárního vzdělávání. Ve Spojeném království (Severní Irsko) se v posledním ročníku primárního vzdělávání dlouhá léta konaly testy, jež měly vybrat žáky před nástupem na sekundární úroveň vzdělávání. Byly však zrušeny s účinností od září 2009. Pro zápis do školního roku 2010/11 se školám doporučuje nepoužívat akademická kritéria (kritéria prospěchu žáků), ačkoli jim to ministerstvo školství nezakazuje.

3.1.2. Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků

Asi ve třetině zemí (viz obrázek 2.1) používají učitelé celostátní testy k tomu, aby identifikovali individuální vzdělávací potřeby žáků. Učitelé mohou také na základě svých závěrů definovat cíle, přijmout vyučovací strategie a plánovat učební aktivity. Tyto testy se nepoužívají k rozhodování o další vzdělávací dráze žáků a jsou všeobecně povinné (viz kapitola 2).

Ve Francii například výsledky tzv. „diagnostických hodnocení“ umožňují učitelům vytvářet *groupes de besoin* (skupiny žáků), jimž se poskytuje osobně zaměřená pomoc a nabízejí programy zaměřené na dosažení pokroků v učení. Navíc slouží tyto výsledky jako určitá forma sebehodnocení žáků, kteří na ně mohou reagovat tím, že jim přizpůsobí vlastní proces učení, a také jako informace pro jejich rodiče. Na Kypru se testy, jež se konají na konci primárního vzdělávání, používají k tomu, aby identifikovaly žáky, jimž hrozí, že se u nich do konce povinné školní docházky vyvine funkční negramotnost ve čtení a matematice. Takovým žákům se v nižším sekundárním vzdělávání dostává zvláštní podpory podle speciálně navržených programů. Ve Spojeném království (Anglie) se povinné testy na konci klíčové etapy 1 (2. ročník) používají k tomu, aby poskytly informaci pro učitelovo závěrečné hodnocení, jež bere v úvahu pokrok a výkony dítěte během klíčové etapy. Nepovinné testy, jež žáci absolvují na úrovních ISCED 1 a 2, umožňují školám monitorovat meziroční pokrok žáků ve srovnání s národním standardem a připravit je pro zákonem předepsané testy. Školy nemají povinnost oznamovat výsledky testů rodičům. Ve Skotsku se výsledky testů Národní hodnotící banky věkové kategorie 5–14 (*National 5–14 Assessment Bank*) využívají k podpoře učení žáků tak, že potvrzují správnost učitelova hodnocení práce třídy.

Přesné načasování konání testů se v jednotlivých zemích liší (viz kapitola 2). V některých případech se konají na začátku nebo uprostřed školního roku, čímž je učitelům umožněno přijmout vhodná následná opatření během roku. Formativní testy se mohou konat také na konci školního roku. Jestliže

žáci v těchto zemích nepokračují do dalšího ročníku se stejným učitelem, existuje zde většinou patřičný mechanismus pro sdělení jejich výsledků učiteli, který je bude učit následující rok.

Směrnice a zdroje, jež nabízejí podporu při interpretování výsledků a zahájení vhodných doučovacích aktivit jsou dostupné v Belgii (Francouzské společenství), Dánsku, Francii a Slovinsku. Francouzské společenství Belgie organizuje pro učitele programy dalšího profesního rozvoje, jež jsou zaměřeny na analýzu a využití výsledků externího hodnocení učebních výsledků žáků. Analýza se soustřeďuje spíše na to, jakou úroveň má celá třída, než na jednotlivé žáky. Podobně v Lucembursku používají učitelé výsledků celostátních testů, poskytnutých v souhrnné formě jak za třídu, tak za školu k tomu, aby zavedli opatření k nápravě.

3.2. Využití výsledků celostátních testů k informování tvůrců školské politiky

Běžně používanou praxí v evropských zemích je poskytovat informace, jež by školám umožnily porovnávat výsledky dosažené jejich žáky v celostátních testech s celostátním průměrem a na základě tohoto srovnání situaci zlepšovat. To se vztahuje k většině celostátních testů určených k monitorování škol nebo vzdělávacích systémů jako celku. Přesto to neplatí ve Španělsku, Francii, Irsku nebo ve Spojeném království (Skotsko). V těchto čtyřech zemích nejsou výsledky testů, jež mají sloužit k monitorování vzdělávacího systému jako celku a jež jsou zadávány vzorkům žáků nebo škol, souhrnně zpracovávány pro dotyčné školy.

Dochází také k situacím, kdy mohou testy určené vzorku škol zadávat školy, jež nejsou do daného vzorku zahrnuty, ty pak obdrží zprávu o úrovni výsledků své školy. Níže (v podkapitole 3.2.1) je uveden příklad Belgie (Vlámské společenství). V Litvě výsledky „národních šetření učebních výsledků žáků“ nejsou systematicky souhrnně zpracovávány pro školy zahrnuté do vybraného vzorku. Avšak místní úřady, jež se rozhodnou organizovat rozsáhlé testování na úrovni obce, dostávají srovnávací zprávu, v níž jsou obsaženy výkony jednotlivých škol. Ve většině případů se obce rozhodnou tyto výsledky školám sdělit.

Běžnou praxí také je, že v případě testů orientujících se na žáka, jsou školám poskytovány souhrnné informace, podle nichž poznají, jak jsou na tom ve vztahu k celostátnímu průměru. Avšak Bulharsko, Německo, Irsko, Lucembursko a Malta tyto informace školám neposkytují v případě, že mají testy významný dopad na další vzdělávací dráhu žáků. Ze zemí, jež pořádají testy k identifikování individuálních vzdělávacích potřeb žáků (viz obrázek 2.1), Dánsko, Irsko, Kypr a Spojené království (Anglie) nezpracovávají souhrnné informace pro školy. Ve Spojeném království (Skotsko) nejsou výsledky testů Národní hodnoticí banky věkové kategorie 5–14 (*National 5–14 Assessment Bank*) skotskou vládou na centrální úrovni souhrnně zpracovávány. Jestliže se však místní školský úřad rozhodne, může být určitým způsobem srovnáváno několik místních škol (viz 3.2.2 níže).

Souhrnná data na úrovni škol a státu jsou často doplněna výsledky, jež umožňují školám srovnávat se s jinými školami, které mají podobné vlastnosti, pokud jde o populaci žáků, strukturu tříd, atd. Avšak ve velké většině případů musejí školy buď provádět svá srovnání bez přístupu k jednotlivým výsledkům jiných škol, nebo používají anonymní výsledky. Výsledky jednotlivých škol v celostátních testech jsou publikovány pouze v několika málo zemích (viz obrázek 3.3). A přestože školy v Norsku

mají online přístup k výsledkům celostátních testů, což jim umožňuje nazírat na vlastní výsledky zrcadlem výsledků ostatních škol, údaje nejsou prezentovány komparativním způsobem.

V zemích, kde školy dostávají výsledky celostátních testů ve formě souhrnných údajů o své škole a o školách v celém státě, mohou tyto informace využít jako základ pro přijetí opatření ke zlepšení vlastní úrovně. Tomu se říká „zrcadlový efekt“⁽¹⁾. Jestli se tak skutečně děje, závisí na tom, jaký význam takovým informacím přiřkládají zúčastněné strany na místní úrovni a jaké mají vlastní priority. Tento proces může být také součástí vzdělávací politiky příslušného státu, jež podporuje či doporučuje školám analyzovat výsledky testů a přizpůsobit výuku. Patří sem i doporučení jak pracovat s výsledky testů při interním či externím hodnocení škol a při jejich následném publikování za jednotlivé školy.

3.2.1. Využití výsledků testů při hodnocení školy

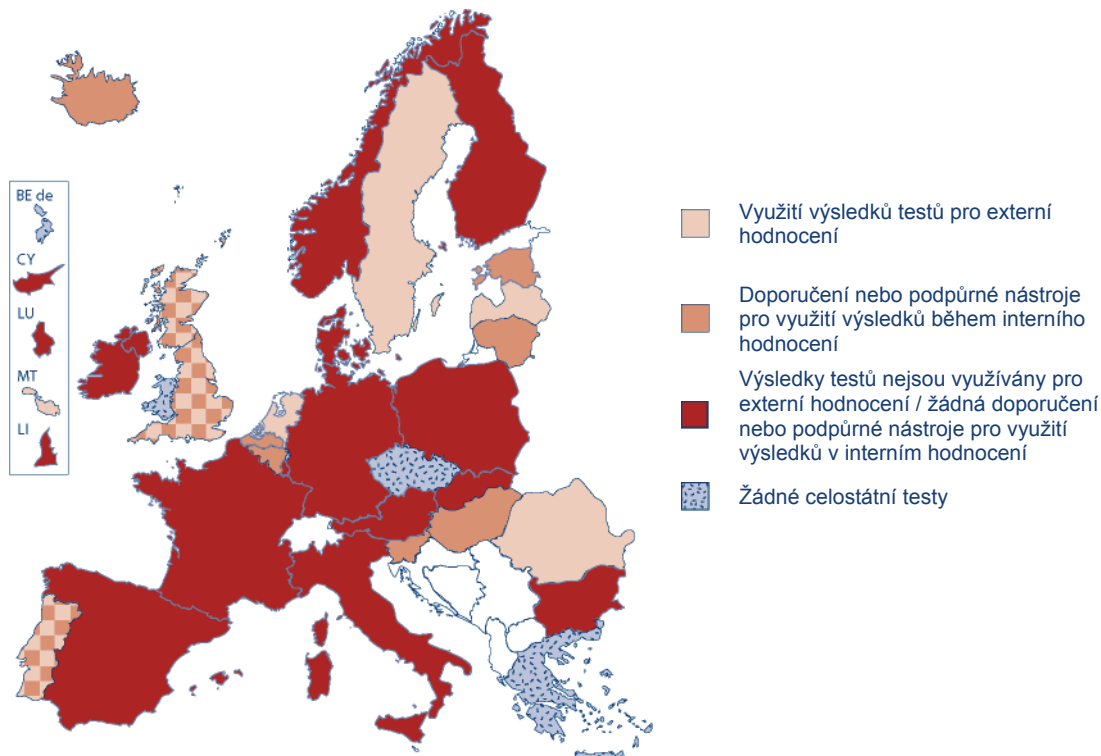
Dvě třetiny zkoumaných zemí mají celostátní testy, jejichž výsledky jsou souhrnně zpracovávány pro jednotlivé školy a pro celý stát. V osmi z těchto zemí existují předpisy, doporučení nebo zdroje sloužící k využití **výsledků testů pro interní hodnocení školy** (viz obrázek 3.2). V Belgii (Francouzské společenství), Estonsku, Maďarsku, Slovinsku, Spojeném království (Anglie a Skotsko) a na Islandu očekávají ústřední orgány školské správy od škol, že provedou vnitřní proces analýzy kvality na základě svých výsledků v určitých celostátních testech. V Maďarsku školy, jež dosáhly v celostátních testech slabých výsledků, musejí od roku 2008 připravovat a provádět akční plán, jenž je postaven na analýze možných příčin slabých výsledků.

Ve Spojeném království se požadavek na interní proces analýzy kvality vztahuje nejen na výsledky testů, ale také na jiné údaje o výkonech žáků. V Anglii však jsou hlavním prvkem v odpovědnosti škol sekundární úrovně výsledky testů, jež nejsou předmětem této studie, a to státních zkoušek konaných na konci úrovně ISCED 3.

Pokud jde o podporu ze strany státu, byly nástroje, jež mají školám pomoci v procesu interní evaluace, včetně výkonových ukazatelů pro celostátní testy, ústředními a místními úřady školám zpřístupněny ve Spojeném království (Anglie a Skotsko). Tento typ zdrojů existuje také v Portugalsku, ačkoli pouze na úrovni tříd. Učitelé mají přístup k informacím o každé položce i k informacím o potřebných kompetencích. V Belgii (Francouzské společenství) inspektoráty a výchovně-vzdělávací poradci poskytují školám podporu při provádění požadované interní analýzy. Přestože testy v Belgii (Vlámské společenství) jsou prováděny na vzorcích žáků, všechny školy se mohou – s účinností od roku 2009 – rozhodnout, zda budou zadávat paralelní verzi testu a dostanou pak od úřadů zprávu se zpětnou vazbou, již pak využijí ve své autoevaluaci. Ve Slovinsku národní zkouškové centrum poskytuje školám pokyny pro analýzu výsledků. V Litvě vyvinuly orgány školské správy systém interní evaluace, jenž dává školám možnost zacházet s výsledky žáků ze svých a jiných škol jako s ukazateli dosažených výsledků učení.

⁽¹⁾ Viz Thélot C. a Mons N., op cit.

Obrázek 3.2: Využití výsledků testů v hodnocení školy, úroveň ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Belgie (BE fr): Informace se vztahují k povinným testům ve 2. a 5. ročnících primárního vzdělávání a 2. ročníku sekundárního vzdělávání. Testy pro školní rok 2008/09 byly přesunuty do školního roku 2009/10.

Maďarsko: Předpisy o tom, jak zohledňovat výsledky testů během interního hodnocení se vztahují k národnímu hodnocení základních kompetencí pro 6. a 8. ročníky.

Malta: Externí hodnocení školy bere v úvahu výsledky všech celostátních testů kromě zkoušky vedoucí k získání osvědčení o ukončení sekundárního vzdělávání.

Spojené království (ENG): Výsledky testů, zohledněné v externím hodnocení škol, se vztahují k hodnocení podle národního kurikula na konci klíčové etapy 2 (6. ročník).

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované postupové testy, jež měly vybrat žáky pro postprimární vzdělávání, se konaly v roce 2008 pro zápis v roce 2009.

Spojené království (SCT): Během externího hodnocení škol se berou v úvahu výsledky Skotského šetření studijních výsledků (SSA), nikoli však výsledky testů Národní hodnotící banky věkové kategorie 5–14 (*National 5–14 Assessment Bank*).

V osmi zemích se při **externím hodnocení škol** nebo ředitelů škol berou v úvahu výsledky, jichž žáci dosáhli v celostátních testech.

V Lotyšsku, Nizozemsku, Portugalsku, Rumunsku, Švédsku, Spojeném království (Anglie a Skotsko) a na Maltě jsou výsledky celostátních testů souhrnně zpracované pro každou školu ústředními školskými orgány zohledněny v hodnocení či auditu škol. V Portugalsku musejí školy, jež dosahují slabých výsledků ve standardizovaných testech na úrovni ISCED 1, připravit soubor nápravných opatření a určit přesně dobu, kdy budou provedena. Tyto školy také navrhují zvláštní podpůrná opatření pro děti se slabým prospěchem.

Ve Spojeném království jsou výsledky testů jedním z kritérií, jež místní úřady používají při hodnocení školy. Také v Maďarsku musí školská správa zahrnout do svých hodnotících zpráv výsledky testů národního hodnocení základních kompetencí.

Ve Slovinsku je jedním z kritérií, jež používá ministerstvo školství a sportu při hodnocení ředitelů škol, zda zahrnuli analýzu výsledků školy v celostátních testech do zprávy o interním hodnocení školy. V souladu s novými postupy hodnocení, jež se mají používat od školního roku 2009/10, by se politika odpovědnosti škol opírající se o výsledky testů mohla napříště objevit také v Itálii. Ministerstvo školství vyzvalo k vypracování postupů pro externí a interní hodnocení vedení škol a učitelů se zřetelem na výsledky žáků v celostátních testech. Tyto výsledky budou srovnávány s měřeními úrovně schopností žáků při jejich přijímání, s cílem vyhodnotit přidanou hodnotu školy.

3.2.2. Zveřejňování výsledků testů jednotlivých škol

V převážné většině evropských zemí nejsou souhrnné výsledky celostátních testů jednotlivých škol publikovány. V některých zemích oficiální dokumenty jasně stanoví, že celostátní testy nemohou být používány k zařazování škol do žebříčků. To platí o Belgii (Francouzské společenství), Francii v případě *évaluations-bilans* (sumativní hodnocení), Lucembursku, Rakousku a Slovinsku. Ve Finsku vyvíjela média silný tlak, aby byly žebříčky škol publikovány, avšak následná celostátní debata na toto téma vyústila v široký konsenzus výsledky testů nepublikovat.

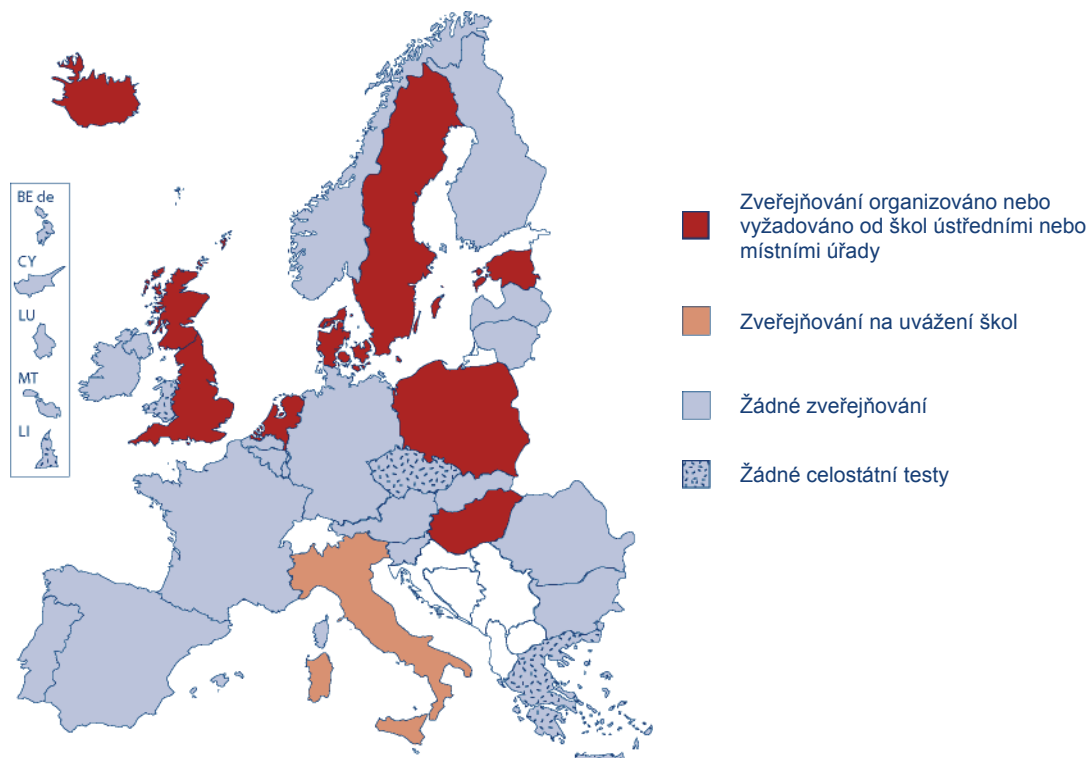
Jen několik zemí organizuje publikaci výsledků jednotlivých škol na centrální úrovni nebo doporučuje výsledky publikovat místními úřady. Takové informace jsou publikovány ministerstvy školství v Dánsku, Maďarsku, Polsku a na Islandu a Národní agenturou pro vzdělávání ve Švédsku. V Nizozemsku zveřejňují výsledky jednotlivých škol inspektoráty. Školy si také mohou vybrat, zda do svých informačních letáků zahrnou průměrné známky, jež jejich žáci v celostátních testech obdrželi. V Estonsku se předpokládá, že školy budou publikovat souhrnné výsledky svých žáků.

Ústřední školské orgány prezentují publikované výsledky jednotlivých škol několika způsoby. Mohou zveřejňovat buď prvotní data jako v případě Švédska, nebo vážené ukazatele závislé na charakteristice populace žáků nebo na přidané hodnotě školy, jako je to na Islandu. Mohou také kombinovat oba typy informací jako ve Spojeném království (Anglie) u testů na konci klíčové etapy 2 (6. ročník). Tady ministr pro děti, školy a rodiny zveřejňuje v abecedním pořadí srovnávací seznamy, jež ukazují výsledky škol v povinných celostátních testech konaných na konci primárního vzdělávání, a umožňuje tak zajistit plnou informovanost rodičů, kteří se rozhodují jakou školu pro své děti zvolit. Stejný postup se až do roku 2007/08 uplatňoval pro testy na konci nižšího sekundárního vzdělávání. Od škol se také vyžaduje, aby zveřejňovaly své výsledky z celostátních testů konaných na konci klíčové etapy 2 v informačních brožurách pro rodiče a také stanovily a zveřejňovaly cíle, jichž chtějí dosáhnout, pokud jde o procento žáků, kteří mají v testech dosáhnout střední úrovně.

Zveřejňování výsledků celostátních testů jednotlivých škol, které začalo v devadesátých letech minulého století, velmi rychle vyvolalo kritiku, jež se soustředila na nedostatečnou vypovídající hodnotu seznamů pro měření efektivity škol. Ve skutečnosti seznamy ukazovaly, že školy v bohatých oblastech dosahovaly mnohem lepších výsledků než školy v chudých oblastech. Objevil se požadavek, aby seznamy ukazovaly, jak se školy zlepšují pokud jde o úroveň výkonu žáků mezi dvěma časovými body. Zvláštní výbor Ministerstva pro děti, školy a rodiny provedl v roce 2007

průzkum systému celostátních testů ⁽²⁾ a poté vznesl požadavek, aby srovnávací seznamy výsledků celostátních testů poskytovaly širší spektrum informací o každé škole. Má se za to, že seznamy jsou příliš zjednodušující, než aby umožnily rodičům vytvořit si názor o činnosti jednotlivých škol.

Obrázek 3.3: Zveřejňování výsledků jednotlivých škol v celostátních testech, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Dánsko: Zveřejněné výsledky se vztahují k hodnocení za účelem získání osvědčení, jež se koná na konci povinného vzdělávání.

Maďarsko: Zveřejněné výsledky se vztahují k národnímu hodnocení základních kompetencí v 6. a 8. ročnících.

Portugalsko: Ministerstvo školství nezveřejňuje průměrné výsledky jednotlivých škol v celostátních testech. Avšak v případě národních zkoušek na konci povinného vzdělávání, zveřejňuje ministerstvo výsledky všech žáků z každé školy na internetu (při zachování jejich anonymity).

Spojené království (ENG): Zveřejněné výsledky se vztahují k hodnocení podle národního kurikula na konci klíčové etapy 2 (6. ročník).

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované postupové testy, jež měly vybrat žáky pro postprimární vzdělávání, byly absolvovány v listopadu 2008 pro zápis v roce 2009.

Spojené království (SCT): Místní úřady se mohou rozhodnout, zda zveřejní výsledky testů pro věkovou skupinu 5–14, ústřední vláda se stará o zveřejnění výsledků zkoušek vedoucích k získání osvědčení, jež žáci absolvují ve věku 16 let na konci nižšího sekundárního vzdělávání.

Ve Spojeném království (Severní Irsko) bylo zveřejňování seznamů s výsledky škol v celostátních testech přerušeno v roce 2001 po konzultacích, jež organizovalo ministerstvo školství.

⁽²⁾ Dolní sněmovna, Výbor pro děti, školy a rodiče, (House of Commons, Children, Schools and Families committee), Testing and Assessment, Third Report of Session 2007-08, Vol.1.

Ve Spojeném království (Skotsko) vláda nezveřejňuje žebříčky škol na základě výsledků získaných při zkouškách na konci nižšího sekundárního vzdělávání. Výsledky každé školy jsou však dostupné na webových stránkách vlády. Mohou je využít i média při sestavování vlastních žebříčků škol. Místní úřady chtějí, aby školy zveřejnily výsledky, jichž dosáhnou v testech Národní hodnoticí banky věkové kategorie 5–14 (*National 5–14 Assessment Bank*) ve zvláštní školní příručce pro rodiče. Mohou také samy buď zveřejnit výsledky testů 5–14 ve školách, které spravují, nebo je v rámci své pravomoci využít pro srovnávací účely, aby podpořily autoevaluaci školy. I zde mají média právo tyto informace od místního úřadu získat a zveřejnit je.

Na závěr, školy v Itálii mohou své výsledky v celostátních testech zveřejňovat naprosto svobodně a v takové míře, v jaké chtějí.

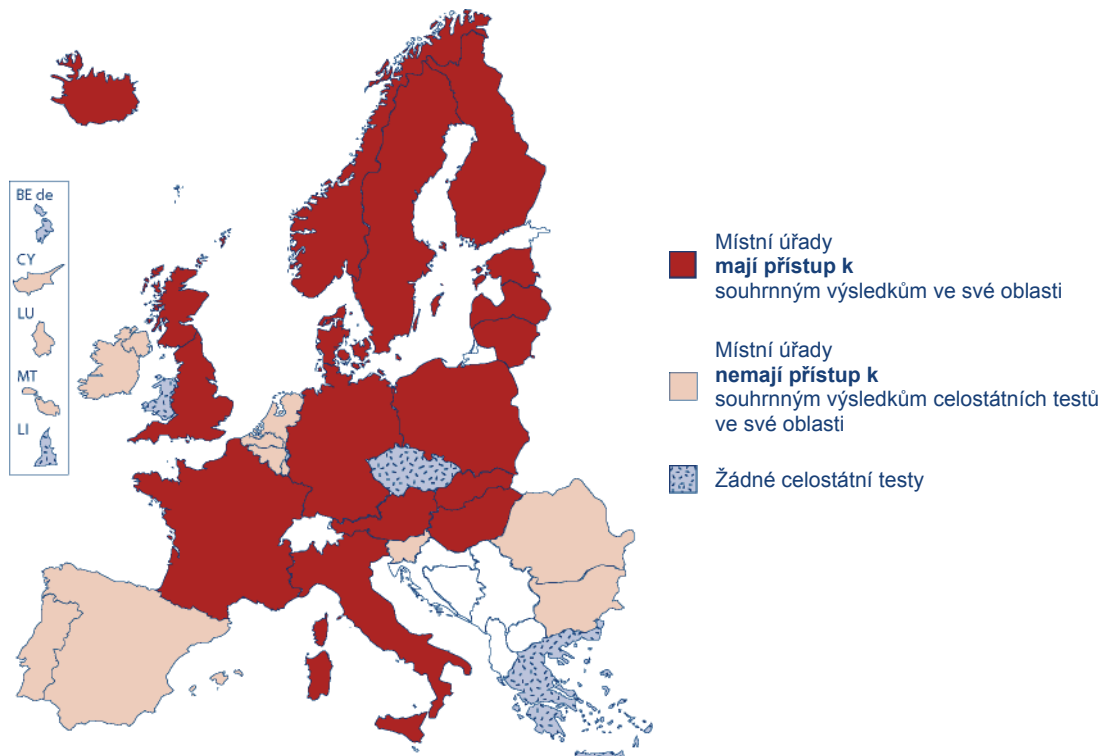
3.3. Využití výsledků testů místními úřady

Místní úřady jsou zodpovědné za oblast vzdělávání v několika evropských zemích, zejména severských. Asi v polovině evropských zemí dostávají tyto úřady systematicky souhrnné výsledky testů za svou oblast a většinou je využívají k tomu, aby podle nich upravily svou vzdělávací politiku. V Dánsku jsou oblastní výsledky zveřejňovány v případě zkoušky, jež se koná na konci povinného vzdělávání a vede k získání osvědčení. Norská Bílá kniha o kvalitě ve vzdělávání z června 2008 navrhuje, aby místní úřady nesly větší míru zodpovědnosti za výsledky svých škol a aby jim bylo usnadněno využívání těchto výsledků pro monitorování školy. Navrhuje, aby každá obec zpracovávala každoroční zprávu o výsledcích svých škol.

Pokud jde o celostátní testy určené pro monitorování vzdělávacího systému a zadávané vzorkům žáků, Litva a Spojené království (Skotsko) vyvinuly systém, jenž umožňuje místním úřadům rozšířit velikost vzorku na svém území tak, aby získaly statisticky významné údaje pro vlastní oblast. Místní úřady, které se pro tento systém rozhodly, dostávají od centrálních úřadů zprávu o tom, jak si vedou.

Ve Spojeném království (Skotsko) a Maďarsku nejsou výsledky testů zadávané za účelem identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků shromažďovány na centrální úrovni, i když v Maďarsku k částečnému sbírání výsledků dochází. Některé místní úřady – nebo v případě Maďarska správci vzdělávacích institucí – však požadují, aby jim jejich školy předložily výsledky svých žáků pro monitorovací účely. Ani v Itálii a Finsku nejsou údaje o výsledcích testů vytvářeny pro každý místní úřad centrálně, ale některé místní úřady souhrnně zpracovávají výsledky vlastních škol; v Itálii jsou tyto výsledky používány k určení obsahu programů dalšího profesního rozvoje pro učitele a ředitele škol.

Obrázek 3.4: Sdělování výsledků celostátních testů místním úřadům, úroveň ISCED 1 a 2, 2008/09

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Dánsko: Informace se vztahují k celostátním zkouškám vedoucím k získání osvědčení na konci povinného vzdělávání.

Francie: Informace se vztahují k diagnostickým hodnocením individuálních vzdělávacích potřeb žáků.

Litva: V národních šetřeních učebních výsledků žáků se informace vztahují výhradně k obcím, které se národních studií účastní jako samostatný vzorek. Souhrnné výsledky testů učebních výsledků základního vzdělávání jsou obcím dostupné na požádání.

Spojené království (ENG): Informace se vztahují k povinným celostátním testům, jež se zadávají na konci 2. klíčové etapy povinného vzdělávání (6. ročník).

Spojené království (NIR): Poslední centrálně organizované testy, jež měly vybrat žáky pro postprimární vzdělávání, byly absolvovány v listopadu 2008 pro zápis v roce 2009

Spojené království (SCT): Informace se vztahují k celostátním testům, jež mají monitorovat výkony systému jako celku (Skotské šetření studijních výsledků – SSA), stejně jako k výsledkům celostátních testů vedoucích k získání osvědčení na konci povinné školní docházky.

Norsko: Informace se vztahují k celostátním monitorovacím testům, jež se konají dvakrát v průběhu povinné školní docházky.

3.4. Využití výsledků testů národními vládami nebo orgány školské správy na nejvyšší úrovni

Téměř ve všech zemích jsou výsledky určitých testů souhrnně zpracovávány pro vzdělávací systém jako celek a zveřejňovány jako součást zprávy o stavu tohoto systému. Vedle testů, jež jsou od začátku určeny pro monitorovací účely, to platí pro testy, jež se využívají k tomu, aby ovlivňovaly rozhodnutí týkající se další vzdělávací dráhy žáků, stejně jako pro ty, jež mají identifikovat individuální vzdělávací potřeby žáků. Jen Lotyšsko, Lucembursko, Rumunsko a Norsko nezpracovávají roční zprávy o stavu vzdělávacího systému v zemi na základě testů, jež ovlivňují další vzdělávací dráhu žáků, Dánsko, Irsko a Spojené království (Skotsko) výsledky testů, které mají identifikovat individuální vzdělávací potřeby žáků, neshromažďují proto, aby byly zahrnuty do celostátních hlášení.

Zprávy o stavu celého vzdělávacího systému, do nichž jsou zařazeny výsledky celostátních testů, mohou také obsahovat údaje za regionální celky. Například ve Španělsku v roce 2009 takové zprávy začaly uvádět výsledky rozdělené na autonomní společenství pro porovnání úrovně jednotlivých společenství.

Národní zprávy obsahují často srovnání výsledků testů v průběhu času a analyzují pozadí, jež nutně ovlivňuje úroveň výkonů žáků, jako například charakteristiku populace žáků nebo aspekty školní infrastruktury. Tyto zprávy mají podpořit vytváření vzdělávací politiky na celostátní nebo nejvyšší úrovni a v širším kontextu přispět do debaty, jež ve světě vzdělávání nyní probíhá. Mohou také přispět k tomu, aby vzdělávací systém nesl před rodiči a širokou veřejností větší míru zodpovědnost za výsledky žáků. Zprávy jsou k dispozici hlavním tvůrcům vzdělávací politiky a různým státním orgánům, které mají výchovu a vzdělávání na starosti, a příslušná ministerstva školství nebo agentury zodpovědné za zadávání testů je zveřejňují na internetu. Některé země také definovaly postupy, jak se mají výsledky celostátních testů probírat s různými partnery pracujícími v sektoru školství a jak následně přijímat společná rozhodnutí nebo opatření k nápravě situace.

Například v Belgii (Vlámské společenství) organizuje ministr školství písemný konzultační proces o výsledcích testů, jenž má sloužit učitelům a ostatním pracovníkům ve školství. Zúčastněným se kladou otázky: jaké poučení z výsledků testů získali a jaké závěry z nich vyvodili, jaké identifikovali nedostatky a v jakých oblastech je možné situaci zlepšit. Odpovědi jsou shromažďovány do jednoho dokumentu a prezentovány na konferenci o kvalitě vzdělávacího systému, organizované pro široké spektrum účastníků. Závěry z konference jsou publikovány a rozesílány všem školám a zúčastněným stranám a vztahují se k opatřením na různých úrovních. Mohou se například soustředit na revizi vzdělávacích cílů, na rozvoj nových programů, na další profesní rozvoj učitelů nebo na postupy v evaluaci škol.

Ve Francii mohou být konference o výsledcích monitorovacích testů iniciovány žádostí učitelů, výzkumníků, rodičů, odborových organizací, atd. Ve Slovinsku národních zkouškové centrum organizuje každoročně semináře, na nichž se s výsledky celostátních testů seznamují všichni učitelé v povinném vzdělávání. V Rumunsku se v roce 2007 konala prezentace výsledků celostátních testů (4. ročníků) pro všechny inspektory škol primární úrovně v rámci jejich dalšího profesního rozvoje.

V několika evropských zemích jsou celostátní testy důležitým nástrojem, jenž upozorňuje na rozdíly v úrovni dosažených výsledků vzdělávání jednotlivých žáků i škol, stejně jako na faktory, jež k takovým rozdílům přispívají. Ve Španělsku s pojmem výsledky celostátních testů pracuje několik

zákonů o školství, jež se zabývají především opatřeními, jak čelit selhání škol a jak snížit počet žáků, kteří školu nedokončí. Ve Francii slouží výsledky monitorovacích testů zejména k tomu, aby se na jejich základě vytvořily strategie boje proti slabému prospěchu žáků, *réseau ambition réussite* („sít ambicí a úspěchu“) má podpořit školy, které jsou tímto problémem nejvíce zasaženy. V Irsku slouží výsledky celostátních testů z angličtiny a matematiky (*NAER* a *NAMA*) jako podklad pro strategie podporující žáky z chudých poměrů. V Norsku Bílá kniha o kvalitě ve vzdělávání z června 2008 navrhla, že vláda by měla využívat výsledků celostátních testů jako základu pro poskytování podpory školám, kde žáci dosahují slabých výsledků.

Předmětem reforem vycházejících z výsledků celostátních testů byla také další opatření národních vzdělávacích strategií, jež navazují na cíle studijních programů. Patří mezi ně vymezení obsahu některých předmětů národního kurikula v Belgii (Vlámské společenství), Estonsku, Lotyšsku, Litvě a Rumunsku, časová dotace určitých předmětů ve Finsku, stanovení základů běžných znalostí a kompetencí ve Francii, programy dalšího profesního rozvoje v Belgii (Francouzské společenství) a využití učebních materiálů v Estonsku. Pro některé vzdělávací oblasti byly také zpracovány akční plány s cílem zlepšit úroveň národních výkonů, například v Portugalsku, kde spustili ve školním roce 2006/07 akční plán pro matematiku a v roce 2007 pro portugalštinu.

3.5. Výzkumy a diskuse

Některé země odkazují na diskuse nebo národní výzkumy o nezamýšlených dopadech celostátních testů ⁽³⁾. V těchto zemích mají testy dosti významný dopad na školy, například v případě, kdy jsou výsledky jednotlivých škol zveřejňovány nebo hrají roli při hodnocení školy. Nejběžnějším nezamýšleným důsledkem testů je to, že se při výuce klade přehnaný důraz na ty aspekty předmětů, jež mají být testovány, přestože testy pokrývají jen velmi malou část kurikula (viz kapitola 2).

V Dánsku například výzkum provedený v roce 2002 Dánským hodnoticím ústavem zjistil, že předměty, které jsou zahrnuty v celostátních testech vedoucích k osvědčení o ukončení povinného vzdělávání (zejména dánština a matematika), byly považovány za důležitější než ostatní předměty jako dějepis, biologie a zeměpis. V důsledku toho přikládaly školy větší důležitost dalšímu profesnímu rozvoji učitelů, kteří testované předměty učili. Naproti tomu ve Švédsku většina učitelů, kteří se v roce 2004 účastnili výzkumu provedeného Národní agenturou pro vzdělávání, uvedla, že vyučování obsahu testů nepřizpůsobovali. V Nizozemsku inspektoři zjistili, že některé školy se rozhodly nezadávat CITO test v posledním roce primárního vzdělávání slabším žákům, kteří budou v následujícím roce absolvovat doučovací kurz. Školy se tak snažily udržet si vysoký průměr známek a chránit tak své dobré jméno.

Ve Spojeném království (Anglie) jsou celostátní testy předmětem mnohých diskusí již od doby, kdy byly poprvé zavedeny. Argumenty ve prospěch testů byly shrnuty v článku, jež v roce 1993 napsal tehdejší ministr pro školské standardy pod tlakem Národních učitelských odborů, jež vládě hrozily, že budou celostátní testy bojkotovat. Podle ministra testy zavedly standardy a cíle, jež vedly ke zvýšení míry očekávání škol a učitelů týkající se výkonu žáků. Byly také nástrojem větší sociální rovnosti v tom smyslu, že většina žáků, jež na základě výsledků testů obdržela podporu při učení, pocházela z chudých rodin. Nakonec testy také pomáhaly identifikovat nejnadanější žáky. Protivníci celostátních testů si myslí, že testy mohou žáky demotivovat a zvýšit jejich nervozitu, že ve skutečnosti nejsou

⁽³⁾ Pro více informací o dopadu celostátních testů na vzdělávací systémy viz Mons, N., op. cit.

v zájmu rodičů ani žáků a že vedou k tomu, že se učitelé soustředí na dril žáků, aby testy úspěšně vykonali. V neposlední řadě testy zmenšují význam učitelova hodnocení žáků kvůli tomu, jak velký význam veřejnost výsledkům testů na konci každé klíčové etapy přikládá. Průzkum systému celostátních testů, který v roce 2007 provedl Zvláštní výbor pro děti školy a rodiny⁽⁴⁾, ukázal, že mnoho učitelů mělo pocit, že jejich povinností je klást nadměrný důraz na ty aspekty kurikula, jež se měly objevit v testech, a také se příliš soustředil na žáky, kteří byli pravděpodobně schopni dosáhnout v testech výkonů předepsaných vládou.

Ve Spojeném království (Wales a Severní Irsko) probíhaly podobné diskuse a jejich závěrem bylo, že celostátním testům má být v rámci celého systému hodnocení žáka přikládán menší význam (viz kapitola 1). Přestože ve Spojeném království (Anglie) byly testy zachovány na konci klíčových etap 1 a 2 (žáci ve věku 7 a 11 let), byly od školního roku 2008/09 zrušeny v klíčové etapě 3 (žáci ve věku 14 let). Byla zřízena nová expertní skupina ředitelů a odborníků na vzdělávání, jež se má vyslovit k otázkám týkajícím se opatření pro tuto věkovou skupinu a zejména k tomu, zda je možné zavést výběrové testování v klíčové etapě 3. Přestože testy v klíčové etapě 1 jsou zachovány, hrají jen podpůrnou roli v učitelově hodnocení předepsaném zákonem. Ze strany některých učitelských odborů se stále ozývá požadavek, aby byly zrušeny testy v klíčové etapě 2, vláda se však zavázala, že je bude nadále používat jako hlavní zdroj informací pro rodiče a veřejnost o standardech v primárním vzdělávání, aby výkonnost vzdělávacího systému jako celku mohla být i nadále každý rok veřejností monitorována.

Ve Spojeném království (Skotsko) proběhly na celostátní úrovni konzultace o testech v roce 2000 a 2003. Vyplynulo z nich, že vláda, akademická obec a školy mají obavy, že celostátní testy mají významný vliv na uvažování místních úřadů a ředitelů škol, což vedlo k tomu, že se žáci při učení věnují užší části kurikula a tomuto jsou přizpůsobeny i vyučovací metody. Tyto obavy byly zohledněny v národním programu nazvaném „hodnocení pro učení“, který byl spuštěn na začátku tohoto tisíciletí. Program připomíná učitelům, že by měli omezit roli testování na částečné potvrzení vlastních sumativních hodnocení výsledků jednotlivých žáků.

*

* *

⁽⁴⁾ Dolní sněmovna, op cit.

Z výše uvedeného lze vyvodit závěr, že asi v polovině zemí zahrnutých do této zprávy hrají celostátní testy ve vzdělávání důležitou roli, protože jejich výsledky ovlivní další vzdělávací dráhu žáků. Je však zřejmé, že každá země jim přikládá různý stupeň důležitosti. To lze odvodit z frekvence testů na úrovních ISCED 1 a 2, ze skutečnosti, že výsledky testů mohou být jediným faktorem, jenž určí další krok na vzdělávací dráze žáků – nebo jedním z několika faktorů, vedle práce v hodině nebo interních zkoušek – a z dopadů, jaké mají výsledky testů na to, zda se žák kvalifikuje pro postup na vyšší stupeň vzdělávání nebo pro určitý typ školy na tomto dalším stupni. Pokud jde o rozdělování žáků do různých typů škol, tuto selektivní funkci nedávno v některých zemích celostátní testy ztratily a mají o ni přijít i v jiných zemích.

Vedle toho, že byl prokázán význam celostátních testů pro žáky, se jejich dopad nejhmatatelněji projevil v konkrétních opatřeních národní vzdělávací politiky evropských států.

Je také patrné, že evropské země mají různé koncepce procesu zlepšování kvality vzdělávání, jenž následuje po analýze výsledků testů. Některé země dávají přednost celostátní analýze výsledků, protože provádějí výběrové testování nebo nezaznamenávají detaily o výkonech místních aktérů. Jakékoliv reformy, jež z těchto výsledků vycházejí, jsou proto také zaváděny na celostátní úrovni. Vedle zpracovávání národních zpráv věnuje mnoho zemí také velkou pozornost činnostem místních aktérů a poskytuje jim údaje o testech, aby na jejich základě mohli provést srovnávací analýzu a následně přijmout opatření vedoucí ke zlepšení situace na školách. Některé z těchto zemí zveřejňují výsledky dosažené na úrovni školy nebo s nimi pracují při externí evaluaci, a tak vedou školy v tom, aby nadále výsledky testů analyzovaly a snažily se je zlepšit.

Na závěr, v některých zemích, v nichž hrají celostátní testy pro žáky či školy významnou roli, zdůraznilo množství debat a šetření nepředvídané dopady těchto testů.

HLAVNÍ POZNATKY

Hodnocení žáků v zemích Evropské unie má různé formy a používá se k němu mnoho hodnoticích nástrojů a metod, jež mohou být interní nebo externí, sumativní nebo formativní. Přestože se přesná funkce a význam těchto různých nástrojů liší, jsou součástí celkové struktury a přispívají ke stejným základním cílům, jimiž jsou měření pokroku žáků a získávání informací pro zlepšování procesu učení. Nejběžnějším typem hodnocení žáků v průběhu povinného vzdělávání je průběžné hodnocení učitelů, které má řadu důležitých výhod. Jeho výsledky však nejsou snadno porovnatelné a to je jedním z hlavních důvodů, proč se stále více zavádějí celostátně standardizované testy, jež reagují na potřebu mít standardizované údaje o výkonech žáků za účelem validace učení a monitorování výkonů.

Standardizované testy se připravují a vyvíjejí v souladu s celostátní politikou a strukturou vzdělávání. Ukázaly se jako důležitý nástroj vzdělávací politiky: používají se k měření a monitorování výkonů jednotlivých žáků, škol i vzdělávacích systémů.

Ve školním roce 2008/09 se celostátní testy nepoužívaly pouze v Belgii (Německy mluvící společenství), České republice, Řecku, Spojeném království (Wales) a Lichtenštejnsku. Několik dalších zemí ještě systém celostátního testování plně nezavedlo (kapitola 1, obrázek 1.1). Od 90. let minulého století se využívání celostátního testování postupně šíří. Tato tendence může souviset s několika paralelně probíhajícími změnami v evropských vzdělávacích systémech, včetně trendu k decentralizaci a ke zvyšování autonomie škol, včetně možnosti volby školy a rostoucí pozornosti věnované monitorování kvality vzdělávání. Význam celostátních testů se nadále rozvíjí, ale ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) se těmto testům v současné době v celkovém systému hodnocení přisuzuje menší váha.

V různých zemích po celé Evropě se celostátní testování považuje za nutné, protože poskytuje srovnatelné a standardizované měření výsledků vzdělávání. Diskuse se zpravidla zaměřuje na obsah, formu a organizaci testů a na způsoby, jakými jsou jejich výsledky využívány. Klíčovou je potřeba zajistit validitu celostátních testů v souladu s jejich účelem, včetně jejich přesného technického zpracování, objektivnosti a finanční efektivnosti. Vypracování takových testů je obvykle svěřeno specializované veřejné agentuře, jež svůj úkol plní v součinnosti s pracovníky ministerstva, s učiteli a vysokoškolskými odborníky. Testovací nástroje a postupy se pravidelně revidují ve snaze identifikovat metody, jež mohou s největší pravděpodobností zajistit spolehlivé výsledky testů a jež se dokážou pohotově přizpůsobit měnícím se potřebám evropských vzdělávacích systémů.

Srovnávací analýza cílů a organizace těchto testů (kapitola 2), stejně jako využití jejich výsledků (kapitola 3) odkrývá významné rozdíly v systémech celostátního testování. Může být vyvozeno několik důležitých závěrů týkajících se způsobů používání těchto testů v celé Evropě a nových trendů, které bývají propojeny s politickými otázkami, jež se často objevují v národních diskusích o hodnocení.

Mají mít celostátní testy jeden nebo více cílů?

Zdá se, že současná politika evropských zemí v oblasti celostátního testování se zaměřuje na dva hlavní cíle: prvním tradičnějším cílem je hodnocení dosažených učebních výsledků žáka, zatímco druhým – jenž nabývá stále většího významu – je monitorování škol nebo vzdělávacího systému jako celku. Naproti tomu menší počet zemí organizuje celostátní testy na podporu plnění formativních cílů při výuce (kapitola 2, obrázek 2.1).

Školské orgány buď organizují samostatné testy zaměřené na jednotlivé cíle, nebo, což je běžnější, využívají jednoho testu pro několik odlišných účelů. K tomu například dochází, když se výsledky testů, které se používají k validaci výsledků učení nebo pro formativní účely, využívají také pro monitorování škol nebo vzdělávacích systémů, nebo když se výsledky výběrového testování (testování na vzorku populace) určeného hlavně pro monitorování celého vzdělávacího systému zasílají zpět zúčastněným školám, aby je mohly využít pro zlepšení své práce.

Odborníci na hodnocení žáků však varují, že využívání jednoho testu pro několik účelů může být nevhodné tam, kde se informace, jež jsou pro daný účel ideálně zapotřebí, neshodují. To může být například situace, kdy se testovací systém připravený primárně pro zjišťování učebních výsledků jednotlivých žáků, používá také pro vykazování výsledků práce školy nebo učitelů, nebo kdy jedny testy slouží formativním i sumativním účelům.

Rovnováha mezi potřebou výkonových dat a rizikem přemíry testování

Mezi tvůrci vzdělávací politiky a pedagogickými odborníky pokračuje diskuse o potřebě najít správnou rovnováhu mezi legitimním cílem poskytnout aktuální obrázek o učebních výsledcích žáků a možnými negativními dopady testování na žáky a učitele, a to zejména pokud jde o dopad testů na efektivní využití vyučovacího času, na čas věnovaný širším vzdělávacím cílům a na stres a motivaci.

Během povinné školní docházky organizují evropské země celostátní testy v průměru ve dvou až třech různých ročnících, i když nemusejí být nutně testováni všichni žáci daného ročníku. Některé země testují své žáky výrazně častěji či méně často, než je tento průměr (kapitola 2, obrázek 2.2). V Dánsku, Spojeném království (Skotsko) nebo na Maltě tak mohou žáci během povinného vzdělávání absolvovat až deset či jedenáct celostátních testů, zatímco v Německu, Nizozemsku a na Slovensku pouze jeden.

V Evropě je velká většina celostátních testů povinná pro všechny žáky v dané věkové skupině a i tam, kde jsou testy nepovinné, je často absolvují téměř všichni. Nepřekvapí, že do této kategorie spadají testy používané k získání osvědčení nebo testy pro zjišťování individuálních vzdělávacích potřeb. Relativně rozšířené je také testování na vzorku populace (výběrové testování) obvykle používané k monitorovacím účelům. Rozhodnutí, zda testovat celou věkovou skupinu, nebo pouze vzorek, závisí zcela na cílech testu. Testování celé věkové skupiny je vhodné pro ověřování a certifikování učebních výsledků jednotlivých žáků. Naopak testy na vzorku žáků poskytují dost spolehlivá data pro monitorování výkonů na celostátní úrovni, aniž by výrazně zvýšily zátěž, již jsou vystaveni žáci i učitelé.

Vliv na výuku a možné zúžení vzdělávacího obsahu

Pokud jde o rozsah testovaných předmětů, celostátní testování se často zaměřuje pouze na dva hlavní předměty, na jazyk výuky a na matematiku; v některých zemích je doplňují přírodní vědy nebo cizí jazyk popřípadě oba tyto předměty. Kromě testů vedoucích k získání osvědčení na konci nižšího sekundárního vzdělávání, jen málo zemí testuje žáky v širším záběru napříč kurikulem. Jedním z nedostatků mnoha celostátních testů je proto ten, že hodnotí učební výsledky žáků ve vztahu pouze ke zlomku kurikula. Některé země již nicméně oznámily plány počet každoročně testovaných předmětů rozšířit, jiné země předměty střídají v po sobě jdoucích ročních cyklech. Několik zemí zavedlo testy zaměřené na stanovené kompetence, zatímco jiné země testují průřezové dovednosti.

Dalším problémem je, jak čelit potenciálně nežádoucím účinkům testování, jako například tendenci přizpůsobit nebo omezit vyučování na ty aspekty kurikula, které jsou testovány, nebo klást přehnaný důraz na dovednosti nutné výhradně při testování. Takové jevy se mohou projevit zvláště tam, kde mají zkoušky pro žáky, ale také pro učitele a školy zásadní význam.

Kombinování výsledků testů s ostatními metodami hodnocení při zásadních rozhodnutích o dalším vývoji

Většina evropských zemí organizuje celostátní testy, jež jsou pro žáky velmi důležité, protože výsledky těchto testů se promítají do rozhodnutí, jež se týkají další vzdělávací dráhy žáků. Ve většině těchto případů se výsledky testů posuzují společně s výsledky dalších hodnocení, nejčastěji s výsledky průběžného hodnocení učiteli a interních zkoušek. Tento přístup umožňuje učitelům podílet se na rozhodování, které jejich žáky ovlivňuje. Kombinuje také silné stránky jednotlivých hodnotících nástrojů a řeší to, že celostátní testy mají tendenci být pouhou zkratkovitou informací o znalostech žáků v daném okamžiku a pouze v několika oblastech.

Využití výsledků testů při zlepšování výuky na školách a monitorování kvality vzdělávání

Výsledky celostátních testů se používají k několika účelům, mezi něž patří monitorování vzdělávacích standardů, poskytování zpětné vazby žákům i rodičům a vedení práce učitelů. Ve všech zemích hrají testy důležitou roli také při tvorbě vzdělávací politiky a jejich výsledky se analyzují, když se formulují opatření k odstraňování rozdílů v úrovni dosažených učebních výsledků, k rozvoji vzdělávacích programů nebo ke zdokonalování dalšího profesního rozvoje učitelů.

Mnoho evropských zemí poskytuje školám souhrnné výsledky jejich testů pro srovnání s celostátním průměrem. Všeobecně lze říct, že závisí na školách, jak tyto výsledky využijí k zlepšení své práce. Ve dvanácti zemích se však požaduje nebo doporučuje, aby se výsledky testů braly v úvahu při externím i/nebo interním hodnocení škol. V porovnání s některými mimoevropskými zeměmi, jako jsou Spojené státy nebo Kanada, se v Evropě výsledky testů jen zřídka používají jako nástroj pro vykazování výsledků práce škol, který zahrnuje sankce a odměny a může mít dopad na přidělování finančních prostředků.

Většina evropských zemí nezveřejňuje souhrnné výsledky testů jednotlivých škol (kapitola 3, obrázek 3.3). V některých zemích oficiální dokumenty výslovně zakazují využívat výsledky testů k sestavování srovnávacích tabulek nebo žebříčků škol, protože se taková praxe nepovažuje za nástroj, který by

mohl zlepšit poskytování vzdělání. Pouze ve Spojeném království (Anglie) vedle sebe fungují veřejná dostupnost výsledků školních testů a svoboda rodičů vybírat školu – kombinace, která pravděpodobně nejvíce posiluje vliv testů na školní praxi. Ve zbytku Evropy je nejběžnější model, který využívá výsledky testů jako východisko pro zlepšování práce škol, přestože tyto výsledky nejsou ani zveřejňovány, ani se neberou v úvahu při externím hodnocení škol.

*

* *

Pro shrnutí uvádíme, že ze srovnávací analýzy a přehledu současných politických diskusí o celostátním testování vyplývá, že v jednotlivých evropských zemích má testování při měření výkonu žáků, škol i celého vzdělávacího systému různou úlohu a země mu přiřkládají různou váhu. Jejich rozhodnutí v oblasti vzdělávací politiky se v tomto směru přímo odrážejí v rozdílech mezi takovými parametry, jako je četnost testů, počet testovaných předmětů, účast všech žáků jedné věkové skupiny, nebo jen vybraného vzorku, a využití výsledků testů. Názory na celostátní testování se stále vyvíjejí a diskuse o roli, kterou má vlastně celostátní testování hrát, stále pokračuje současně s tím, jak některé země svůj systém celostátního testování v plnosti teprve zavádějí, jiné přehodnocují své dosavadní zkušenosti a další dosud zvažují možnost celostátní testy zavést. Celkově zpráva poukazuje na klíčové aspekty testování, ve kterých by se jednotlivé země mohly poučit ze zkušeností ostatních. Jak však zcela jasně vyplývá z přehledu uvedené literatury ⁽²²⁾, dopad celostátních testů na výkon žáků a škol a na celkovou kvalitu učení, stejně jako finanční efektivnost testování, patří stále mezi oblasti, o nichž je zapotřebí získávat další údaje a provádět v nich další výzkum.

⁽²²⁾ Nathalie Mons, Theoretical and real effects of standardised assessment, srpen 2009.

GLOSÁŘ

Kódová označení zemí

EU-27	Evropská komise
BE	Belgie
BE fr	Belgie – Francouzské společenství
BE de	Belgie – Německy mluvící společenství
BE nl	Belgie – Vlámské společenství
BG	Bulharsko
CZ	Česká republika
DK	Dánsko
DE	Německo
EE	Estonsko
EL	Řecko
ES	Španělsko
FR	Francie
IE	Irsko
IT	Itálie
CY	Kypr
LV	Lotyšsko
LT	Litva
LU	Lucembursko
HU	Maďarsko
MT	Malta

NL	Nizozemsko
AT	Rakousko
PL	Polsko
PT	Portugalsko
RO	Rumunsko
SI	Slovinsko
SK	Slovensko
FI	Finsko
SE	Švédsko
UK	Spojené Království
UK-ENG	Anglie
UK-WLS	Wales
UK-NIR	Severní Irsko
UK-SCT	Skotsko
Země ESVO/EHP	Tři země Evropského sdružení volného obchodu, které jsou členy Evropského hospodářského prostoru
IS	Island
LI	Lichtenštejnsko
NO	Norsko

Statistické značky

: Údaje nejsou k dispozici

Mezinárodní norma klasifikace vzdělávání (ISCED 1997)

Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (ISCED) je vhodným nástrojem pro sestavování mezinárodních statistik v oblasti vzdělávání. Zahrnuje dvě proměnné pro dvojné třídění: stupně a obory vzdělávání. K těmto základním hlediskům přistupují hlediska doplňková, a to všeobecně vzdělávací/odborné/předprofesní zaměření a orientace na další stupeň vzdělávání nebo na pracovní trh. Současná verze, ISCED 97 ⁽¹⁾, rozlišuje sedm úrovní vzdělávání (ISCED 0 až ISCED 6). Na základě empirických poznatků vychází ISCED z předpokladu, že existuje několik hledisek, která umožňují přiřadit vzdělávací programy na jednotlivé úrovně vzdělávání. V závislosti na dané úrovni a typu vzdělávání je nutné stanovit hierarchii hlavních a vedlejších hledisek (typické kvalifikační předpoklady pro vstup na danou úroveň, minimální požadavky podmiňující vstup, minimální věk, kvalifikace pedagogů atd.). Rozlišují se tyto úrovně:

- ISCED 0: Preprimární vzdělávání
- ISCED 1: Primární vzdělávání
- ISCED 2: Nižší sekundární vzdělávání
- ISCED 3: Vyšší sekundární vzdělávání
- ISCED 4: Vzdělávání navazující na sekundární, které není součástí terciárního vzdělávání
- ISCED 5: Terciární vzdělávání (první stupeň)
- ISCED 6: Terciární vzdělávání (druhý stupeň)

Studie zahrnuje pouze úrovně ISCED 1 a 2. Podrobný popis následuje:

ISCED 1: Primární vzdělávání

Vzdělávání této úrovně se zahajuje mezi pátým až sedmým rokem života dítěte, je ve všech zemích povinné a zpravidla trvá čtyři až šest let.

ISCED 2: Nižší sekundární vzdělávání

Navazuje na základní vzdělávací programy předchozí úrovně, i když se výuka obvykle již více zaměřuje na jednotlivé vyučovací předměty. Završení této úrovně se obvykle kryje s koncem povinného vzdělávání.

⁽¹⁾ http://www.uis.unesco.org/ev.php?ID=3813_201&ID2=DO_TOPIC

ODKAZY

Black, Paul; Wiliam, Dylan (1999) *Assessment for Learning: Beyond the Black Box*, Assessment Reform Group. University of Cambridge.

European Network of Policy Makers for the Evaluation of Education Systems (2009) *External Assessment in the European Countries, synoptic table*. Nepublikováno.

Eurydice (2007) *School Autonomy in Europe: Policies and Measures*. Brussels: Eurydice.

Eurydice (2008) *Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe*. Brussels: Eurydice.

Harlen, W. (2007) *Assessment of Learning*. London: Sage Publications LDT.

House of Commons (2008) *Children, Schools and Families Committee, Testing and Assessment*, Third Report of Session 2007–2008. London.

Mons, Nathalie (2009) *Theoretical and Real Effects of Standardised Assessment, literature review*.

National Council for Curriculum and Assessment, Supporting Assessment in Schools. (2005) *Standardised Testing in Compulsory Schooling*. Dublin.

Newton, Paul (2007) E. *Evaluating assessment systems, Qualification and Curriculum Authority*. Paper 1 – June 2007.

http://www.qcda.gov.uk/libraryAssets/media/Evaluating_Assessment_Systems1.pdf

OECD (2005) *Formative Assessment – Improving Learning in Secondary Classrooms*. Paris: OECD, 2005.

Qualifications and Curriculum Authority (2007) *Compulsory Assessment Systems in the INCA countries: Thematic Probe*, May 2007. London: NFER.

http://www.inca.org.uk/pdf/Compulsory_assessment_systems.pdf

Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006) v: *Úřední věstník Evropské komise* L394, 30.12.2006, s. 10–18. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:CS:PDF>

Thélot, C. (2002) Evaluer l'Ecole. *Études* 2002/10, Tome 397, s. 323–334.

http://www.cairn.info/article.php?ID_REVUE=ETU&ID_NUMPUBLIE=ETU_974&ID_ARTICLE=ETU_974_0323

UNESCO (1997) *International Standard Classification of Education (ISCED 1997)*. Paris: Unesco.

http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm

SEZNAM OBRÁZKŮ

Kapitola 1: Hodnocení žáků v Evropě – Kontext a zavádění celostátního testování

Obrázek 1.1: Rok plošného zavedení celostátního testování, úrovně ISCED 1 a 2	18
---	----

Kapitola 2: Cíle a organizace celostátního testování

Obrázek 2.1: Hlavní cíle standardizovaných celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	25
Obrázek 2.2: Počet a typ celostátních testů a ročníky, v nichž se testy zadávají, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	27
Obrázek 2.3: Počet předmětů zařazených do celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	30
Obrázek 2.4: Standardizace testových otázek, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	34
Obrázek 2.5: Využití IKT v celostátním testování, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	37
Obrázek 2.6: Účast žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v celostátním testování, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	39
Obrázek 2.7: nstítuce zodpovědné za vypracování celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	42
Obrázek 2.8: Osoby odpovědné za zadávání celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	45
Obrázek 2.9: Osoby odpovědné za známkování celostátních testů, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	46

Kapitola 3: Využití a dopad výsledků celostátních testů

Obrázek 3.1: Jak výsledky celostátních testů ovlivňují rozhodování o další vzdělávací dráze žáků, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	50
Obrázek 3.2: Využití výsledků testů v hodnocení školy, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	54
Obrázek 3.3: Zveřejňování výsledků jednotlivých škol v celostátních testech, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	56
Obrázek 3.4: Sdělování výsledků celostátních testů místním úřadům, úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09	58

Národní tabulky s informacemi o vybraných parametrech celostátních testů.
Úrovně ISCED 1 a 2, 2008/09

Belgie (Francouzské společenství)

BE fr	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:
	Évaluation externe des acquis des élèves de l'enseignement obligatoire (Externí hodnocení výsledků žáků v povinném vzdělávání) ⁽¹⁾	Épreuve externe commune
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	1 a 2	1
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> poskytnout učitelům informace o úrovni dosažených výsledků jejich žáků ve srovnání s očekávanými cíli a celkovými výsledky žáků ve Francouzském společenství, stejně jako s výsledky dosaženými v jednotlivých geografických oblastech informovat školské orgány a všechny zúčastněné strany o výsledcích žáků v rámci celého vzdělávacího systému <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> pro účely zveřejňování „výsledků a komentářů“, které obsahují průměrné výsledky dosažené v celém francouzsky mluvícím společenství (kromě výsledků jednotlivých škol) školy podstupují proces sebereflexe, aby definovaly a prováděly strategie zaměřené na zlepšení svých výsledků oddělení inspekce a pedagogických aktivit využívají těchto výsledků při hodnocení úrovně učení a pedagogických aktivit Výbor pro monitorování vzdělávacího systému přecládá vládě zprávu, v níž jsou v případě potřeby obsažena doporučení, jak výsledky zlepšit 	<p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> pro udělení osvědčení o ukončení primárního vzdělávání (v případě neúspěchu však mohou školy žákovi udělit osvědčení na základě jeho předchozích výsledků a doporučující zprávy od třídního učitele 6. ročníku primární školy)
Cílová skupina	Všichni žáci 2. ročníku (sedmiletí) a 5. ročníku (desetiletí) školy primární úrovně a žáci 2. ročníku (třináctiletí) školy sekundární úrovně	Všichni žáci 6. ročníku školy primární úrovně a žáci v prvním diferencovaném ročníku školy sekundární úrovně

⁽¹⁾ Tyto testy byly posunuty do školního roku 2009/10.

BE fr	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:
Testované předměty	Třiroční cyklus v roce 2008/09: přírodní vědy, dějepis a zeměpis (posunuto do školního roku 2009/10); 2009/10: kompetence ke čtení, psaní a cizí jazyky (6. ročník školy primární úrovně); 2010/11: matematika a cizí jazyky (2. ročník školy sekundární úrovně)	francouzština, matematika, úvod do základů přírodních věd a základy dějepisu a zeměpisu
Belgie (Německy mluvící společenství)		
BE de	Žádné celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2 ve školním roce 2008/09	
Belgie (Vlámské společenství)		
BE nl	Celostátní test 1:	
	<i>Periodieke Peilingen (Periodické celostátní hodnocení)</i>	
Hlavní cíl	Monitorování škol a /nebo vzdělávacího systému	
úroveň ISCED	1 a 2	
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorovat vzdělávací systém - informovat zúčastněné školy - stanovit možnosti vzdělávání pro všechny školy <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - písemné konzultace se všemi partnery účastnicími se vzdělávacího procesu, které představují výchozí bod pro každoroční konferenci, jejímž vyústěním je zveřejnění doporučení pro všechny subjekty zodpovědné za vzdělávání, za účelem zlepšit kvalitu vlámského vzdělávacího systému - koncepční opatření, jako například revize kurikula - zpětná vazba pro školy, jež se výzkumu účastní, tyto informace mohou školy využít pro svou autoevaluaci - školám, jež se výzkumu neúčastní, jsou k dispozici paralelní verze celostátních testů a podobné zprávy se zpětnou vazbou, takže je také mohou použít při autoevaluaci. 	
Cílová skupina	Všichni žáci 6. ročníku (věk 12 let) ve vzorku účastnicích se škol a vzorek tříd 8. ročníku (věk 14 let) z vybraných škol	
Testované předměty	O tom, jaké předměty se budou testovat, rozhoduje každý rok vláda Ve školním roce 2008/09 se testují 6. a 8. ročníky v matematice. Ve školním roce 2009/10 budou na úrovni ISCED 1 (6. ročník) testována environmentální studia: čas, prostor, společnost a využití informačních zdrojů.	

Bulharsko

BG	<p>Celostátní test 1:</p> <p><i>Vunshno ocenavane</i> (Externí hodnocení):</p> <ul style="list-style-type: none"> – konec 4. ročníku (konec přímámiho vzdělávání), 5. a 6. ročník – konec 7. ročníku (konec základního vzdělávání, pro osvědčení), až od školního roku 2009/10
Hlavní cíle	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – zaznamenat výkon ve vztahu k celostátním vzdělávacím požadavkům a k osnovám – zpracovat národní vzdělávací programy a provést patřičné změny vzdělávací politiky <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – výsledky testů jsou součástí průběžného hodnocení na konci druhého pololetí v každém příslušném ročníku – jsou vyvozovány závěry o trendech ve vzdělávání a o jeho stavu (na základě sledování výkonu žáků v průběhu několika po sobě jdoucích let a každoročního srovnávání výsledků ve stejných ročnících), tyto závěry pomáhají tvůrcům školské politiky na všech úrovních plánovat v případech nutnosti odpovídající opatření – srovnávání výkonů s celostátními vzdělávacími požadavky
Cílová skupina	Všichni žáci ve 4., 5. a 6. ročníku
Testované předměty	<ul style="list-style-type: none"> – 4. ročník: bulharský jazyk a literatura, matematika, člověk a příroda, a člověk a společnost – 5. a 6. ročník: bulharský jazyk a literatura, matematika, člověk a příroda, dějepis, zeměpis a cizí jazyky

Česká republika

CZ Žádné celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2 ve školním roce 2008/09

Dánsko

Celostátní test 1:		Celostátní test 2:	
DK	<i>De nationale test</i> (Celostátní test – plošně zavedený v roce 2010)	<i>Folkeskolens afgangsprøve</i> (Závěrečná zkouška na Folkeskole ⁽²⁾)	
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků	
Úrovně ISCED	1 a 2	2	
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – monitorovat studijní výsledky, poskytnout učitelům informace, které mohou použít při plánování výuky, tzn. přizpůsobit výuku potřebám jednotlivých studentů – poskytnout dobrou zpětnou vazbu školám, žákům a rodičům 	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentovat do jaké míry splňuje žák požadavky stanovené ve vzdělávacím programu <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pro udělení osvědčení – test nemá žádný význam pro postup na úroveň ISCED 3 	
Cílová skupina	Od 2. do 8. ročníku, povinně pro žáky ve Folkeskole	Povinný test pro všechny žáky na konci 9. ročníku ve Folkeskole	
Testované předměty	12 testů ze 7 předmětů; 10 testů je povinných: dánština (čtení ve 2., 4., 6. a 8. ročníku), matematika ve 3. a 6. ročníku, angličtina v 7. ročníku, biologie, fyzika/chemie a zeměpis v 8. ročníku K tomu: dva nepovinné testy z dánštiny jako druhého jazyka v 5. a 7. ročníku	<p>Povinné předměty: dánština (písemně a ústně), matematika (písemně), angličtina (ústně), fyzika/chemie (ústně) a jeden test z jednoho humanitního předmětu a jeden z přírodních věd</p> <p>Kromě toho může být žák testován z volitelných předmětů (tzn. z němčiny, francouzštiny, ručních prací, práce se dřevem nebo domácího hospodaření (podle uvážení ředitele se mohou poslední tři testy absolvovat na konci 8. ročníku)</p>	

⁽²⁾ Na konci nepovinného 10. ročníku se koná dobrovolná závěrečná zkouška (*10.-klassens-prøve*), jež se podobá celostátnímu testu. Klade však vyšší nároky na teoretické znalosti. Testované předměty: jeden nebo více z následujících předmětů: dánština, matematika, angličtina, němčina/francouzština a přírodní vědy. Žáci se mohou dále rozhodnout, zda budou skládat zkoušku z jednoho či více předmětů na úrovni zkoušek 9. ročníku z dánštiny, matematiky, angličtiny nebo přírodních věd, nebo si vybrat kombinaci zkoušek na úrovni 9. a 10. ročníku.

Německo

Celostátní test 1: <i>Hauptschulabschluss</i> (Osvědčení o ukončení <i>Hauptschule</i> – na konci 9. ročníku) / <i>Realschulabschluss</i> (Osvědčení o ukončení <i>Realschule</i> – na konci 10. ročníku)	
Hlavní cíl	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – zaručit kvalitu a podpořit rozvoj škol a vyučovacích metod – přispívat k internímu a externímu hodnocení <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – prokázat, že žák dosáhl cílů stanovených pro školy hlavního vzdělávacího proudu – pro účely získání osvědčení – pro pomoc při známkování žáka a/nebo pro postup do dalšího stupně vzdělávání – pro místní školský orgán a ministerstvo školství příslušné spolkové země (<i>Länder</i>), výsledky jsou doručovány v souhrnné formě s indikátory, umožňující porovnání vývojových trendů v čase
Cílová skupina	Povinné pro všechny žáky na konci 9. ročníku, pokud chtějí školu opustit na konci tohoto ročníku Jestliže žáci chtějí navštěvovat školu i v desátém ročníku, jsou testy povinné na konci 10. ročníku
Testované předměty	Povinné testovanými předměty jsou němčina, matematika a první cizí jazyk (většinou angličtina, méně často francouzština) V Baden-Württembergu musejí žáci absolvovat další test ve formě projektu na dané téma

Estonsko

EE	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:
	Tasemeetöö (Standardizovaný test)	Põhikooli lõpuksam (Závěrečná zkouška na základní škole /povinné vzdělávání)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	Jednotná struktura (ISCED 1)	Jednotná struktura (ISCED 2)
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zhodnotit výsledky učení na konci příslušného stupně vzdělávání - porovnávat výsledky mezi školami - podpořit rozhodování o změnách kurikula, o vypracování učebních materiálů a o dalším vzdělávání učitelů <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pro využití neexistují žádná pravidla, k výsledkům se ale přihlíží při interním hodnocení a společně s výsledky formativního hodnocení mají vliv na klasifikaci na konci roku - výsledky testu konaného na konci 9. ročníku jsou analyzovány na celostátní úrovni na vzorku věkové kohorty (10–15 %) pro povinné předměty a na celé věkové kohortě pro volitelné předměty 	
Cílová skupina	Konec 3. ročníku (věk 10 let) a konec 6. ročníku (věk 13 let), vzorek žáků	Konec 9. ročníku (věk 16 let); povinně pro všechny studenty
Testované předměty	<p>3. ročník: estonština/ruština jako mateřský jazyk a matematika</p> <p>6. ročník: estonština/ruština jako mateřský jazyk, matematika a předmět, jenž se rok od roku liší</p>	<p>Musí se absolvovat tři testy:</p> <p>2 z povinných předmětů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estonský jazyk a literatura na estonských školách a estonština jako druhý jazyk v ruských školách - matematika <p>1 z volitelných předmětů – lze vybrat mezi ruským jazykem a literaturou v ruských školách, angličtinou, francouzštinou, němčinou a ruštinou jako cizím jazykem, biologií, zeměpisem, chemií, fyzikou, dějepisem a společenskými vědami</p>

Irsko

IE	Celostátní test 1: <i>Standardised testing in English reading and mathematics</i> (Standardizované testy ze čtení v angličtině a matematiky)	Celostátní test 2: <i>National Assessment of English Reading (NAER)</i> (Národní hodnocení ze čtení v angličtině – NAER) <i>National Assessment of Mathematical Achievement (NAMA)</i> (Národní hodnocení výsledků z matematiky – NAMA)	Celostátní test 3: <i>Junior Certificate</i> (Juniorská osvědčení)
Hlavní cíl	Identifikace individuálních potřeb vzdělávacích potřeb žáků	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	1	1	2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pomoci učitelům přijímat informovanější rozhodnutí o výuce a učení – informovat rodiče o pokrocích žáků – pomáhat při identifikaci žáků, kteří mohou potřebovat pomoc 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvořit obecné standardy pro čtení/matematiku – porovnat výsledky s výsledky předchozích NAER/NAMA – poskytnout údaje pro revidování a formulování vzdělávací politiky a pro přidělování příspěvků (NAER) – prozkoumat, jaký vývoj prodělala výuka a hodnocení od zavedení vzdělávacího programu pro primární školy (NAMA) – prošetřit školu, učitele, rodinné prostředí a žáka, tj. faktory, které mohou ovlivnit standardy ve čtení/matematice (NAER/NAMA) – poskytnout základ, s nímž bude možné srovnávat další hodnocení (NAER) – vytvořit doporučení pro oblast výuky a hodnocení (NAMA) 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – hodnotit pokroky žáků v širokém spektru vyučovacích předmětů – fungovat jako měřítko, jako první zkušenost žáků s celostátním testováním v postprimárním vzdělávání – stanovit možnosti žáků v další fázi jejich postprimárního vzdělávání – zaznamenat podrobně a náležitým způsobem pokroky žáků a jejich výsledky na tomto stupni vzdělávání

IE	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:	Celostátní test 3:
		<p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pro informování tvůrců vzdělávací politiky - pro monitorování standardů - pro identifikaci vzájemných vztahů mezi dosaženými výsledky - pro zavedení realistických standardů - pro prohloubení odpovědnosti škol za výsledky - pro zvýšení informovanosti veřejnosti - pro usměrňování úsilí učitelů 	<p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pro udělení osvědčení - na postprimární úrovni jsou výsledky celostátních testů zdrojem dat pro poradce a tvůrce vzdělávací politiky na ministerstvu školství a vědy a pro výzkumníky - výsledky slouží školám a žákům jako základ pro rozhodování o výběru předmětů ke studiu ve vyšším (seniorském) cyklu
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky na konci 1. třídy NEBO na začátku 2. třídy (šesti až sedmileté) A na konci 4. třídy NEBO na začátku 5. třídy (deseti až jedenáctileté)	Žáci druhé třídy (tj. 4. ročník školy primární úrovně) a 6. třídy (8. a závěrečný ročník školy primární úrovně) Vzorek žáků	Na konci 3. ročníku postprimárního vzdělávání Povinný pro všechny žáky
Testované předměty	čtení v angličtině, matematika	NAER: čtení v angličtině NAMA: matematika	<p><u>Povinné hlavní předměty:</u> irština, angličtina, matematika, občanská, společenská a politická nauka (CSPE);</p> <p><u>Další předměty:</u> starořečtina, umění, užité umění a design, podnikání, klasická studia, environmentální a společenské vědy (ESS); francouzština, zeměpis, němčina, hebrejština, dějepis, domácí hospodaření, italština, latina, práce se dřevem, práce s kovem, hudba, náboženská výchova, přírodní vědy, španělština, technické kreslení, technika a technologie</p>

Řecko

EL Žádné celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2 ve školním roce 2008/09

Španělsko

ES	Celostátní test 1 ⁽³⁾: <i>Evaluaciones Generales de Diagnóstico</i> (Všeobecně diagnostická hodnocení prováděná na celostátní úrovni)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<u>Cíli:</u> – na úrovni autonomních společenství a celého státu získat reprezentativní data jak o žácích, tak o školách <u>Využití:</u> – získané informace by měly vést k přezkoumání a zvýšení odpovědnosti za výsledky
Cílová skupina	Vzorky žáků ve 4. ročníku primárního vzdělávání (počínaje školním rokem 2008/09) a ve 2. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání (počínaje školním rokem 2009/10) na konci školního roku.
Testované předměty	Cílem je cyklicky hodnotit osm klíčových kompetencí. Ve školním roce 2008/09 jsou na konci 4. ročníku primárního vzdělávání hodnoceny jazyková komunikační kompetence, matematické kompetence, kompetence v oblasti znalostí a interakce s fyzickým světem, sociální a občanské kompetence. Ve školním roce 2009/10 se též kompetence hodnotí ve 2. ročníku sekundárního vzdělávání. O rozpisu pro následující léta až do konce cyklu rozhoduje správní rada evaluační instituce (<i>Instituto de Evaluación</i>).

⁽³⁾

Všechna autonomní společenství budou navíc zadávat testy všem žákům ve stejných školních rocích: ve 4. ročníku primárního vzdělávání (počínaje rokem 2008/09) a 2. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání (počínaje rokem 2009/10). Cílem je získat data o každém žákovi a škole. Získaná informace bude sloužit školám ke zlepšení kvality poskytovaného vzdělávání a k informování rodičů a školské komunity. Bude na rozhodnutí každého autonomního společenství, jak si rozvrhne každoroční testování osmi klíčových kompetencí. Většina společenství bude každoročně hodnotit jazykové komunikační kompetence a matematické kompetence. V určitých případech budou ve stejný rok testovány všechny klíčové kompetence.

Francie (*)

	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:	Celostátní test 3:
FR	<i>Cycle des évaluations bilans en fin d'école et en fin de collège</i> (Cyklus monitorovacího hodnocení na konci primárního a nižšího sekundárního vzdělávání)	<i>Évaluations-bilans des compétences de base en français et en mathématiques en fin d'école et en fin de collège</i> (Hodnocení základních kompetencí ve francouzštině a matematice na konci primárního a nižšího sekundárního vzdělávání)	<i>Évaluations-diagnostiques</i> (Systém diagnostického hodnocení)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků
Úrovně ISCED	1 a 2	1 a 2	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> monitorovat vzdělávací systém na celostátní úrovni sestavit objektivní zprávu o kompetencích a znalostech žáků v hlavních předmětech <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> pro regulaci vzdělávací politiky na celostátní úrovni, konkrétněji pro opatření týkající se vzdělávání, pro vymezení <i>socles de compétences</i> (základna kompetencí), pro organizaci výuky, pro kontext výuky a pro působení na určité skupiny školní populace 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> monitorovat vzdělávací systém na celostátní úrovni sestavit objektivní zprávu o základních kompetencích ve francouzštině a v matematice <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> pro regulaci vzdělávací politiky na celostátní úrovni, konkrétněji pro opatření týkající se obsahu vzdělávání, pro vymezení <i>socles de compétences</i> (základna kompetencí), pro organizaci výuky, kontext výuky a pro působení na určité skupiny školní populace 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> zjistit úroveň dosažených výsledků žáka nebo třídy (silné a slabé stránky) <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> učitelé podnikají potřebné kroky k tomu, aby žákům pomohli s učením a příbližijí přístup k heterogenní třídě a odlišnému tempu učení jednotlivých žáků

(*) Písemná zkouška s obsahem standardizovaným na celostátní úrovni se organizuje v několika předmětech pro získání národního osvědčení (*brevet*) na konci nižšího sekundárního vzdělávání. Přestože existují centrální postupy pro zadávání a známkování této zkoušky, nemůže být považována za formu celostátně standardizovaného testování vzhledem k tomu, že se při známkování a interpretování výsledků používají nejrůznější postupy.

FR	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:	Celostátní test 3:
Cílová skupina	Reprezentativní vzorky škol (veřejných a soukromých), tříd a žáků, kteří dokončují primární vzdělávání (věk 10–11 let) a žáků na konci povinného vzdělávání (věk 14–15 let)	Uprostřed školního roku reprezentativní vzorky škol (státních a soukromých), tříd a žáků, kteří dokončují primární vzdělávání (věk 10–11 let) a žáci na konci povinného vzdělávání (věk 14–15 let)	Nepovinný pro žáky CE2 (školy primární úrovně); povinný pro žáky začínající první ročník nižšího sekundárního vzdělávání
Testované předměty	Všechny předměty vyučované na úrovních ISCED 1 a 2 se střídají (s výjimkou umění a sportu) v pětiletých cyklech: v 1. ročníku jsou žáci testováni z francouzštiny, ve 2. ročníku z cizích jazyků (angličtiny, němčiny, španělštiny) ve 3. ročníku z občanské nauky a života ve společnosti, ve 4. ročníku z vědy o životě a Země, fyziky a chemie, v 5. ročníku z matematiky	Francouzština a matematika	Francouzština a matematika

Itálie

IT	Celostátní test 1:
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému (ve 2. a 5. ročníku primárního vzdělávání a v 1. ročníku sekundárního vzdělávání) Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků (ve 3. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání)
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – prozkoumat znalosti žáků při jejich vstupu do nebo výstupu z různých vzdělávacích úrovní, aby se zjistila hodnota přidaná školou, pokud jde o zlepšení úrovně znalostí žáků <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – jako součást státní zkoušky ve 3. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání za účelem získání osvědčení – využití výsledků celostátních testů ještě nebylo definováno právními předpisy, v současnosti ministerstvo školství navrhuje následující využití výsledků celostátních testů: <ul style="list-style-type: none"> – pro monitorování úrovně znalostí při vstupu na školu či odchodu z ní, také pokud jde o přidanou hodnotu každé školy – pro hodnocení vedení školy – pro hodnocení učitelů

IT	Celostátní test 1:
	<ul style="list-style-type: none"> - INVALLSI (Národní ústav pro hodnocení vzdělávacích systémů), který připravuje celostátní testy, se snaží podpořit využití výsledků celostátních testů ke zlepšení strategií vedoucích ke zvýšení úrovně znalostí žáků - místní úřady na regionální a provinční úrovni využívají souhrmných výsledků celostátních testů ke zlepšení odborné přípravy a doškolovacích aktivit pro ředitele škol a učitele - počínaje státní zkouškou ve školním roce 2008/09 budou celostátní testy poskytovat informace týkající se výkonů žáků-cizinců v závěrečné zkoušce, zejména pokud jde o úroveň jazykových dovedností
Cílová skupina	Žáci ve 2. a 5. ročníku školy primární úrovně a v 1. a 3. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání (průměrný věk 8, 11, 12 a 14) Testování je povinné pro 3. ročník nižšího sekundárního vzdělávání, testy ve 2. a 5. ročníku školy primární úrovně a v 1. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání vykonávají vybrané vzorky žáků
Testované předměty	Italština a matematika Ve školním roce 2010/11 se k nim přidají přírodní vědy a angličtina

Kypr

CY	Celostátní test 1:
	<i>Dokimia gia diagnosi provlimaton alfavitismou (Test pro diagnostikování problémů s gramotností)</i>
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků
Úrovně ISCED	1
Cíle a využití	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikovat žáky ohrožené tím, že se u nich vyvine funkční ngramotnost <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pro poskytování zvláštní podpory podle speciálně vytvořených programů těm žákům, u nichž bylo zjištěno riziko vývoje funkční ngramotnosti
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky v 6. ročníku (v současné době probíhá pilotní fáze rozšíření testu na 2. a 9. ročníky)
Testované předměty	Moderní řečtina a matematika

Lotyšsko

LV	Celostátní test 1: <i>Valsts pārbaudes darbs (Celostátní testování), jež zahrnuje ieskaitē (test) a eksāmens (Zkoušku)</i>
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému (testy na konci 3. a 6. ročníku) Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků (zkouška na konci 9. ročníku)
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnotit kvalitu vzdělávání - měřit úroveň získaných znalostí a dovedností každého žáka v určitých předmětech <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výsledky celostátních testů se používají ke známkování žáků a k získání osvědčení - školy mohou tyto údaje využít k hodnocení kvality svého vzdělávání - Centrum pro rozvoj kurikula a zkoušky, které je zodpovědné za rozvoj a zlepšování národního zkuškového systému, využívá výsledky pro určení dynamiky dosažených výsledků žáků tím, že porovnává výsledky celostátních testů se známkou na konci pololetí nebo roku
Cílová skupina	Povinné pro všechny žáky ve 3. ročníku (věk 10 let), v 6. ročníku (věk 13 let) a v 9. ročníku (věk 16 let)
Testované předměty	<p>Celostátní testy pro žáky ve věku 10 let (konec 3. ročníku):</p> <ul style="list-style-type: none"> - test s kombinovaným obsahem - test z lotyštiny ve vzdělávacích programech pro menšiny <p>Celostátní testy pro žáky ve věku 13 let (konec 6. ročníku):</p> <ul style="list-style-type: none"> - test z lotyštiny pro školy, v nichž je lotyština vyučovacím jazykem - test z lotyštiny pro školy se vzdělávacími programy pro minority - test z matematiky - test z minoritního jazyka pro školy, jež uplatňují vzdělávací programy pro menšiny

<p>LV</p>	<p>Celostátní test 1:</p> <p>Celostátní testy pro žáky ve věku 16 let (konec 9. ročníku):</p> <ul style="list-style-type: none"> - zkouška z lotyštiny ve školách, kde je lotyština vyučovacím jazykem - centralizovaná zkouška z lotyštiny ve školách, které uplatňují vzdělávací program pro minority - zkouška z matematiky - zkouška z dějepisu a historie Lotyšska - zkouška z minoritního jazyka ve školách, kde uplatňují vzdělávací program pro minority - test z cizího jazyka - test z přírodních věd - test z tělovýchovy
<p>Litva</p>	
<p>LT</p>	<p>Celostátní test 1:</p> <p><i>Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai</i> (Národní šetření učebních výsledků žáků)</p>
<p>Hlavní cíl</p>	<p>Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému</p>
<p>Úrovně ISCED</p>	<p>1 a 2</p>
<p>Cíle a využití</p>	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorovat vzdělávací systém - identifikovat/analyzovat problémy ve vyučování a učení - hodnotit kvalitu vzdělávání na místní/obecní úrovni <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - na celostátní úrovni, výsledky testů jsou pravidelně používány při monitorování vzdělávání a při rozvoji a implementaci kurikula - školy využívají výsledky při sebehodnocení a jako zpětnou vazbu o dosažených výsledcích a při poradenství pro žáky i rodiče
<p>Cílová skupina</p>	<p>Výběrové testování v lichých letech ve 4. ročníku (věk 10–11 let) a v 8. ročníku (věk 14–15 let); v sudých letech v 6. ročníku (věk 12–13 let) a ve druhém pololetí 10. ročníku <i>gymnasias</i> (věk 16–17 let)</p>
<p>Testované předměty</p>	<p>Ve 4. ročníku: litevština (jako mateřský jazyk) a matematika V 6. a 8. ročnících, ve druhém pololetí 10. ročníku <i>gymnasias</i>: litevština (jako mateřský jazyk), matematika, přírodní vědy (biologie, chemie, fyzika) a společenská studia (dějepis, zeměpis, občanská výchova)</p>
<p>Celostátní test 2:</p>	<p><i>Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas (PUPP)</i> (Testy výsledků základního vzdělávání)</p>
<p>Hlavní cíl</p>	<p>Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému</p>
<p>Úrovně ISCED</p>	<p>2 (konec základního vzdělávání)</p>
<p>Cíle a využití</p>	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - měřit výkon žáků v základním vzdělávání a poskytovat informace o kvalitě základního vzdělávání <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - na celostátní úrovni, výsledky testů jsou pravidelně využívány při monitorování vzdělávání a při rozvoji a implementaci kurikula - školy využívají výsledky při sebehodnocení a jako zpětnou vazbu o dosažených výsledcích a při poradenství pro žáky i rodiče
<p>Cílová skupina</p>	<p>Nepovinný test v posledním ročníku základního vzdělávání (na konci druhého pololetí 10. ročníku <i>gymnasias</i>, věk 16–17 let)</p>
<p>Testované předměty</p>	<p>Většina testů zahrnuje dva předměty: mateřský jazyk (litevština, běloruštinu, polštinu, ruštinu nebo němčinu) a matematiku; ve školách, kde litevština není vyučovacím jazykem mohou žáci také absolvovat test v litevštině jako oficiálním jazyku státu</p>

Lucembursko

Celostátní test 1:		Celostátní test 2:	
LU	Épreuves standardisées (Standardizované testy)	Épreuves standardisées dans le cadre de la procédure d'orientation (Standardizované testy v rámci procesu diferenciacce žáků)	
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků	
Úrovně ISCED	1 a 2	1	
Cíle a využití	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – porovnat výsledky tříd s celostátním průměrem a se skupinami podobných tříd, v nichž je stejná skladba populace <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – výsledky seskupené podle tříd a škol jsou zaslány jednotlivým školám – pro nápravná opatření přijímaná učiteli 	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – usměrňovat diferenciaci žáků <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – výsledky žáků ve standardizovaných testech představují jedno z pěti kritérií k nimž přihlíží poradenský výbor ve stanovisku, které vypracovává pro přijetí žáka do některého z proudů sekundárního vzdělávání 	
Cílová skupina	Povinné pro všechny žáky 3. ročníku (devítileté) školy primární úrovně a žáky 5. ročníku (patnáctileté) sekundárního vzdělávání na začátku školního roku	Povinné pro všechny žáky 6. ročníku (jedenáctileté) školy primární úrovně	
Testované předměty	Němčina, matematika Francouzština, pro žáky 5. ročníku sekundárního vzdělávání	Němčina, francouzština a matematika	

Maďarsko

Celostátní test 1:		Celostátní test 2:	
HU	Országos Kompetenciamérés (Národní hodnocení základních kompetencí – pro 4. ročník)	Országos Kompetenciamérés (Národní hodnocení základních kompetencí – pro 6. a 8. ročníky)	
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	
Úrovně ISCED	1	2	
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – diagnostikovat úroveň vývoje jednotlivých dětí v různých oblastech – poskytnout učitelům informace o současné úrovni a kvalitě základních dovedností jednotlivých žáků, jež tvoří základ pro další plánování a stanovení dalších cílů – podporovat rozvoj kultury hodnocení a sebehodnocení na úrovni vzdělávacích institucí <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – výsledky využívají hlavně školy a učitelé pro účely dalšího rozvíjení kurikula a výuky – ředitelé škol zahrnují výsledky do svých autoevaluačních zpráv – pro rozhodování o vzdělávací politice – pro výzkum a sekundární analýzy 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovat výkon žáků – poskytovat školám příklady nového obsahu vzdělávání založeného na osvojování kompetencí, stejně jako metod hodnocení – poskytovat vedení škol údaje, jež jsou spolehlivé srovnatelné s celostátním průměrem – informovat tvůrce místní, regionální a celostátní vzdělávací politiky a klienty škol (rodíče a žáky) o efektivitě práce školy – podporovat rozvoj kultury hodnocení a sebehodnocení na úrovni vzdělávacích institucí <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – výsledky využívají především školy a také provozovatelé škol, tvůrci vzdělávací politiky a školské orgány – pro poskytování údajů a postupů, jak provést objektivní autoevaluaci na úrovni místních vzdělávacích institucí 	
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky ve 4. ročníku	Povinný pro všechny žáky v 6. a 8. ročnících	
Testované předměty	Nejsou testovány žádné předměty, jen současná úroveň a kvalita základních dovedností (psaní, čtení, počítání, poznávací procesy)	Nejsou testovány žádné předměty, ale spíše to, zda jsou žáci schopni využívat svých znalostí a dovedností (ve čtení a matematické gramotnosti) ve skutečných životních situacích	

Malta

MT	Celostátní test 1: Annual Examinations for Primary Schools (každoroční zkoušky pro školy primární úrovně)	Celostátní test 2: Junior Lyceum Entrance Examination into Form 1 (Vstupní zkouška do 1. ročníku juniorského (nižšího) lycea – má doběhnout ve školním roce 2010/11)	Celostátní test 3: Annual Examinations for Secondary Schools (každoroční zkoušky pro školy sekundární úrovně)	Celostátní test 4: Secondary Education Certificate Examination (Zkouška vedoucí k získání osvědčení o ukončení sekundárního vzdělávání – SECE)
Hlavní cíl	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	1 (státní školy primární úrovně)	1 (státní školy a církevní/nezávislé školy)	1 a 2 (státní školy sekundární úrovně)	2 (státní a nestátní školy)
Cíle a využití	<u>Cíle:</u> <ul style="list-style-type: none"> - využít výsledků pro účely postupu žáků - informovat rodiče o souhrnných výsledcích žáků v daném školním roce - diferencovat žáky 5. a 6. ročníků podle výsledků zkoušky - informovat Ředitelství pro kvalitu a standardy ve vzdělávání (DQSE) o výkonech jednotlivých škol (pro účely monitorování a auditu) <u>Využití:</u> <ul style="list-style-type: none"> - pro účely postupu a diferenciac žáků v 5. a 6. ročnících 	<u>Cíle:</u> <ul style="list-style-type: none"> - vybrat žáky na konci primárního vzdělávání buď pro postup do juniorského lycea nebo do střední školy všeobecného zaměření <u>Využití:</u> <ul style="list-style-type: none"> - pro informování DQSE a Ředitelství vzdělávacích služeb (DES) pro účely monitorování resp. zařazení žáků 	<u>Cíle:</u> <ul style="list-style-type: none"> - využít výsledků pro účely postupu žáků - informovat rodiče o výsledcích žáků v daném školním roce - rozdělit žáky při výuce hlavních předmětů podle výsledků zkoušky - informovat DQSE o výkonech jednotlivých škol (pro účely monitorování a auditu) <u>Využití:</u> <ul style="list-style-type: none"> - pro účely postupu a umístění žáků 1. až 5. ročníků - pro informování rodičů o pokrocích žáka - pro DQSE za účelem monitorování a kontroly výkonnosti školy - každoroční zkouška v 5. ročníku je základem pro získání osvědčení o ukončení školy 	<u>Cíle:</u> <ul style="list-style-type: none"> - poskytnout osvědčení na konci sekundárního vzdělávání <u>Využití:</u> <ul style="list-style-type: none"> - pro účely přijetí do postsekundárního vzdělávání
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky ve 4., 5. a 6. ročnících (ve věku 8+, 9+ a 10+) pouze	Žáci končící 6. ročník (věk 10+) ve státních školách stejně jako	Povinný pro všechny žáky ve státních středních školách v 1. až 5. ročnících (věk	Nepovinný, nicméně ho absoluuje asi 80 % všech žáků, kteří zakončují

MT	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:	Celostátní test 3:	Celostátní test 4:
<p>na státních školách primární úrovně</p>	<p>v církevních/nezávislých školách, na něž není přímá návaznost</p> <p>Nepovinný, nicméně ho absoluuje přibližně 90 % žáků státních škol a přibližně 35 % žáků nestátních škol</p>	<p>11 až 15 let</p>	<p>sekundární vzdělávání ve státních a nestátních školách (ve věku 15–16 let)</p>	<p>Široká škála předmětů zahrnující: účetnictví, arabštinu, umění, biologii, management, chemii, klasickou kulturu, obchod, práci s počítačem, ekonomii, anglický jazyk a literaturu, environmentální studia (<i>studiji ambjentali</i>), francouzštinu, zeměpis, němčinu, řečtinu, dějepis, domácí hospodářství, italštinu, latinu, <i>IL-Malti</i>, matematiku, fyziku, základy náboženství, <i>IT-Taġħilim Religjuż</i>, ruštinu, společenské vědy, španělštinu, grafickou komunikaci, textil a design, evropská studia, tělesnou výchovu, design a technologii (úplný seznam najdete na: http://home.um.edu.mt/matsec/)</p>
<p>Testované předměty</p>	<p>Maltština, angličtina, matematika, náboženství, společenské vědy</p>	<p>Maltština, angličtina, matematika, náboženství, společenské vědy</p>	<p>Maltština, angličtina, matematika, náboženství, společenské vědy, přírodní vědy a řada povinných a nepovinných předmětů z oblasti umění, přírodních a humanitních věd a jazyků</p>	<p>Široká škála předmětů zahrnující: účetnictví, arabštinu, umění, biologii, management, chemii, klasickou kulturu, obchod, práci s počítačem, ekonomii, anglický jazyk a literaturu, environmentální studia (<i>studiji ambjentali</i>), francouzštinu, zeměpis, němčinu, řečtinu, dějepis, domácí hospodářství, italštinu, latinu, <i>IL-Malti</i>, matematiku, fyziku, základy náboženství, <i>IT-Taġħilim Religjuż</i>, ruštinu, společenské vědy, španělštinu, grafickou komunikaci, textil a design, evropská studia, tělesnou výchovu, design a technologii (úplný seznam najdete na: http://home.um.edu.mt/matsec/)</p>

Nizozemsko

NL	
Celostátní test 1:	
CITO-Eindtoets Basisonderwijs (Závěrečný test primárního vzdělávání)	
Hlavní cíl	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	1
Cíle a využití	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - informovat rodiče / zákonné zástupce a učitele o tom, jaký typ sekundárního vzdělávání by byl nejvhodnější pro dítě, které se účastnilo testu <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - žákovo vysvědčení, do něhož jsou zahrnuty výsledky CITO testu slouží jako nástroj používaný při konzultacích rodičů se školou o volbě vhodného typu školy - ředitel školy primární úrovně informuje školu, jež přijímá žáka do sekundárního vzdělávání, o výsledcích a úrovni, které žák, jenž má zájem tuto školu navštěvovat, dosáhl - další zpráva CITO srovnává průměrné výsledky škol s celostátním průměrem se zřetelem na monitorování kvality vzdělávání a provádí další analýzy, které mají vést ke změnám školních vzdělávacích programů
Cílová skupina	Účast v testu je zcela na rozhodnutí školy / orgánu pověřeného vedením a správou školy (ve veřejném a soukromém vzdělávání), v praxi se jej však účastní téměř všichni žáci posledního ročníku primárního vzdělávání (kolem 12. roku věku)
Testované předměty	Vyučovací jazyk, aritmetika/matematika, studijní dovednosti a orientace ve světě; orientace ve světě je nepovinnou součástí testu, takže je na rozhodnutí školy, zda se žáci této části testu zúčastní

Rakousko

AT	Celostátní test 1: <i>Standardtestung/Testung zur Überprüfung der Bildungsstandards (Testy vzdělávacích standardů – první pravidelné a celostátní testování začne ve školním roce 2011/12 a 2012/13)</i>
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poskytnout školám zpětnou vazbu o rámcových podmínkách a výsledcích (silné a slabé stránky, potřeba rozvoje) - zkontrolovat do jaké míry školy a učitelé dostávají své zodpovědnosti vést žáky k osvojování hlavních kompetencí - hodnotit výkony škol - zvýšit odpovědnost škol za výsledky stanovením měřítek v částečně autonomním školském systému <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poskytování individuální zpětné vazby žákům a hodnocení pro učení - učitelům výsledky třídy poskytují nástroj pro sebehodnocení - cílem je zavést systém zpětné vazby na základě externího hodnocení v souladu s konceptem politiky založené na průkazných skutečnostech
Cílová skupina	Testy na vzorku žáků ve 4. ročníku (konec primárního vzdělávání, věk 10 let) a v 8. ročníku (konec nižšího sekundárního vzdělávání, věk 14 let)
Testované předměty	Pro 4. ročník: čtení a psaní v němčině a matematika Pro 8. ročník: němčina, matematika a angličtina

Polsko

Celostátní test 1:	
Sprawdzian dla uczniów kończących szkołę podstawową (Test pro žáky končící školu primární úrovně) Egzamin gimnazjalny dla uczniów kończących gimnazjum (Zkouška pro žáky končící nižší sekundární vzdělávání)	
Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému (úroveň ISCED 1 a 2) Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků (úroveň ISCED 2)	
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovat dosažené výsledky – hodnotit kvalitu pedagogického působení školy – zajistit srovnatelnost osvědčení a diplomů v celé zemi, bez ohledu na to, kde byly získány <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – formálně nikoli pro účely výběru žáků, přestože výsledky jsou někdy neformálně k takovým účelům využívány (zejména v soutěživých školách) (úroveň ISCED 1) – vypracování národních zpráv analyzujících výsledky testů
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky v 6. ročníku primárního vzdělávání (průměrný věk 12 let) a ve 3. ročníku nižšího sekundárního vzdělávání (průměrný věk 15 let)
Testované předměty	Test na konci primárního vzdělávání (6. ročník primárního vzdělávání): průřezový přístup k testování pěti dovedností (čtení, psaní, uvažování, využívání informací, využívání znalostí v praxi) Test na konci nižšího sekundárního vzdělávání (3. ročník nižšího sekundárního vzdělávání): 1. část – matematika a přírodní vědy, 2. část – moderní cizí jazyk (poprvé v roce 2009); 1. a 2. část jsou průřezové zkoušky

Portugalsko

PT	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:
	<i>Provas de Aferição</i> (Standardizované/Kalibrované testy)	<i>Exames Nacionais do 3.º ciclo do Ensino Básico</i> (Národní zkoušky 3. cyklu povinného vzdělávání)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úroveň ISCED	1	2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – měřit a monitorovat osvojování klíčových kompetencí popsaných v národním kurikulu – zlepšit kvalitu učení / vzdělávacího systému <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – výsledky pomáhají učitelům a školním radám identifikovat vzdělávací potřeby žáků a přizpůsobovat jim vyučovací strategie 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – hodnotit nejen žáky, ale také vzdělávací systém jako celek; test se také používá při externím hodnocení školy <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pro udělení osvědčení a známkování (společně s průběžným hodnocením – výsledky testu představují 30 % konečné celkové známky)
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky ve 4. ročníku (průměrný věk 9 let) a v 6. ročníku (průměrný věk 11 let)	Povinný pro všechny žáky na konci 9. ročníku (průměrný věk 14 let)
Testované předměty	Matematika a portugalsština	Matematika a portugalsština

Rumunsko

RO	Celostátní test 1: <i>Evaluarea Națională la finalul clasei a IV (Národní hodnocení ve 4. ročníku)</i>	Celostátní test 2: <i>Tezele cu subiect unic la clasele a VII-a și a VIII-a. (Závěrečné testy v 7. a 8. ročníku)</i>
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	1	2
Cíle a využití	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> změřit a monitorovat uplatňování standardů národního kurikula na konci primárního vzdělávání <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> technická zpráva Národního centra pro tvorbu kurikula a hodnocení v předuniverzitním vzdělávání o výsledcích dosažených na celostátní úrovni, jež je využívána tvůrci školské politiky a odborníky na kurikulum za účelem přijetí změn v kurikulu, a školami, jež srovnávají své výsledky s celostátním průměrem 	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> umožnit srovnání výsledků žáků a podpořit udělování osvědčení a rozhodování o diferenciaci <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> výsledky testů jsou oznamovány přímo žákům/učitelům/školám výsledky jsou také souhrnně zpracovány na oblastní i celostátní úrovni průměrné výsledky, kterých žák dosáhne v těchto testech hraje roli při přijímání žáka buď na všeobecně zaměřenou nebo odbornou školu
Cílová skupina	Test na vzorku žáků ve 4. ročníku primárního vzdělávání (konec primárního vzdělávání), věk 10 let	Povinný pro všechny žáky v 7. a 8. ročníku
Testované předměty	Mateřský jazyk (rumunština nebo maďarština), matematika, přírodní vědy	Mateřský jazyk, matematika, dějepis nebo zeměpis

Slovensko

SI	Celostátní test 1: <i>Nacionalno preverjanje znanja (Národní hodnocení)</i>
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	Jednotná struktura (úrovně ISCED 1 a 2)
Cíle a využití	<p>Cíl:</p> <ul style="list-style-type: none"> – získat dodatečné informace o znalostech žáků, o plnění standardů stanovených kurikulem a fungování vzdělávacího systému <p>Využití:</p> <ul style="list-style-type: none"> – žáci a jejich rodiče dostávají dodatečné informace o dosažených učebních výsledcích, jež lze srovnávat s výsledky vrstevníků a s celostátním průměrem – učitelé dostávají informace o tom, zda jednotliví žáci dosáhnou standardů stanovených kurikulem – školy využívají výsledky (společně s dalšími ukazateli) k hodnocení kvality své práce – na úrovni systému mohou být výsledky využity pro rozvoj vzdělávacího systému jako celku, rozvoj kurikula, vzdělávání učitelů a zdokonalování učebních materiálů
Cílová skupina	<p>Nepovinný pro žáky na konci druhého cyklu (6. ročník, věk 11 nebo 12 let)</p> <p>Povinný pro všechny žáky na konci třetího cyklu (9. ročník, věk 14 nebo 15 let)</p>
Testované předměty	<p>Na konci druhého cyklu: slovinština (nebo maďarština/italština v etnicky smíšených oblastech), matematika a cizí jazyk (angličtina nebo němčina)</p> <p>Na konci třetího cyklu: slovinština (nebo maďarština/italština v etnicky smíšených oblastech), matematika a třetí předmět (každoročně vybraný ministrem z předmětů: cizí jazyk – angličtina nebo němčina; biologie; chemie; fyzika; technika; zeměpis; dějepis; občanská výchova a vlastivěda a etika; hudební a výtvarná výchova; tělesná výchova)</p>

Slovensko

Celostátní test 1:	
SK	Celoslovenské certifikační testování žáků devátých ročníků ZŠ (Celoslovenské certifikační testování žáků devátých ročníků ZŠ)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – porovnávat školy z pohledu zlepšování jejich práce – stát se v budoucnosti kritériem pro přijímání do škol vyšší sekundární úrovně <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pro srovnání žáků s celou populací testovaných žáků – pro formativní hodnocení žáků učitelů a hodnocení vyučování – pro žáky a rodiče pro učinění rozhodnutí o volbě školy vyšší sekundární úrovně
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky v 9. ročníku
Testované předměty	matematika, vyučovací jazyk: slovenština (úřední jazyk), maďarština, ukrajinština Ve školním roce 2008/09 jsou žáci škol, jejichž vyučovacím jazykem je jazyk minoritní, testováni také z úředního jazyka

Finsko

FI	Celostátní test 1: <i>Oppimistulosten kansallinen arviointi (FI) / Nationell utvärdering av inlämningsresultat (SE)</i> (Národní hodnocení výsledků učení)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – sledovat na celostátní úrovni, jak je dosahováno cílů stanovených v národním rámcovém vzdělávacím programu – monitorovat naplňování rovnosti a spravedlivosti ve vzdělávání (v úvahu se berou takové aspekty jako genderová, náboženská, sociální a jazyková rovnost) <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pro účely dalšího rozvoje škol – celostátní výsledky se využívají pro rozvoj na národní úrovni a jako základ pro politická rozhodnutí – pro meta-analýzy např. výsledků učení a jejich vztahu k různým aspektům podpory rovnosti a spravedlivosti ve vzdělávání, jako jsou například podpůrná opatření, sociální prostředí, hodnocení žáků
Cílová skupina	Výběrové testy se zpravidla konají v jednom nebo ve dvou ročnících, nejčastěji v 6. ročníku (na konci „primární fáze“ základního vzdělávání), v 9. ročníku (v posledním roce základního vzdělávání), nebo v jiných z pohledu kurikula klíčových bodech vzdělávací dráhy (momenty v národním kurikulu, pro něž byly vypracované pokyny pro hodnocení žáků), ve školním roce 2008/09 se testy na vzorku žáků konaly v 6. a 9. ročnících
Testované předměty	Nejčastěji jen jeden předmět, buď mateřský jazyk, nebo matematika, nebo méně často třetí předmět nebo skupina předmětů podle národních priorit; ve školním roce 2008/09 byli žáci v 6. ročníku testováni z matematiky a žáci v 9. ročníku ze švédštiny jako druhého cizího jazyka a také z mateřského jazyka

Švédsko

SE	Celostátní test 1: <i>Nationella prov</i> (Národní testy)
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků (3. a 5. ročník) Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků (9. ročník)
Úrovně ISCED	Jednotná struktura (úrovně ISCED 1 a 2)
Cíle a využití	<u>Cíle:</u> <ul style="list-style-type: none"> – ve 3. a 5. ročníku: identifikovat oblasti, kde žáci potřebují individuální podporu nebo kde si naopak vedou dobře – v 9. ročníku: podpořit klasifikaci a ukázat, zda žák v testovaných předmětech splnil celostátně stanovené cíle – ve všech ročnících: místní a celostátní monitoring <u>Využití:</u> <ul style="list-style-type: none"> – umožnit školským orgánům hodnotit kvalitu služeb, jež poskytují
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky ve 3., 5. a 6. ročnících
Testované předměty	3. ročník: švédština, švédština jako druhý jazyk, matematika 5. ročník: švédština, švédština jako druhý jazyk, angličtina, matematika 9. ročník: švédština, švédština jako druhý jazyk, angličtina, matematika; navíc třetina škol pořádá testy z biologie, třetina z chemie a další třetina z fyziky

Spojené království (Anglie)

UK-ENG		Celostátní test 1:		Celostátní test 2:	
		<i>National Curriculum Assessment</i> ⁽⁵⁾ (Hodnocení národního kurikula)		<i>Optional national curriculum tests</i> (Nepovinné testy národního kurikula)	
Hlavní cíl		Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků (klíčová etapa 1) ⁽⁶⁾ Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému (klíčová etapa 2)		Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb jednotlivých žáků	
Úrovně ISCED		1		1 a 2	
Cíle a využití		<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnotit dosažené výsledky - informovat rodiče, zaměstnavatele a ostatní zúčastněné strany - monitorovat vzdělávací systém <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poskytování informací, které slouží jako podklad pro rozhodování rodičů - jako podpora procesu hodnocení, které provádí učitel - pro stanovení odpovědnosti školy za výsledky 		<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnotit pokrok žáků a odhalovat slabé a silné stránky jednotlivých žáků i celé třídy - informovat, zda žáci směřují k tomu, že uspějí při předepsaných testech na konci klíčové etapy 2 <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - školy využívají výsledky k informování rodičů, testy však nejsou předepsané zákonem, výsledky se nevykazují a testy nejsou centrálně známkovány (hlavními uživateli jsou učitelé) 	
Cílová skupina		Poslední rok klíčové etapy 1 (2. ročník, věk 7 let) Poslední rok klíčové etapy 2 (6. ročník, věk 11 let) Povinný pro všechny žáky škol zřizovaných státem; nezávislým školám je test doporučován, nemusejí se ho však zúčastnit		Nepovinné testy ve 3., 4., 5., 7. a 8. ročnících (věk 8, 9, 10, 12 a 13 let), jež využívá většina škol	
Testované předměty		Klíčová etapa 1: angličtina a matematika Klíčová etapa 2: angličtina, matematika a přírodní vědy		angličtina a matematika	

⁽⁵⁾ Povinné testy na konci klíčové etapy 3 (věk 14 let) byly ze zákona zrušeny s účinností od školního roku 2008/09. Budou postupně nahrazovány posíleným a zdokonaleným hodnocením ve výuce a častějším informováním rodičů. Testové materiály pro školní rok 2008/09 jsou k dispozici těm školám, které je chtějí.

⁽⁶⁾ Testy na konci klíčové etapy 1 jsou součástí hodnocení učitelem, nestojí izolované.

Spojené království (Wales)

UK-WLS	Žádné celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2 ve školním roce 2008/09
--------	--

Spojené království (Severní Irsko)

UK-NIR	Celostátní test 1: <i>Transfer Tests (Přístupové testy)</i> ⁽⁷⁾
Hlavní cíl	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	1
Cíle a využití	<u>Cíle:</u> – určit výběr žáků pro postprímární vzdělávání
Cílová skupina	Žáci na konci klíčové etapy 3 (6. ročník); testy jsou nepovinné a absolvuje je asi 35 % žáků
Testované předměty	angličtina, matematika, přírodní vědy a technika

⁽⁷⁾ Poslední centrálně organizované testy, jež měly určit výběr žáků pro postprímární vzdělávání, byly absolovány v roce 2008 pro zápis do školního roku 2009/10. Pro zápis do školního roku 2010/11 se školám doporučuje nepoužívat akademická kritéria (kritéria prospěchu žáků), ale nebrání se jim, aby tak učinily.

Spojené království (Skotsko)

UK-SCT	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:	Celostátní test 3:
	National 5–14 Assessment Bank (Národní hodnotící banka věkové kategorie 5–14)	Scottish Survey of Achievement – SSA (Skotské šetření studijních výsledků)	National Qualifications (NQ): Standard Grade or Intermediate (1 and 2) Examinations (Národní kvalifikace: zkoušky Standard Grade nebo Intermediate (1 a 2))
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků
Úrovně ISCED	Úroveň 1 a první polovina úrovně 2	Úroveň 1 a první polovina úrovně 2	Druhá polovina úrovně 2
Cíle a využití	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – potvrdit hodnocení učitelem ve srovnání s národními standardy, jako součást koherentního systému hodnotících aktivit, jejichž hlavním cílem je podpořit učení žáků <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – informování rodičů, škol, místních úřadů 	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poskytnout celostátní přehled o úrovních dosažených výsledků <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – celostátní monitorování, informace pro skotskou vládu – vypracování národní zprávy 	<p><u>Cíl:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – udělení osvědčení o výsledcích ve 3. a 4. ročníku sekundárního vzdělávání (věk 14–16 let) <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – školy využívají výsledky k autoevaluaci a k plánování zlepšení své práce
Cílová skupina	Žáci ve věku 5–14 let, pro které je nepovinný, nicméně všechny nebo téměř všechny státní školy testy používají; jen několik málo nezávislých škol je používá také	Povinný pro všechny žáky ve 3., 5., 7. ročnících škol primární úrovně a ve 2. ročníku sekundárního vzdělávání (věk 8, 10, 12, 14 let) ve všech školách hlavního proudu (včetně nezávislých škol)	Nepovinný, nicméně ho, ve 4. nebo 3. ročníku, absolvují téměř všichni žáci státních škol sekundární úrovně
Testované předměty	Mateřský jazyk (angličtina nebo gaelština) a matematika	Mateřský jazyk (angličtina nebo gaelština), matematika, přírodní vědy, společenské předměty (každý rok důraz na jednu z těchto oblastí)	Jsou zahrnuty všechny předměty; studenti si vybírají 7 nebo 8 předmětů, včetně angličtiny a matematiky

Island

IS	Celostátní test 1: <i>Samræmd könnunarpróf (Celostátně koordinované zkoušky)</i>
Hlavní cíl	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků / Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému
Úrovně ISCED	1 a 2
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poskytovat informace o situaci žáků jim samotným, rodičům a školám - monitorovat vzdělávací systém - porovnávat výsledky škol <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jako podpora rozhodnutí učitele týkajících se budoucího učení žáků či výuky - doporučení školám, aby při autoevaluaci brali výsledky testů v úvahu
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky ve 4. a 7. ročnících ve státních a státem finančně podporovaných školách ⁽⁸⁾
Testované předměty	islandština, angličtina a matematika

Lichtenštejnsko

LI Žádné celostátní testy na úrovních ISCED 1 a 2 ve školním roce 2008/09

⁽⁸⁾ Od školního roku 2009/10 se budou opět konat celostátně koordinované zkoušky v 10. ročníku.

Norsko

NO	Celostátní test 1:	Celostátní test 2:	Celostátní test 3:
	<i>Nasjonale prøver</i> (Celostátní test)	<i>Eksamen</i> (Zkoušky)	<i>Obligatorisk kartleggingsprøve</i> (Diagnostický test)
Hlavní cíl	Monitorování škol a/nebo vzdělávacího systému	Přijmout rozhodnutí o další vzdělávací dráze žáků	Identifikace individuálních vzdělávacích potřeb žáků
Úrovně ISCED	1 a 2	2	1
Cíle a využití	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poskytovat informace o základních dovednostech žáků – poskytovat základ pro zlepšování a rozvíjení práce škol <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – zaměřšený jako nástroj aktivit pro zlepšování a rozvoj na místní i celostátní úrovni 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – hodnotit žáky na konci nižšího sekundárního vzdělávání <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – pro udělení osvědčení na konci nižšího sekundárního vzdělávání 	<p><u>Cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovat nejslabší čtenáře, tj. žáky, u nichž se vyvíjí nebo hrozí vyvinout problémy se čtením a matematikou <p><u>Využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – jako podpora osvojování základních kompetencí v počátečních letech studia
Cílová skupina	Povinný pro všechny žáky v 5. a 8. ročnících (věk 10 a 13 let)	Povinný pro všechny žáky na konci nižšího sekundárního vzdělávání, 10. ročník	Povinný pro všechny žáky ve 2. ročníku
Testované předměty	Testy základních dovedností: gramotnost (čtení v norštině, matematická gramotnost a čtení v angličtině)	Buď matematika, norština nebo sámština, nebo angličtina	Gramotnost (čtení v norštině) a matematická gramotnost

**VÝKONNÁ AGENTURA
PRO VZDĚLÁVÁNÍ, KULTURU A AUDIOVIZUÁLNÍ OBLAST**

P9 EURYDICE

Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1140 Brussels
(<http://www.eurydice.org>)

Odpovědná redaktorka

Arlette Delhaxhe

Autorky

Teodora Parveva (koordinace), Isabelle De Coster, Sogol Noorani

Externí odbornice

Nathalie Mons (*Maître de conférence* v oboru pedagogických
na *Université Pierre-Mendès France* (Grenoble 2, Francie))

Překlad do češtiny

Alžběta Rejchrtová

Redakce českého překladu

Helena Pavlíková, Andrea Turynová

Design a grafika

Patrice Brel

Technická koordinace

Gisèle De Lel

NÁRODNÍ ODDĚLENÍ EURYDICE

BELGIQUE / BELGIË

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles
Příspěvek oddělení: společná odpovědnost; Sébastien Delattre (*Service général du Pilotage du système éducatif*)

Eurydice Vlaanderen / Afdeling Internationale Relaties
Ministerie Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel
Příspěvek oddělení: Els Ver Eecke and Veerle Verhaegen (Odbor tvorby kurikula), Isabelle Erauw (Odbor pro podporu strategických postupů)

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Agentur für Europäische Bildungsprogramme VoG
Postfach 72
4700 Eupen
Příspěvek oddělení: Leonhard Schiffers, Johanna Schröder

BULGARIA

Eurydice Unit
European Integration and International Organisations
Division
European Integration and International Cooperation
Department
Ministry of Education and Science
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Příspěvek oddělení: společná odpovědnost

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Institute for Information on Education
Senovážné nám. 26
P.O. Box č. 1
110 06 Praha 1
Příspěvek oddělení: Helena Pavlíková, František Barták

DANMARK

Eurydice Unit
CIRIUS
Fiolstræde 44
1171 København K
Příspěvek oddělení: Anders Vrangbæk Riis, Anette Muus (vedoucí oddělení); Jakob Wandall (Agentura pro hodnocení a rozvoj kvality primárního a nižšího sekundárního vzdělávání)

DEUTSCHLAND

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU-Büro des Bundesministeriums für Bildung und
Forschung (BMBF) / PT-DLR
Carnotstr. 5
10587 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Lennéstrasse 6
53113 Bonn
Příspěvek oddělení: Brigitte Lohmar

EESTI

Eurydice Unit
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Příspěvek oddělení: Kristi Mere (vedoucí odbornice,
Národní centrum pro zkoušky a kvalifikace)

ÉIRE / IRELAND

Eurydice Unit
Department of Education and Science
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Příspěvek oddělení: společná odpovědnost

ELLÁDA

Eurydice Unit
Ministry of National Education and Religious Affairs
Directorate of European Union
Section C 'Eurydice'
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2168)
15180 Maroussi (Attiki)
Příspěvek oddělení: Athina Plessa-Papadaki (ředitelka pro
záležitosti Evropské unie), Anastasia Kostakis (Eurydice)

ESPAÑA

Unidad Española de Eurydice
CIDE – Centro de Investigación y Documentación
Educativa (MEPSYD)
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Příspěvek oddělení: Flora Gil Traver,
Externí odborníci: Enrique Roca Cobo, Rosario Sánchez
Nuñez-Arenas

FRANCE

Unité française d'Eurydice
 Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche
 Direction de l'évaluation, de la prospective et de la performance
 Mission aux relations européennes et internationales
 61-65, rue Dutot
 75732 Paris Cedex 15
 Příspěvek oddělení: Thierry Damour
 Odbornice: Jacqueline Levasseur

ÍSLAND

Eurydice Unit
 Ministry of Education, Science and Culture
 Office of Evaluation and Analysis
 Sólhvólsögötu 4
 150 Reykjavík
 Příspěvek oddělení: Margrét Harðardóttir

ITALIA

Unità italiana di Eurydice
 Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica (ex INDIRE)
 Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca
 Palazzo Gerini
 Via Buonarroti 10
 50122 Firenze
 Příspěvek oddělení: Simona Baggiani
 Odborník: Roberto Ricci (výzkumný pracovník italského národního ústavu pro hodnocení vzdělávacího systému – INVALSI)

KYPROS

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Culture
 Kimonos and Thoukydidou
 1434 Nicosia
 Příspěvek oddělení: Christiana Haperi;
 odbornice: Danae Lordou-Kaspari

LATVIJA

Eurydice Unit
 LLP National Agency – Academic Programme Agency
 Blaumaņa iela 22
 1011 Rīga
 Příspěvek oddělení: Kristīne Nemane;
 Odbornice: Anitra Irbe (zástupce vedoucího Centra pro rozvoj kurikula a zkoušky)

LIECHTENSTEIN

Informationsstelle Eurydice
 Schulamt
 Austrasse 79
 9490 Vaduz
 Příspěvek oddělení: Eva-Maria Schädler

LIETUVA

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Science
 A. Volano g. 2/7
 01516 Vilnius
 Příspěvek oddělení: Eglė Uginčienė, Asta Ranonytė,
 Pranas Gudynas, Daiva Bigelienė

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
 Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation professionnelle (MENFP)
 29, Rue Aldringen
 2926 Luxembourg
 Příspěvek oddělení: Michel Lanners, Mike Engel

MAGYARORSZÁG

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Culture
 Szalay u. 10-14
 1055 Budapest
 Příspěvek oddělení: Dóra Demeter (koordinace)
 Odborníci: Livia Faragó, Edit Sinka

MALTA

Eurydice Unit
 Directorate for Quality and Standards in Education
 Ministry of Education, Culture, Youth and Sport
 Great Siege Rd
 Floriana VLT 2000
 Příspěvek oddělení: Raymond Camilleri (koordinace)
 Odborník: Peter Vassallo (náměstek ředitele, Ředitelství pro kvalitu a standardy ve vzdělávání)

NEDERLAND

Eurydice Nederland
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Directie Internationaal Beleid
 IPC 2300 / Kamer 08.047
 Postbus 16375
 2500 BJ Den Haag
 Příspěvek oddělení: Raymond van der Ree

NORGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Department of Policy Analysis, Lifelong Learning and
International Affairs
Akersgaten 44
0032 Oslo
Příspěvek oddělení: společná odpovědnost

ÖSTERREICH

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur – I/6b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Příspěvek oddělení: Barbara Eller

POLSKA

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Příspěvek oddělení: Beata Płatos
Odborník: Mirosław Sawicki

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação
Gabinete de Estatística e Planeamento da Educação
(GEPE)
Av. 24 de Julho, 134 – 4.º
1399-54 Lisboa
Příspěvek oddělení: Margarida Leandro, Natacha Melo
Odborníci: Hélder Guerreiro, Luísa Ucha, Luísa Belo,
Sandra Pereira

ROMÂNIA

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field
of Education and Vocational Training
Calea Serban Voda, no. 133, 3rd floor
Sector 4
040205 Bucharest
Příspěvek oddělení: Veronica - Gabriela Chirea;
odbornice: Roxana Mihail (Národní centrum pro tvorbu
kurikula a hodnocení v předuniverzitním vzdělávání –
NCCAPE)

SLOVENIJA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Sport
Office for Development of Education (ODE)
Masarykova 16/V
1000 Ljubljana
Příspěvek oddělení: Andrejka Slavec Gornik (odbornice)

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Staré grunty 52
842 44 Bratislava
Příspěvek oddělení: Marta Ivanova spolu s externí
odbornicí Romanou Kanovskou (ředitelka Národního
ústavu pro certifikované měření výsledků vzdělávání)

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Příspěvek oddělení: Jorma Kuusela (odbornice Finské
národní rady pro vzdělávání)

SVERIGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
103 33 Stockholm
Příspěvek oddělení: společná odpovědnost

TÜRKIYE

Eurydice Unit Türkiye
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara

UNITED KINGDOM

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough SL1 2DQ
Příspěvek oddělení: Claire Sargent

Eurydice Unit Scotland
International Team
Schools Directorate
2B South
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ
Příspěvek oddělení: Ernie Spencer, národní odborník
oslovený národním oddělením

EACEA; Eurydice

Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků

Brusel: Eurydice

2010 – 110 s.

ISBN 978-92-9201-036-2 (anglická verze)

ISBN 978-92-9201-063-8 (česká verze)

doi:10.2797/18294 (anglická verze)

doi:10.2797/28940 (česká verze)

Deskriptory: hodnocení studentů, standardizovaný test, hodnocení vzdělávacího systému, hodnocení vzdělávací instituce, školský orgán, odpovědnost za výsledky, sumativní hodnocení, formativní hodnocení, certifikace, historické hledisko, primární vzdělávání, sekundární vzdělávání, všeobecné vzdělávání, srovnávací analýza, ESVO, Evropská unie

CZ

Síť Eurydice je institucionální síť 35 národních oddělení, zřízených ve všech 31 zemích účastnících se akčního programu Evropské unie v oblasti celoživotního učení, a evropského oddělení se sídlem v Bruselu, které je součástí unijní Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast koordinující činnost celé sítě. Síť založená Evropskou komisí v roce 1980 podporuje evropskou spolupráci v oblasti vzdělávání poskytováním spolehlivých a snadno srovnatelných informací o vzdělávacích systémech a vzdělávací politice v zúčastněných zemích a tvorbou srovnávacích studií věnujících se společným tématům této oblasti.

Síť Eurydice slouží zejména těm, kdo se účastní politického rozhodování v oblasti vzdělávání jak na národní, regionální či místní úrovni, tak i v institucích Evropské unie. Zaměřuje se především na to, jakou má vzdělávání v Evropě na všech úrovních strukturu a jak je organizováno. Publikace síť Eurydice je možno rozdělit na popisy národních systémů vzdělávání, tematické srovnávací analýzy a na statistické údaje a ukazatele. Výstupy jsou zdarma dostupné na webových stránkách Eurydice nebo na požádání v tištěné podobě.

EURYDICE na Internetu –
<http://www.eurydice.org>

Úřad pro publikace
Evropské unie

ISBN 978-92-9203-063-8

9 789292 010638